



Arviointikertomus **2022**

Seinäjoki

SISÄLLYSLUETTELO

1. Puheenjohtajan katsaus	3
2. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta	4
3. Arviontikertomuksen 2021 havaintojen jälkiseuranta	6
4. Seinäjoen kaupunkistrategia.....	17
5. Taloudelliset tavoitteet	20
6. Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	24
6.1 Konsernipalvelut.....	25
6.2 Sosiaali- ja terveystoimiala.....	27
6.3 Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala	28
6.4 Kaupunkiympäristön toimiala	31
6.5 Elinvoiman ja kilpailukyvyyn toimiala	32
6.6 Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitos.....	33
6.7 Tytärtyhteisöt.....	34
7. Työohjelman 2022 mukaiset arviontikohteet	36
7.1 Rakennusvalvonta	36
7.2 Henkilöstöpalvelut.....	40
7.3 Työllisyyspalvelut.....	46
7.4 Into Seinäjoki Oy.....	55
7.5 Kaupungin ja hyvinvointialueen välinen rajapinta opiskeluhollossa	60
8. Yhteenveto	64
Allekirjoitukset.....	67



1. Puheenjohtajan katsaus

Hyvä lukija, pidät kädessäsi Seinäjoen kaupungin arviointikertomusta vuodelta 2022. Arviointikertomus on tarkastuslautakunnan vuosittain valtuustolle antama selvitys muun muassa siitä, miten kaupunki on onnistunut itse itselleen asettamissaan tavoitteissa. Arviointikertomus on ennen kaikkea työväline juuri sinulle, olit sitten kaupungin asukas, työntekijä, luottamushenkilö tai muuten kiinnostunut Seinäjoen kaupungin toiminnasta ja taloudellisista tunnusluvuista. Toivottavasti seuraavat sivut tuovat vastauksia etsimääsi, sillä tätä dokumenttia on pyritty kehittämään oman puheenjohtajuuteni aikana lukijaystävälliseen muotoon. Sen havainnot on pyritty saamaan selkeiksi, vertailtaviksi ja sopusuhtaan kaupungin muiden strategisten ohjausasiakirjojen, kuten strategian tai talousarvion kanssa.

Vuosi 2022 oli Seinäjoen kaupungille taloudellisesti hyvä. Tavoitteet vuosikatteen osalta saavutettiin ja myös velkamäärä pieneni. Verotulojen kehitys oli suurten, C21-kaupunkien voimakkainta. Vaikka yksittäisenä vuotena vuosi 2022 oli onnistunut, tarkastuslautakunta haluaa silti muistuttaa, että sekä kaupungin että koko kaupunkikonsernin osalta velkaantuneisuus on edelleen merkittävää. Ottaen huomioon siirtyneiden sote-palveluiden volyymin, jäljelle jäävä talouden rakenne suhteessa konsernin velkaan edellyttää tulevaisuudessa tarkkaa taloudenpitoa, jossa huomioidaan kaupungin kriisinkestävyys ja hallitaan riskit.

Vuosi 2022 oli kuntakentällä myös historiallinen, sillä se jäi viimeiseksi, jolloin sote-palvelut ja pelastuslaitos kuuluivat kuntien järjestämisvastuulle. Vuoden aikana hyvinvointialueet ovat rakentaneet uudenlaista tekemisen tapaa ja toiminnan rakenteita. Uutta luodessa ja tehtäviä siirrettäessä yhteistyön rooli korostuu ja kaupungin roolissa tuleekin näkyä vahvemmin asukkaiden edunvalvontatyö hyvinvointialueen suuntaan. Tässä on oltava aktiivinen ja huolehdittava yhdyspintojen toimivuudesta.

Samalla kun sote ja pelastustoimi siirtyvät pois, ikään kuin ”pyöröovi-ilmiönä”, kunnat odottavat jo uuden tehtäväkentän haltuunottoa, sillä TE-palvelut siirtyvät kokonaisuudessaan kuntien järjestämisvastuulle vuoden 2025 alusta lukien. Tehtäväkenttä on työllisyyden kuntakokeilustakin huolimatta kunnille uusi ja edellyttää aktiivista valmistelutyötä, sillä panoksena ovat niin alueemme pitkäaikaistyöttömyyden kasvun kuin osaavan työvoiman saatavuuden haasteet.

Kaiken kaikkiaan tarkastuslautakunnan vuosi on ollut jälleen aktiivinen ja työn täyteinen. Arviointityön ohella lautakunta on halunnut jo parin vuoden ajan kehittää kaupungin tarkastustoimen työtä suuntaan, jolla voimme auttaa Seinäjoen kaupunkia kehittämään johtamisjärjestelmäänsä ja pääsemään itse asettamiinsa tavoitteisiin. Arviointiin on rakennettu liikennevalomalli; vuosittaista arviointikertomusta on pyritty tekemään saavutettavammaksi mm. luettavuudella ja arviointikohteita esittelevillä videoilla. Lisäksi tarkastustoiminta on saanut kaipaamiaan lisäresursseja, kun osaa controllerin tehtävästä on voitu hyödyntää arviointityöhön. Näin Seinäjoen kaupungin tarkastustoimen resurssit kestävät jatkossa hieman paremmin vertailua muiden suurien kaupunkien resursseihin. Vaikka kyse on varsin pienestä resurssilisäyksestä tarkastustoimen osalta, sen rooli riskienhallinnan ja prosessien kehittämisen kannalta on olennainen.

Lopuksi haluan lausua vilpittömät kiitokseni lautakunnan jäsenille sekä viranhaltijoille ensiluokkaisesta työstä arviointityössä ja hyvästä yhteistyöstä näiden kahden vuoden aikana, kun olen saanut etuoikeuden johtaa Seinäjoen tarkastuslautakunnan puhetta. Uusi arviointikertomus laaditaan uuden puheenjohtajan johdolla suunnitelman mukaan.

Antoisia hetkiä arviointikertomuksen parissa ja levollista kesää.

Aki Ruotsala

Tarkastuslautakunnan
puheenjohtaja





Seinäjoen kaupungin tarkastuslautakunnan jäsenet takarivissä vasemmalta oikealle: Panu Jarkko, Hyvönen Ilkka, Sihto Paula, Jumppanen Aapo. Eturivissä vasemmalta oikealle: Silver Joanna, Saari Anne, Katajamäki Päivi, tarkastuspäällikkö Keskinen Kati, Ruotsala Aki. Kuvasta puuttuu controller Alamylläri Sinikka.

2. Tarkastuslautakunta ja sen toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä valvoo sitonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuutta ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään tarkemmin Seinäjoen kaupungin hallintosäännössä § 72.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu kahdeksan jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Tarkastuslautakunnan jäsenet 16.8.2021 alkaen on lueteltuna taulukossa 1. Tarkastuslautakunnan toimikausi on valtuustokausi 2021 – 2025. Tarkastuslautakunnan asioiden valmistelijana ja esittelijänä on toiminut tarkastuspäällikkö Kati Keskinen. Pöytäkirjanpitäjänä on toiminut controller Margit Tammelin 3.1. – 20.7.2022 ja 1.8.2022 alkaen controller Sinikka Alamylläri.

Vuoden 2022 toiminnan ja talouden arviointia varten lautakunta on pitänyt 13 kokousta. Tarkastuslautakunta on noudattanut työssään ohjeellisena valtuustokaudeksi laadittavaa arviointisuunnitelmaa, jota on tarkennettu puolivuositaisilla työohjelmilla.

Tarkastuslautakunnan suorittama arviointi perustuu pääosin valtuuston asettamiin tavoitteisiin, tilinpäätökseen 2022, toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiin, arviointikohteiden antamiin selvityksiin sekä tilintarkastajan raportointiin. Arviointikohteille on toimitettu arviointikertomukseen valmistellut tekstit luettaviksi tekstien oikeellisuuden varmistamiseksi.

Tarkastuslautakunta antaa kaupunginvaltuustolle kullakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään kaupunginvaltuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta ja kaupunginhallituksen kautta edelleen asianomaisilta toimielimiltä ja viranhaltijoilta selvitykset niistä toimenpiteistä, joihin se aikoo ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen johtopäätösten sekä havaintojen ja suositusten perusteella.



Taulukko 1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano 2021 – 2025

VARSINAINEN JÄSEN	VARAJÄSEN
Ruotsala Aki, puheenjohtaja	Kantokoski Jani
Sihtto Paula, varapuheenjohtaja	Kärsämä Sini-Elina, 14.11.2022 alkaen Ilonen Suvi
Hyvönen Ilkka	Hautaluoma Väinö
Jumppanen Aapo	Horila Taavi
Katajamäki Päivi	Nikkarikoski Päivi
Panu Jarkko	Latvala Vesa
Saari Anne	Aittoniemi Pirjo
Silver Joanna	Alajoki Jaana, 20.2.2023 alkaen Korpikoski Eija

Seinäjoen kaupungin tarkastustoimessa toimii tarkastuspäällikkö. Tammikuussa 2022 aloittaneen controllerin työajasta 40 % kohdistuu tarkastustoimen tehtäviin. Tarkastustoimi valmistelee ja esittelee asiat tarkastuslautakunnalle, toteuttaa hallinnon ja talouden tarkastusta sekä suorittaa muut ylimmän johdon määräämät tehtävät.

Seinäjoen kaupungin tilintarkastajaksi vuosille 2021 – 2024 on valittu BDO Auditor Oy vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, KHT Minna Havia-Niemi.

Esteellisydet

Esteellisenä rakennusvalvonnan ja Into Seinäjoki Oy:n arviointiin ei ole osallistunut Joanna Silver lupa-asiaintautakunnan varajäsenenä ja Into Seinäjoki Oy:n hallituksen jäsenenä. Esteellisinä kaupungin ja hyvinvointialueen rajapintaan opiskeluhollossa eivät ole osallistuneet Aki Ruotsala kasvatus- ja opetuslautakunnan varajäsenenä sekä Paula Sihto Etelä-Pohjanmaan aluehallituksen jäsenenä.

Havaintojen ja suositusten luokittelu

Arviointikertomuksessa käytetään liikennevalomallia havaintojen ja suositusten luokitteluun. Näin ollen arviointikertomuksessa on käytössä yhtenäinen esitystapa taloushallinnon raportoinnin kanssa. Alla olevassa taulukossa on tarkempi esittely arviointikertomuksen havaintojen ja suositusten luokittelusta.

Arvioinnin yhteydessä esiin noussut erityinen onnistuminen / positiivinen havainto.

Arvioinnin yhteydessä esiin noussut havainto, jolla on vaikutusta tavoitteen saavuttamiseen, toiminnan tarkoituksenmukaisuuteen tai toiminnan tuloksellisuuteen.

Arvioinnin yhteydessä esiin noussut havainto, jolla on vaikutusta tavoitteen saavuttamiseen, toiminnan tarkoituksenmukaisuuteen tai toiminnan tuloksellisuuteen. Havainnolle edellytetään kaupunginhallituksen vastine.



3. Arviointikertomuksen 2021 havaintojen jälkiseuranta

Seinäjoen kaupunginvaltuusto käsitteli vuoden 2021 arviointikertomuksen kokouksessaan 20.6.2022. Kaupunginhallitus antoi 31.10.2022 lausunnon arviointikertomuksessa 2021 esitetyistä havainnoista. Tarkastuslautakunnan havainnot ja kaupunginhallituksen selvitys ovat luettavissa taulukosta 2.

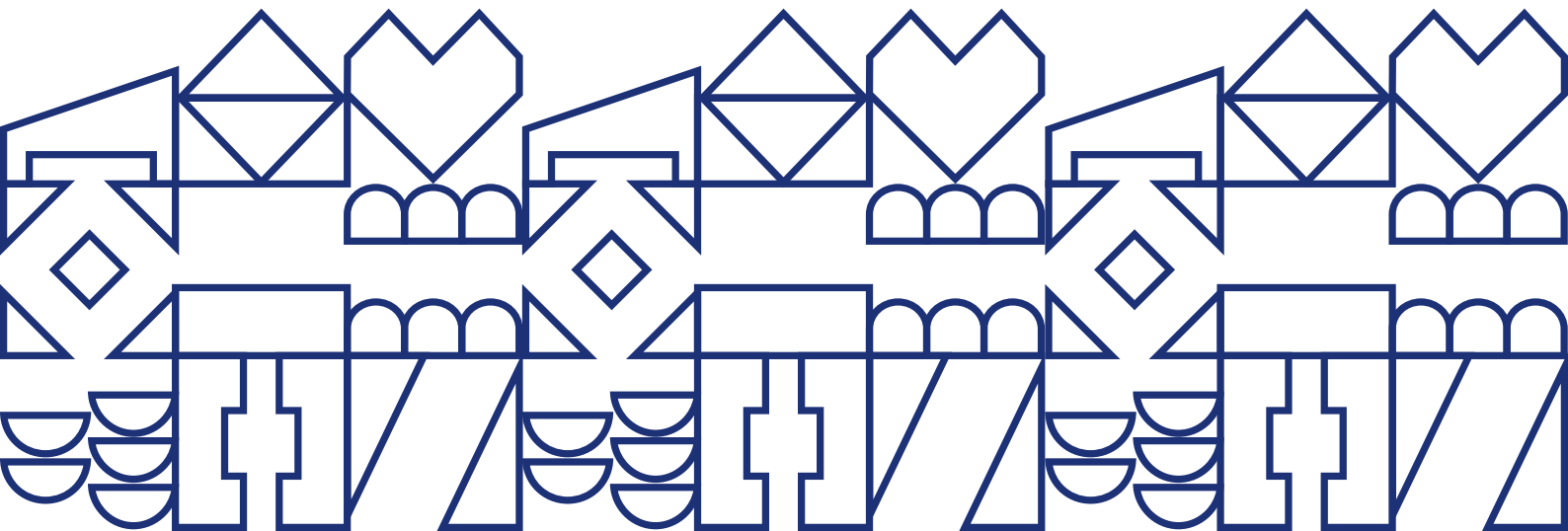
Taulukko 2. Kaupunginhallituksen selvitys arviointikertomuksen 2021 havaintoihin

SEINÄJOEN KAUPUNKISTRATEGIA		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Kaupunkistrategia toteuttamisohjelmiseen on taloussuunnitelman perusta ja ohjeistus talousarvion laadinnalle. Toimintakertomuksessa esitetty kaupunkistrategian toteutuminen vuonna 2021 toimii kohtuullisen hyvänä tiivistelmänä. Taloussuunnitelmassa tulee kuitenkin edelleen kehittää ja ohjeistaa laatijoita linkittämään talousarviotavoitteet kaupunkistrategiaan siten, että myös toimintakertomuksessa esitettävästä toteutumisvertailusta on tunnistettavissa kaupunkistrategian toteutuminen kuluneen vuoden aikana.</p>	<p>Palveluissa huomiota on kohdennettu tulosyksiköiden tavoiteasetantaan ja siihen, että palvelut tuotetaan tehokkaasti mutta myös vaikuttavasti. Eriytyistä huomiota kiinnitetään strategiasta johdettuihin tavoitteisiin. Tämä näkyy myös vuosien 2022 ja 2023 talousarvokirjojen toimialojen tavoite ja mittarit -korteissa. Myös TA-seurannassa 2022 on käytössä mm. liikennevalot ja niihin liittyen tarkempi analyysi kehityksestä.</p>	<p>Tarkastuslautakunta näkee talousarvio- ja tilinpäätösrakenteen kehittyneen positiiviseen suuntaan. Taulukomallinen esitystapa mahdollistaa lukijalle talousarviotavoitteiden toteutumisen arvioinnin. Kaupunkistrategiassa asetettujen strategisten tavoitteiden ja mittareiden toteutumisen analysointi on tilinpäätöksessä 2022 edelleen esitetty puutteellisesti ja tarkastuslautakunta edelleen suosittelee kehittämään tilinpäätöksen esitystapaa siten, että tilinpäätöksen toteutumisvertailusta on tunnistettavissa kaupunkistrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutuminen kuluneen vuoden aikana sekä tieto siitä, mitä kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu tai ei tulla saavuttamaan strategiakauden aikana. Analyysi kaupunkistrategian tavoitteiden toteutumisesta vuonna 2022 on esitetty kappaleessa 4 Seinäjoen kaupunkistrategia.</p>



TALOUDELLISET TAVOITTEET

Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Tilinpäätöksen 2021 tunnusluvuisia on todettavissa, että kaupungin tulorahoitus ei ole riittävä suhteessa investointitasoon. Tulorahoitus ei vuonna 2021 riittänyt täysin kattamaan poistoja tuloksen ollessa negatiivinen. Kaupunkikonsernin velkaantumisen taso ja kehitys on huolestuttava ja velkaantumista kuvaavat tunnusluvut erottuvat suhteessa vertailukaupunkeihin.</p> <p>Päätöksenteon joka tasolla tulee sitoutua erityisesti talouden tasapainotustyöhön, jotta saavutetaan kestävä taso vuosikatteen ja investointitason välille. Tarkastuslautakunta edellyttää kaupunginhallitusta liittämään arviontikertomuksen havainnoista annettavaan lausuntoon prosessi, jossa on kuvattuna taloussuunnittelussa huomioitu talouden tasapainotustyö sekä talouden tasapainotustyön toteutumisen seuranta kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa.</p>	<p>Talouden tasapainottamistoimia jatketaan 2022 – 2026. Prosessi: Osana talousarviota on hyväksytty tasapainottamisohjelma, taloutta seurataan lautakunnissa, kh:ssa, valtuustossa ja taloustoimikunnassa, tarvittaessa tehdään korjaustoimia, huomioidaan koko ajan kaupunkistrategia ja talousarvio kaikessa toiminnassa ja tavoiteasetannassa. Vuoden 2023 talousarvio on laadittu siten, että vuosikate 31,5 milj. euroa kattaa poistot ja nettoinvestoinnitkin kokonaan, tilikauden tulos on positiivinen +9,0 milj. euroa, ja että nettoinvestoinnit ovat noin 30,8 milj. euroa. Vuoden 2023 nettoinvestoinnit sisältävät myös vuodelta 2022 siirtyvät, tiedossa olevat investoinnit. Käytännössä tämä vahvistaa talouden kurssia hieman kestävämpään suuntaan, vuonna 2023 tavoitteena on talouden vahvistaminen siten että velkaantumisenkin vähenee myös määrällisesti. Kaupungin velkakehitys taittuu ja lainamäärä vähenee hienoisesti jo vuonna 2023.</p>	<p>Talousarvion laadintaprosessia on kehitetty vuoden 2022 aikana. Talousarviovalmistelua on tehty läpinäkyvästi, lautakunnilla on ollut merkittävä rooli talousarvion laadinnassa sekä valmistelussa on huomioitu valtuutettujen evästyksset. Kustannusvaikuttavuusarviointia olisi kuitenkin vielä syytä jatkossa kehittää. Arvioiti taloudellisesta tilanteesta vuonna 2022 on esitetty kappaleessa 5 taloudelliset tavoitteet.</p>



VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Kaupunginvaltuusto on käsitellyt vuoden 2021 aikana talousarviovuoden 2021 määrärahamuutoksia/lisätalousarvioita kaikkiaan yhdeksän kertaa sekä käsitellyt talousarviovuoden 2021 talousarvioylityksiä maaliskuussa 2022. Toimialakohtaisten talusanalyysien arvioinnin yhteydessä esiin nousi havainto, että talousarvion 2021 valmisteluvaiheessa on osa budjetoitavista toimintamenoista suhteutettu annettuihin talousarviokehyksiin eikä tiedossa oleviin tarpeisiin. Tarkastuslautakunta suosittelee talousarvion laadintavaiheessa käyttämään budjetoitavien toimintamenojen taustaineistona tiedossa olevia faktoja palvelutarpeen volyymeistä.</p>	<p>Lisämäärärahat-käsittelyt on vuotuisesti keskitetty kolmeen lisätalousarviokäsittelyyn. Lisäksi kh:n tilinpäätöskokouksessa käsitellään mahd. sitomiset ja täsmäytykset ylityksiin liittyen ennen tilinpäätöksen hyväksymistä. Kokonaan ei voida välttää ylim. määrärahakäsittelyjä. Talousarvio-ohjeistus ja laadinta kehyksineen perustuu aina strategiaan, yleisen talouden toimintaympäristöanalyysiin, tunnistettuihin tarpeisiin, tiedossa oleviin volyymeihin ja hyväksytyyn talousarvioraamiin. Toimialat ovat mukana budjetin valmistelussa. Talousarviossa tulojen ja menojen on oltava tasapainossa: Tarvittaessa toimiala on päätöksillään velvollinen sopeuttamaan menoja ja tulojaan, jotta se pysyy valtuuston hyväksymässä talousarviossa.</p>	<p>Tilikauden 2022 kaupunki on tehnyt vaikuttavia kehitystoimia niin rekrytointiin kuin yritysten sijoittumisen edistämiseen. Näistä on tarkempi analyysi arviointikohteiden yhteydessä kappaleissa 7.2 Henkilöstöpalvelut ja 7.4 Into Seinäjoki Oy.</p>
<p>Seinäjoen kaupungilla on tunnistettu yksiköitä, joilla on merkittäviä rekrytointihaasteita. Haastavassa rekrytointitilanteessa olevia yksiköitä olisi toivottavaa tukea kaupungin eri toimialojen laajemmalla yhteistyöllä rekrytointitoimenpiteiden kehittämiseksi ja suorittamiseksi.</p>	<p>Rekrytointia tukemaan on laadittu houkuttimia (esim. ns. rekrytointivapaa ja graduvapaa). Rekrytointi-ilmoittelussa on otettu vahvasti uusia tapoja käyttöön (mm. sosiaalinen media ja videot). Työnantajana panostetaan sekä pito- että vetovoimaan. Tyytyväinen henkilöstö on usein paras rekrytointivaltti. Rekrytoinnissa tunnistetaan myös tarpeellisena entistä vahvempi koulutusorganisaatioyhteistyö ja työvoiman saatavuus itse koulutukseen osallistuen (esim. oppisopimuskoulutus, harjoittelupaikkojen tarjoaminen).</p>	



VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Yritysten sijoittumisen edistäminen on tärkeää huomioida kaupunkistrategian sisällössä ja toimialojen tavoitteissa.</p>	<p>Kaupunkistrategiassa yrittäjyyden edistäminen on strategian kärkivalinta. Valinnan lähtökohdaksi on koko kaupunkiorganisaation toiminta yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi. Kaupunki vastaa yritysten yhteyspyyntöihin palvelulupauksen mukaisesti kahdessa vuorokaudessa. Tämä lupaus koskee koko kaupunkikonsernia. Kaupungin tahtotilana on jatkuva ja mutkaton yhteistyö yritysten kanssa. Yritysten sijoittumisen edistämiseksi huomiota kiinnitetään työpaikka-alueiden sijaintiin, saavutettavuuteen ja laatuun. Kaupunki tunnistaa sen, että työpaikka-alueita tulee olla monipuolisesti eri puolilla kaupunkia ja että kaupungin tulee parantaa myös työpaikka-alueiden viihtyvyyttä ja saavutettavuutta eri liikennevälineillä. Ekosysteemisopimus tukee kaupungin tavoitteita vetovoimaisten yritys ympäristöjen kehittämisessä. Ekosysteemisellä toiminnalla kaupunki tukee yritysten keskinäistä yhteistyötä sekä yritysten ja korkeakoulutoimijoiden yhteistyötä yritysten osaamisperustan vahvistamiseksi. Kaupungin elinkeino-yhtiön Into Seinäjoen tulostavoitteessa on vahvasti mukana yritysten sijoittumisen edistäminen. Kaupunki seuraa tulosneuvottelujen kautta tässä tavoitteessa onnistumista.</p>	



TALOUSHALLINTO		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään talousarvio-tavoitteiden rakennetta siten, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> tavoitteiden lukumäärä on hallittava kokonaisuus ja linjassa toimialan volyyymiin, tavoitteet ohjaavat tulokselliseen toimintaan sekä tuloksellisuuden kehittämiseen, ja tavoitteet kohdistetaan vuosittain kaupunkistrategian kärkihankkeiden toteuttamiseen. 	<p>Näin on menetelty vuoden 2023 talousarviossa. Tavoitteena on strategiasidonnaisuus, selkeys, olennaisten tavoitteiden tunnistaminen, mitattavuus ja vaikuttavuus, myös riskien tunnistaminen ja -analyysi.</p>	<p>Talousarvioon 2023 sisältyi edelleen 90 toiminnallista tavoitetta. Tavoitteiden sisältö vastaa pääosin aikaisempia vuosia. Talousarviotavoitteet linkittyvät kaupunkistrategiaan otsikoinnin avulla, mutta tarkastuslautakunta haastaa edelleen kohdentuvatko vuosittaiset sisällöllisesti kaupunkistrategian kärkihankkeiden toteuttamiseen.</p>

SEINÄJOEN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Sedun opiskelijoista noin 10 % on erityisen tuen opiskelijoita. Tarkastuslautakunta tunnistaa näille opiskelijoille tarjottavan tuen sekä tuen työelämään siirryttäessä erittäin tärkeäksi. Seinäjoen kaupungin tulee varmistaa riittävät kuraattori- ja psykologipalvelut. Kaupungin tulee mahdollistaa nuorien tukemista ja ohjautumista työelämään eri palveluiden ja hankkeiden kautta sekä tarjoamalla työpaikkoja.</p>	<p>Laki opiskeluhoollon henkilöstömitoituksista tuli voimaan 1.1.2022 koulukuraattorien osalta. Seinäjoen kaupunki on pal-kannut 1.8.2022 alkaen viisi uut-ta koulukuraattoria mitoitukseen vastaamista varten. 1.1.2023 kuraattorit siirtyvät HVA-alueelle, joten seuranta ja mitoitukseen vastaaminen oppilasmäärien toistaiseksi vielä kasvaessa jää uuden työnantajan seurattavaksi. Koulupsykologeja koskeva mitoitus tulee voimaan siirtymä-ajan jälkeen 1.8.2023. 1.1.2023 kaikki Seinäjoen kaupungin psy-kologit siirtyvät HVA-alueelle, joten myös psykologien osalta seuranta ja mitoitukseen vastaa-minen kuuluu uudelle työnanta-jalle. Kuntien on syytä kuitenkin mahdollisimman hyvin huolehtia edunvalvonnasta siltä osin, että olemassa olevaa resurssia ei ainakaan heikennetä.</p>	<p>Seinäjoen kaupungin koulukuraattori- ja koulupsykologiresurssit olivat lakisääteisten mitoitusten mukaiset ennen toimintojen siirtymistä hyvinvointialueelle 1.1.2023. Arviontikertomuksessa 2022 käsitellään kaupungin ja hyvinvointialueen rajapintaa opiskeluhoollon kappaleessa 7.5.</p> <p>Kaupunginhallituksen vastauksesta jäi kuitenkin uupumaan vastaus siihen, miten kaupunki mahdollistaa erityistä tukea tarvitsevien toisen asteen opiskelijoiden ohjautumista työelämään.</p>

SEINÄJOEN ENERGIA -KONSERNI

Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Tarkastuslautakunta suosittelee Seinäjoen Energiaa kiinnittämään huomiota riskienhallintaan. Riskejä realisoitui Hanneksenrinteen lämpövoimalan pilottihankkeessa sekä Fennovoiman ydinvoimalahanke sisältää paljon epävarmuuksia.</p>	<p>Seinäjoen Energia on ottanut vuoden 2022 aikana käyttöön uuden riskienhallintamenettelyn. Seinäjoen Energia-konsernin riskejä käsitellään jatkossa säännöllisesti niin johtoryhmän kuin hallituksenkin kokouksissa. Riskien säännöllinen seuraminen ja raportointi on vastuutettu, riskienhallinnan raportti on viimeksi käsitelty Seinäjoen Energian johtoryhmän syyskuun 2022 kokouksessa ja tullaan käsittelemään Seinäjoen Energian hallituksen marraskuun 2022 kokouksessa. Riskienhallintamenettelyssä arvioidaan riskien todennäköisyyttä ja vaikutusta, sekä näihin varautumista. Seinäjoen Energia tulee kiinnittämään entistä enemmän huomiota riskienhallintaan.</p>	<p>Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset on käsitelty asianmukaisesti ja tarkastuslautakunta hyväksyy annetun vastauksen. Energia-alan markkinakentässä on tapahtunut merkittäviä muutoksia viime vuosina. Myös tuleville vuosille on odotettavissa muutoksia, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia Seinäjoen Energia Oy:n tavoitteiden saavuttamiseen, kustannustasoon, investointeihin ja rahoitukseen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin on hyvä seurata tilannetta säännöllisesti ja reagoida tarvittaessa toimintaympäristön muutoksiin, kuten kaupunginhallituksen vastauksessa todetaan.</p>
<p>Kaupungin tulee taloussuunnittelussa varautua Seinäjoen Energialta saatavien suoritusten osalta energia-alan kustannustason kasvuun sekä merkittävien investointihankkeiden vaatimaan rahoitukseen ja epävarmuustekijöihin.</p>	<p>Valtuuston on 24.8.2020 § 66 hyväksynyt 5-vuotisen investointien rahoitussuunnitelman Seinäjoen Energia Oy:n kanssa. Rahoitussuunnitelmassa on nimenomaan varauduttu yhtiön tulevien vuosien merkittäviin investointeihin. Yhtiön kanssa käydään kaksi kertaa vuodessa tulosneuvottelut, joissa seurataan yhtiön toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista. Toimintaympäristön muutoksiin reagoidaan tarvittaessa.</p>	



TOIMITILAT		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Tarkastuslautakunta totesi tulosalueen toimitilan arvioinnissa jo vuonna 2019, että toimitilojen käytölle ei ole asetettu ainoatakaan tavoitetta ja suosittelee asettamaan toimitilojen käyttöä ja käyttöastetta tehostavia tavoitteita ja mittareita. Tarkastuslautakunta kehottaa näiden pikaista asettamista.</p>	<p>Toimitilat -tulosalueella on lähtökohtaisesti tiedossa kaupungin tyhjät tai vajaakäyttöiset toimitilat. Yleistä tietokantaa vapaista tiloista ei vielä ole, mutta sen laatiminen on käynnistetty. Rakennusten käyttöastetta ei seurata ja mittaroida kokonaisuutena, koska kaupungin omistamien tilojen kokonaiskäyttöastetta vääristää suuri tyhjällä olevien kaavavarannoksi hankittujen rakennusten määrä. Käytössä olevista rakennuksista taas pinta-alallisesti suurin määrä on ns. yksikäyttäjärakennuksia, kuten kouluja ja päiväkoteja, joiden käyttöasteen määrittelyssä ja seurannassa on omat haasteensa. Toimitilojen käytön tavoite on lähestyä 100 % käyttöastetta. Kaupungin käytössä olevan toimisto- ja palvelutilakannan osalta tilanne on toimitilojen tehokkuusnäkökulmasta lähtökohtaisesti hyvä, koska tilantarvetta on tilaa enemmän. Palvelurakenteesta poistuneiden tilojen osalta on haasteena niiden hankala jalostettavuus ja/tai vähäinen markkina-arvo. Useita palvelurakenteesta vapautuneita tiloja on jatkuvasti myynnissä, mutta kiinnostus on ollut vähäistä. Uudis- ja korjausrakennushankkeiden yhteydessä suunnittelua ohjataan tunnusluvuilla, kuten m2/oppilas, m2/päivähoitopaikka, hyötyala/kerrosala. Toimitilat on valmistelemaan kiinteistö- ja toimitilastrategiaa, jonka yhteydessä tullaan määrittelemään myös tavoitteet, kriteerit, hallintamekanismit ja seuranta eri tyyppisen tilakannan käytölle.</p>	<p>Tarkastuslautakunnan suositukset toimitilojen tulosalueelle olivat:</p> <ul style="list-style-type: none"> toimitilojen käyttöä ja käyttöastetta tehostavien mittareiden asettaminen, kiinteistö- ja toimitilastrategian laatiminen, tarpeettomien kiinteistöjen myyntiin saattamiseen ja purettavien kiinteistöjen purkamiseen panostaminen, riittävän ennakoivan kunnossapidon varmistaminen sekä se, että merkittävimpien rakennushankkeiden vaikuttavuusarvioinnissa huomioidaan myös riskiarviointi. <p>Kaupunginhallitus vastasi tarkastuslautakunnan suosituksiin seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> yleisen tietokannan laatiminen vapaista tiloista on käynnistetty, kiinteistö- ja toimitilastrategian valmistelu on aloitettu, tarpeettomia ja strategisen omistajuuden ulkopuolella olevia tiloja ja rakennuksia pyritään jatkuvasti myymään. Tulosalueen toiminnallisissa tavoitteissa on tilikaudella 2022 ollut mukana tavoite, ettei rakennuskannan korjausvelka kasva. Tavoite ei kuitenkaan ole toteutunut, koska hyvinvointialueen vuokrasopimuksiin liittyvien järjestelmien käyttöönotto on vaikuttanut korjausvelan tarkistuksen ja kunnossapitosuunnitelman laadinnan aikatauluun. Merkittävimpien rakennushankkeiden vaikuttavuusarviointi talousarviossa 2023 ei sisältänyt riskiarviota. <p>Tarkastuslautakunta suosittelee saattamaan meneillään olevat kehitystoimenpiteet valmiiksi, seuraamaan ja hallitsemaan korjausvelan kehitystä sekä sisällyttämään talousarvioon 2024 investointien vaikuttavuusarvioinnin yhteyteen riskiarvioinnin.</p>



TOIMITILAT		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Tarkastuslautakunta suosittelee, että myös Seinäjoen kaupungin kiinteistö- ja toimitilastrategian laatiminen saataisiin pikaisesti alkuun. Kaupungin kiinteistöomaisuus on merkittävä varallisuusserä ja kaupungin tuottamien palveluiden tilatarpeet ovat huomattavassa muutoksessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirtyessä Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen kaupungin suoraan omistukseen ja kaupungin yhtiöiden omistukseen jää rakennuksia, joissa harjoitettava toiminta ei ole enää kaupungin järjestämisvastuulla. Lisäksi digitalisaatio on mahdollistanut ja koronapandemia muuttanut työtekemisen tapoja. Muutoksia tapahtuu myös kaupungin asukkaiden tarpeissa ja käyttäjäryhmien määrissä.</p>	<p>Toimitilat-tulosalueen toiminnallisissa tavoitteissa on ollut kiinteistö- ja toimitilastrategian laadinta. Projektiluonteiset isot hankkeet, kuten Asemanseutu ja HVA-tilamuutosten valmistelu, ovat valitettavasti vieneet toimitilajohdon työpanosta siinä määrin, että tavoiteaikataulusta ei ole pystytty pitämään kiinni. Strategian valmistelu on otsikko- ja kysymyksenasettelun tasolla aloitettu, tavoitteena saattaa se käsittelykuntoon vuoden 2023 alkupuolella.</p>	
<p>Tarkastuslautakunta suosittelee panostamista myös tarpeettomien kiinteistöjen myyntiin saattamiseen ja purettavien kiinteistöjen purkamiseen. Huomiota vaativat myös suojeltavat kohteet. Miltä haluamme Seinäjoen kaupungin näyttävän tulevaisuudessa?</p>	<p>Tarpeettomia ja strategisen omistajuuden ulkopuolella olevia tiloja ja rakennuksia pyritään jatkuvasti myymään. Säännöllisesti kokoontuva kaupungin toimitilaryhmä ohjaa ja seuraa myyntiä. Haasteena on tilojen ja rakennusten heikko kiinnostavuus markkinoilla. Osa tyhjästä rakennuksista on maa-alueilla, jotka odottavat kehittämistä asemakaavoituksen kautta. Niillä olevien rakennusten ennakoiva purkaminen on määrärahakysymys. Nykyisellään toimitilojen budjetti mahdollistaa 3 - 4 pienen kohteen purkamisen vuodessa.</p>	



TOIMITILAT		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Tarkastuslautakunta näkee keskeisenä rakennuskannan ylläpidon varmistamisen siten, että korjausvelan määrä ei kasva ja että toimitilat tarjoavat terveelliset sekä turvalliset puitteet kaupungin henkilökunnalle ja asukkaille. Resursointi rakennuskohtaisten pitkän tähtäimen suunnitelmien ennakoivan kunnossapidon laadintaan tulisi tarkastuslautakunnan mukaan varmistaa.</p>	<p>Kaupungin rakennuskannan korjausvelkaa seurataan vertaamalla vuosibudjetin peruskorjausinvestointien ja käyttötalouden korjausmäärärahojen yhteissummaa rakennuskannan arvosta laskettuun vuosittaiseen kulumiseen. Korjausvelan pieneneminen on yksi tulosalueen talousarvion tavoitteista. Teknisten nykyarvojen päivitys korjausvelan laskennan tarkentumiseksi on meneillään. Toimitilojen ylläpitopalvelut laatii ja pitää yllä rakennuskannan PTS-suunnitelmia ja huolto- ja korjaustöiden vuosikelloa. PTS-suunnittelun seurannan periaatteet tullaan kirjaamaan toimitilastrategiaan.</p>	
<p>Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan investointiohjelman karsimispaine saattaa ohjata alibudjettiin ja toisaalta mahdollinen aikataulupaine valmistelussa saattaa johtaa budjettilylyksiin eikä hankkeiden määrärahavaraukset sisällä niin sanottua "yllätysvaraa". Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan merkittävimpien rakennushankkeiden vaikuttavuusarviointiin tulisi sisältyä riskiarviointi.</p>	<p>Talousarviot investoinneissa tehdään aina parhaan mahdollisen arvion mukaan. Tarvittaessa investointeja jaksotetaan pidemmälle ajanjaksolle. Taloudellinen riskiarvio voidaan jatkossa liittää hankkeiden vaikuttavuuden arviointiin. Toimitilat voi omassa vaikuttavuuden arvioinnissaan kommentoida myös toteuttamatta jättämisen aiheuttamaa riskiä rakennuksen kunnon, korjausvelan ja sisäilmaolosuhteen näkökulmasta. Toteuttamatta jättämisen toiminnallisen vaikutuksen riskiarvion tulisi laatia rakennuksen käyttäjä.</p>	

ASEMANSEUDUN HANKE		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Asemanseudun hankkeen kilpailuttamisesta ei saatu kustannus-hyötyä kilpailuttamisen ajaututtua tilanteeseen, jossa tarjouskilpailussa oli mukana vain yksi tarjoaja. Tarkastuslautakunta suosittelee käymään läpi, mikä asetelma tilanteeseen johti ja hyödyntämään kokemusta tulevaisuuden hankkeiden suunnittelutyössä.</p>	<p>Asemanseutu kilpailutettiin kilpailullisena neuvottelumenettelynä, jossa alkuvaiheessa valitaan neuvottelukumppanit ilmoittautuneista ja heidän kanssaan muodostetaan suunnitelmat hankkeesta, joiden toteutukselle annetaan lopuksi hinta. Asemanseutu on iso kokonaisuus ja sen toteutukseen lähtö olisi ollut iso taloudellinen riski pienille- ja keskisuurille yhtiöille. Seinäjoella toimivista rakennusliikkeistä kolme on sen kokoista, joille hanke on siedettävän kokoinen. Neuvottelumenettelyyn lähti mukaan kuitenkin vain Peab ja YIT. Peab luopui hankkeesta alkuvaiheessa. Kilpailulliseen neuvottelumenettelyyn ilmoittautumisvaiheessa olisi hankkeelle pitänyt saada lisää julkisuutta valtakunnallisesti toimivien rakennusliikkeiden kiinnostuksen herättämiseksi. Taloudellista riskiä olisi saanut vähennettyä hajauttamalla hanke pienempiin kokonaisuuksiin. Tällöin olisi kokonaissuunnittelua pitänyt viedä tilaajan toimesta pidemmälle varsinkin rakennusten liitoskohdissa toiminnallisuuden varmistamiseksi. Suunnittelun edistäminen neuvottelumenettelyllä koettiin hyväksi ratkaisuksi. Asuntorakentamisen kytkemistä kokonaisuuteen pidettiin myös houkuttimena kokonaistoteutukselle. Asuntorakentaminen on Seinäjoella ollut viime vuosina kannattavaa, kun taas liikeraikentaminen on ollut vähemmän houkuttelevaa. Ison hankekokonaisuuden liikkeelle saaminen edesauttoi sijoittajan löytymistä hankkeelle.</p>	<p>Kaupunginhallituksen vastaus sisälsi yhteenvedon siitä, miten ajaututtiin tilanteeseen, jossa asemanseudun hankkeen tarjouskilpailussa oli mukana vain yksi tarjoaja. Tarkastuslautakunta näkee annetun vastauksen toimivan hyvänä analyysinä siitä, että kokemusta hyödynnetään jatkossa tulevaisuuden hankkeiden suunnittelutyössä.</p> <p>Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomioita siihen, että investointihankkeiden kilpailutussuunnitelmat ovat realistisia ja sellaisia kokonaisuuksia, että voidaan odottaa yhtä kappaletta useampaa tarjousta. Kilpailutussuunnitelmien tulee lähtökohdiltaan olla sellaisia, että aito kilpailuasetelma toteutuu. Suunniteltaessa ja kilpailutettaessa kaupungin investointihankkeita on syytä huomioida kaupungin investointien palvelevan niin käyttäjiä, veronmaksajia kuin yrityskenttääkin.</p>

TERVEYDENHUOLTO		
Tarkastuslautakunnan havainto 2021	Kaupunginhallituksen lausunto	Tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen antamasta vastauksesta
<p>Kunnilla ja hyvinvointialueella on yhteiset asukkaat sekä yhteisenä tavoitteena asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäväjaon toimivuudessa olennaista on kunnan ja hyvinvointialueen välisen yhdyspinnan toimivuus. Tarkastuslautakunta pyytää varmistamaan, että Seinäjoen kaupungin hyvinvointialuevalmistelun lisäksi yhdyspinta- ja edunvalvontatyö Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa nostetaan priorisoinnin kärkeen ja aloitetaan kiireellisesti.</p>	<p>Seinäjoen kaupunki on aktiivinen ja oma-aloitteinen kumppani hva:lle kaupungin ja hva:n yhdyspinoilla ja kumppanuudessa. Kaupungin vastuuvirkahenkilöt ja hyvinvointialueen ja kaupungin yhteiset päättäjät muodostavat yhteisen näkemyksen strategisista vaikuttamisen tavoista. Seinäjoen kaupunki pitää esillä tarvetta määritellä hyvinvointialueella yhdyspintoihin liittyvät vastuut ja tehtävät. Vision tulisi olla se, että hyvinvointialueella ja kunnilla on Etelä-Pohjanmaalla tarvittavilta osin yhteiset strategiset tavoitteet, mittarit, seuranta ja arviointi.</p>	<p>Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023. Valmistelutyössä Seinäjoen kaupungin ylin johto ja kaupunginhallitus käsittelivät aktiivisesti yhdyspinta-asioita. Monelta osin käytännön toimintatavat ja prosessit hakevat vielä muotoaan. Seinäjoen kaupungin on tärkeää olla osaltaan aktiivinen ja oma-aloitteinen kumppani hyvinvointialueelle sekä jatkaa edunvalvontatyön suorittamista. Arviointiin 2022 on sisällytetty kaupungin ja hyvinvointialueen välinen rajapinta opiskeluhuollossa kappaleessa 7.5.</p>

Talousarvion laadintaprosessia on kehitetty vuoden 2022 aikana. Talousarviovalmistelua on tehty läpinäkyvästi, lautakunnilla on ollut merkittävä rooli talousarvion laadinnassa sekä valmistelussa on huomioitu valtuutettujen evästyksset.

Investointihankkeiden osalta tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomioita siihen, että kilpailutussuunnitelmat ovat realistisia ja sellaisia kokonaisuuksia, että voidaan odottaa yhtä kappaletta useampaa tarjousta. Kilpailutussuunnitelmien tulee lähtökohdiltaan olla sellaisia, että aito kilpailuasetelma toteutuu. Suunniteltaessa ja kilpailutettaessa kaupungin investointihankkeita on syytä huomioida kaupungin investointien palvelevan niin käyttäjiä, veronmaksajia kuin yrityskenttääkin.

Kaupunginhallituksen vastauksesta arviointikertomuksen 2021 havaintoihin ei sisällynyt vastausta siihen, miten kaupunki mahdollistaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjautumista työelämään. Toimitilojen tulosalueelle kohdistetuista havainnoista kaupunginhallitus antoi vastauksen, jonka mukaan yleisen tietokannan laatiminen vapaista tiloista on käynnistetty, kiinteistö- ja toimitilastrategian valmistelu on aloitettu, tarpeettomia ja strategisen omistajuuden ulkopuolella olevia tiloja ja rakennuksia pyritään jatkuvasti myymään. Tarkastuslautakunta huomioi, että tulosalueen yhtenä tavoitteena vuodelle 2022 oli, ettei rakennuskannan korjausvelka kasva. Tavoite ei kuitenkaan ole toteutunut, koska hyvinvointialueen vuokrasopimuksiin liittyvien järjestelmien käyttöönotto on vaikuttanut korjausvelan tarkistuksen ja kunnossapitosuunnitelman laadinnan aikatauluun. Merkittävimpien rakennushankkeiden vaikuttavuusarviointi talousarviossa 2023 ei sisältänyt riskiarviota. Tarkastuslautakunta suosittelee saattamaan meneillään olevat kehitystoimenpiteet valmiiksi, seuraamaan ja hallitsemaan korjausvelan kehitystä sekä sisällyttämään riskiarvioinnin talousarvion 2024 investointien vaikuttavuusarviointiin yhteyteen.



4. Seinäjoen kaupunkistrategia

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. **Strategisten päämäärien on oltava sellaisia, jotka voidaan viestiä ymmärrettävästi ja avata seurattaviksi ja mitattaviksi osatavoitteiksi. Kuntastrategiassa tulee määrittellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Arvioinnin ja seurannan tehtävänä on valvoa kunnan strategisten päämäärien toteutumista. Seurannan ja arvioinnin perustehtävinä on kertoa organisaation onnistuminen tehtäviensä hoitamisessa ja järjestämisessä ja toiminnan strategianmukaisuudessa.** Kuntastrategian arvioinnissa prosessiin osallistuu kunnanvaltuusto, joka keskittyy siihen, kuinka valtuusto on itse onnistunut toiminnassaan.

Kaupunkistrategia ja sen toteuttamisohjelmat ovat taloussuunnitelman perusta ja samalla ohjeistus talousarvion laadinnalle. Talousarviosta tulisi käydä ilmi poikkihallinnolliset strategian toteuttamisohjelmat, jotka johdetaan koordinoitusti tietyn strategian osa-alueen tai päämäärän saavuttamiseksi. Kaupunkistrategian linjauksista konkretisoidaan toimialojen kehittämisohjelmat.

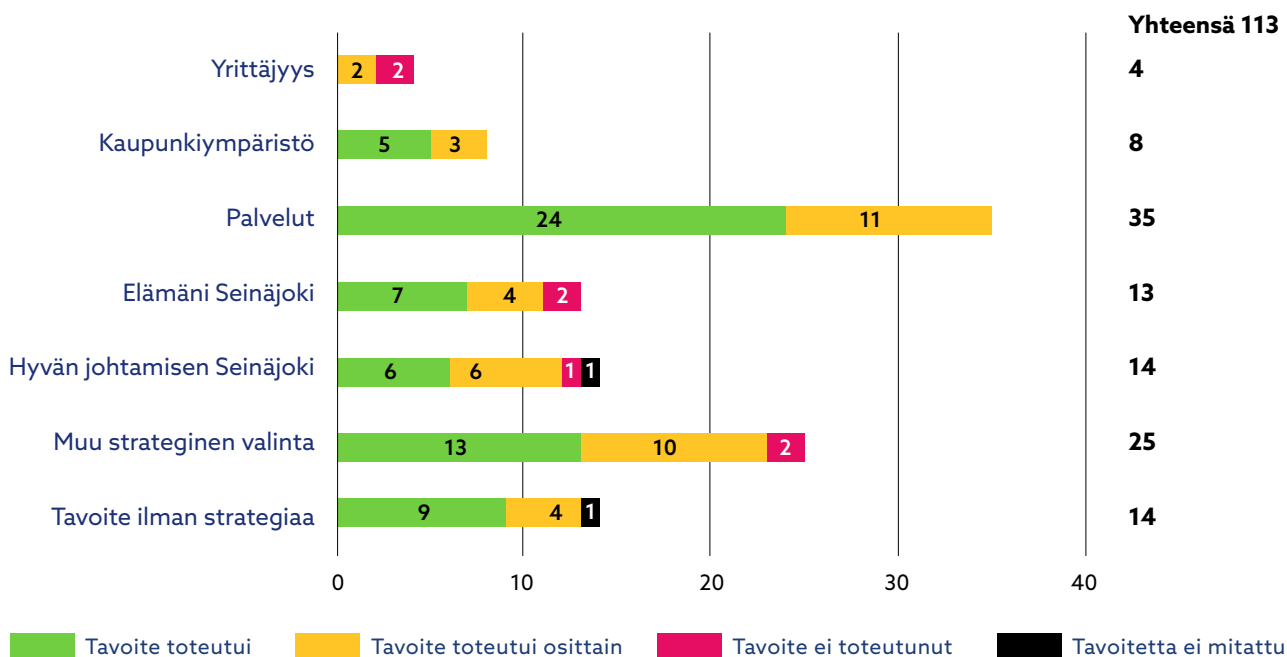
Seinäjoen kaupunginvaltuusto on hyväksynyt helmikuussa 2018 kaupunkistrategian vuosille 2018 – 2025. Kesäkuussa 2019 kaupunginvaltuusto on merkinnyt tiedoksi kaupunkistrategian väliarvioinnin ja tarkistamisen. Seinäjoen kaupunkistrategia sisältää viisi strategista valintaa: yrittäjyys, kaupunkiympäristö, palvelut, elämäni Seinäjoki ja hyvän johtamisen Seinäjoki. **Tilinpäätöksessä 2022 on sanallisesti esitetty kaupunkistrategian toteutuminen vuoden 2022 aikana.**

Seinäjoen kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.6.2022 Seinäjoen kaupunkistrategian 2022 – 2029 sisältäen neljä strategista valintaa: yrittäjyyden ja yhteistyön Seinäjoki, vetovoimainen Seinäjoki, palveleva Seinäjoki sekä hyvän johtamisen ja tasapainoisen talouden Seinäjoki. Kaupunkistrategian läpileikkaavana teemana ovat asiakaslähtöisyys ja vaikuttavuus. **Kaupunkistrategian rakennetta uudistettiin. Strategisille valinnoille on määritelty tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet sekä mittarit. Strategisten mittareiden toteumaraportointia ei ole laadittu vuodelta 2022.** Tarkastuslautakunnan saatavilla oleva aineisto kaupunkistrategian toteutumisen arviointiin on siten puutteellinen. Tarkastuslautakunta suosittelee laatimaan prosessi kaupunkistrategian mittareiden seurantaan ja raportointiin. Tarkastuslautakunta edellyttää kaupunginhallitusta kuvaamaan vastauksessaan myös sen, miten varmistetaan strategisten tavoitteiden toteutuminen strategiakaudella. Olennaista on lisäksi tieto siitä, mitä kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu tai ei tulla saavuttamaan strategiakauden aikana.

Kaupungin johdon kuvatessa kaupunkistrategian toteutumista, ei ole tarkoituksenmukaista keskittyä markkinoimaan onnistumisia tai osoittamaan epäonnistumisia. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkistrategian toteutumisen arvioinnin tulee olla sellainen prosessi, joka tukee kaupunkia saavuttamaan itselleen asettamansa tavoitteet.

Talousarvio-ohjeen mukaan tulosalueiden tavoitteiden tulee tukea kaupunkistrategiaa ja olla linjassa siinä asetettuihin tavoitteisiin. Toiminnallinen tavoite yhdistetään kaupunkistrategiaan nimeämällä tavoitteelle se strateginen valinta, jonka toteutumista toiminnallinen tavoite edistää. **Seuraava taulukko näyttää toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen jaoteltuna kaupunkistrategian valintojen mukaisesti.** Talousarvio 2022 laadittiin syksyllä 2021, jolloin oli voimassa Seinäjoen kaupunkistrategia 2018 – 2022.

Taulukko 3. Strategisten valintojen toteutuminen



Toiminnallisia tavoitteita vuonna 2022 oli yhteensä 113 kpl, joista suurin osa, 31 %, kohdistui strategiseen valintaan palvelut. 35 % tavoitteista ei ollut yhdistettävissä kaupunkistrategiaan. Näille oli nimetty muu strateginen valinta, tai kohta oli jätetty tyhjäksi. Vähiten tavoitteita kohdistui kaupunkistrategian ensimmäiseen valintaan yrittäjyyteen, johon liittyi vain neljä toiminnallista tavoitetta.

Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutumista on arvioitu vuoden 2022 arviointikohteiden yhteydessä kapaleessa 7.

Tilinpäätöshetkellä Seinäjoen asukasluku oli 65 306. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,9 % (kasvu 2020 – 2021 oli 1 %). Kasvusta noin puolet selittyy kuntien välisellä muutolla ja toinen puoli nettomaahanmuutolla. Luonnollinen väestönlisäys oli miinuksella, mutta ei merkittävästi. **Väestönkasvussa Seinäjoen edellä olivat vain suurimmat yliopistokaupungit. Etelä-Pohjanmaalla suurin tekijä maakunnan kokemaan muutotappioon on opiskelikäisten lähteminen muiden maakuntien korkeakouluihin. Etelä-Pohjanmaalla on todettu olevan vähiten korkeakoulutuksen aloituspaikkoja suhteessa 15 – 24-vuotiaiden ikäluokkaan.**

Kaupunkistrategian tavoitteiden toteutumista on arvioitu vuoden 2022 arviointikohteiden yhteydessä

Asukasluku kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 0,9 %. Seinäjoen edellä maakuntakeskusten välisessä vertailussa olivat vain suurimmat yliopistokaupungit.

Seinäjoen kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.6.2022 Seinäjoen kaupunkistrategian 2022 – 2029. Kaupunkistrategian rakennetta uudistettiin. Strategisille valinnoille on määritelty tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet sekä mittarit. Rakenteen uudistaminen helpottaa luettavuutta sekä kaupunkistrategian toteutumisen arviointia.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että yrittäjyys strategisena valintana huomioidaan päätöksentekoon, palveluihin ja hankintoihin liittyvissä talousarvion tavoitteissa vielä laajemmin. Talousarvio 2022 piti sisälleen vain neljä yrittäjyyteen liittyvää toiminnallista tavoitetta. Yrittäjyyteen liittyvät vuositavoitteet painottuvat pääasiassa tytäryhtiö Into Seinäjoki Oy:n tavoitteisiin.

Tilinpäätökseen 2022 sisältyy lyhyt sanallinen kuvaus kaupunkistrategian toteutumisesta vuonna 2022, mutta strategisille tavoitteille asetettujen mittareiden toteumaraportointia ei ole laadittu vuodelta 2022. Tarkastuslautakunta suosittelee laatimaan prosessin kaupunkistrategian mittareiden seurantaan ja raportointiin. Tarkastuslautakunta edellyttää kaupunginhallitusta kuvaamaan vastauksessaan myös sen, miten varmistetaan strategisten tavoitteiden toteutuminen strategiakaudella. Olennaista raportoinnissa on myös tieto siitä, mitä kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu tai ei tulla saavuttamaan strategiakauden aikana.





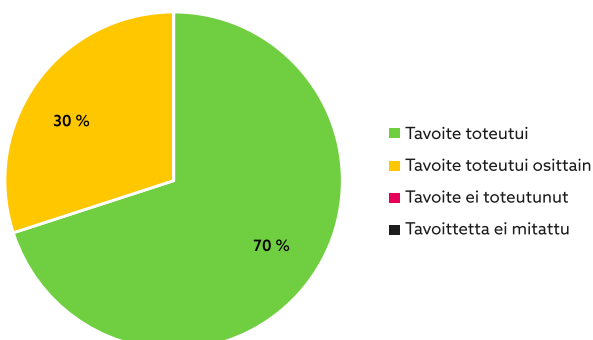
5. Taloudelliset tavoitteet

Tarkastuslautakunta arvioi vuosittain kaupunkistrategiassa määriteltyjen talouden mittareiden toteutumisen. Kaupunkistrategia 2022 – 2029 sisältää tavoitteen ”kasvun ja investoinnit turvaava talous”. Lisäksi tarkastuslautakunta arvioi kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden tilaa sekä esittää mitä kriisikuntakriteerit kertovat talouden tilasta. Arviointi perustuu pääosin kaupungin tilinpäätöksessä esitettyihin tietoihin. Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien taloudellisten tavoitteiden toteutumisen toimialatasolla kappaleessa 6.

Kasvun ja investoinnit turvaava talous

Kaupunkistrategiassa 2022 – 2029 asetetuista talouden mittareista 70 % on toteutunut. **Vuonna 2022 talouden tunnusluvut kehittyivät positiivisesti. Näin tapahtui siitä huolimatta, että yleinen taloustilanne on heikentynyt.**

Kuva 1. Kaupunkistrategiassa asetettujen tavoitteiden toteutuminen



Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka juoksevien menojen maksamisen jälkeen jää jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Vuosikatetavoitteeksi on määritelty nettoinvestointien taso. Tilinpäätöksen 2022 mukaan vuosikate oli 41,5 milj. € (17,5 milj. € vuonna 2021) ja nettoinvestoinnit olivat 37,3 milj. € (34,2 milj. € vuonna 2021). **Vuosikatetavoite saavutettiin.** Merkittävimmät kertaluontoiset vuosikatteen vaikuttaneet tapahtumat tilikaudella 2022 olivat pysyvien vastaavien luovutusvoitot 17,9 milj. €, valtionavustukset ja -osuudet koronatyöhön 4,4 milj. € ja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin ylijäämän palautus 2,6 milj. € sekä pysyvien vastaavien alaskirjaukset -3,6 milj. €. Ilman näiden vaikutusta toteutunut vuosikate olisi ollut 20,2 milj. €. **Ilman kertaluontoisia eriä vuosikatetavoitetta ei olisi saavutettu. Talouden tasapainottamiseen tulee siten edelleen kiinnittää huomiota. Talouden tasapainoa on nyt haettava uudesta näkökulmasta, kun sote-uudistus on muuttanut kaupungin tehtäväaluetta ja kuntatalouden lähtökohtia.**

Tuloslaskelman tarkastelu

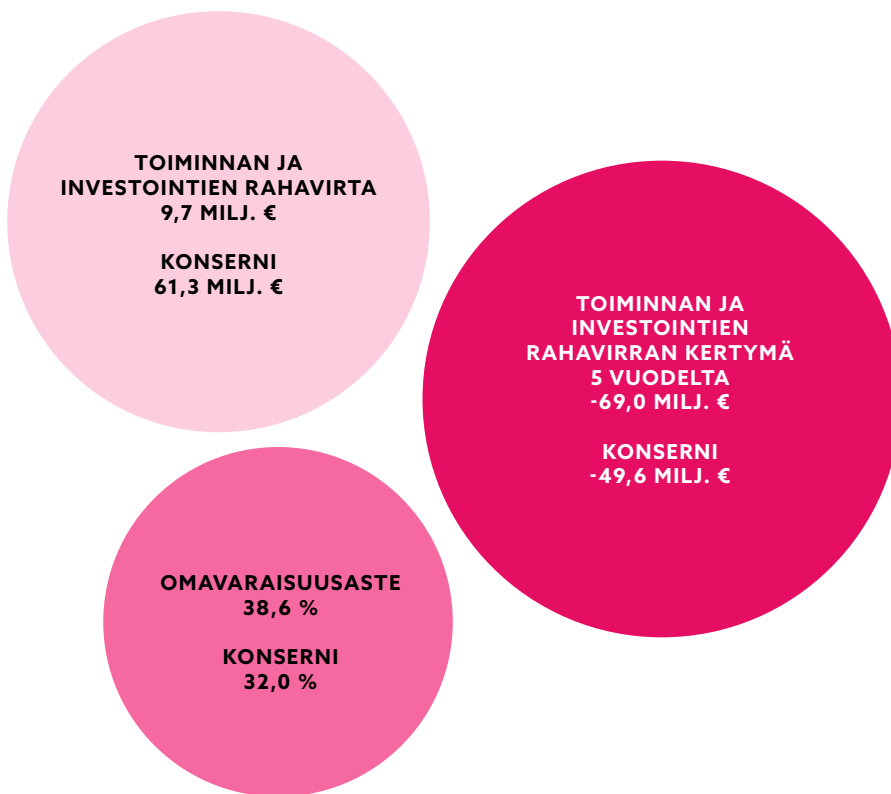
Positiivisin havainto kaupungin tuloslaskelmassa oli vahva verotulojen kehitys. Verotulokehitys oli +8,3 %, kun verrataan edelliseen vuoteen ja +2,9 %, kun verrataan talousarvioon. **Verotulot kehittyivät positiivisesti**

viime vuoteen verrattuna tasaisesti kaikissa veroluokissa. Positiiviseen verotulokehitykseen vaikuttaa muun muassa se, että kaupungin kasvu alkaa tuottaa myönteisiä vaikutuksia. Kehitykseen vaikuttaa myös yleinen talouden vahvistuminen, alueen hyvä työllisyystilanne sekä yritysten hyvät tulokset. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan olisi hyvä tehdä tarkempi analyysi positiiviseen verotulokehitykseen vaikuttaneista seikoista. **Verotulokehitys on ollut positiivista Kuntaliiton mukaan maanlaajuisesti, mutta tilastojen mukaan Seinäjoen kehitys erottuu. Kuntaliiton kokoaman vertailun mukaan kokonaisverotulot ovat vuonna 2022 kehittyneet C21-kaupungeista eniten Seinäjoella. Verotulojen muutos-% C21-kaupungeissa yhteensä oli 6,1 kun Seinäjoella se oli 8,3. Laskettaessa C21-kaupunkien verotulot per asukas, sijoittuu Seinäjoki sijalle 11.**

Taseen ja rahoituslaskelman tarkastelu

Seinäjoen kaupungin sekä kaupunkikonsernin heikoimmat tunnusluvut liittyvät velkarasitetta mittaaviin tunnuslukuihin. Merkittävä asia vuonna 2022 oli velkamäärän vähentyminen, mutta velkarasite on edelleen huomattava. Yksittäisen vuoden positiivinen tulos ei yksin anna riittävää kuvaa kuntatalouden kestävydestä. Sote-uudistus poistaa väestön ikääntymisestä aiheutuvan menopaineen kunnilta, mutta kaventaa kuntien tehtäväkenttää ja talouden sopeutusmahdollisuuksia. Lisäksi investointitarpeita on edelleen paljon. Tulorakenteen muutokset voivat edellyttää kunnilta myös uudenlaista talouden suunnittelua. Muuttuneessa tilanteessa kunnissa on pidettävä entistä enemmän huolta kriisinsietokyvystä ja talouden riskienhallinnasta.

Kuva 2. Kaupungin ja kaupunkikonsernin taseen ja rahoituslaskelman tunnuslukuja



Positiivinen toiminnan ja investointien rahavirta kertoo siitä, että toimintatuotot ovat riittäneet kattamaan toimintamenot. Toiminnan ja investointien rahavirta on se summa, mikä jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. **Tunnusluvun "toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta" avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Kaupungilla se oli -69,0 milj. € ja konsernitason -49,6 milj. €. Tunnusluku omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuusasteen ollessa alle 50 % voidaan tulkita kunnalla olevan merkittävä velkarasite. Omavaraisuusaste on kehittynyt positiiviseen suuntaan johtuen vuoden 2022 hyvästä tuloksesta, mutta omavaraisuusaste on edelleen heikko ollen kaupungin osalta 38,6 % ja konsernitason 32,0 %. Kaupunkistrategian mukainen tavoitetaso omavaraisuusasteelle on 40 %.**

Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti toimii käyttökelpoisena tunnuslukuna kuntien välisessä vertailussa. Myös tunnuslukua lainat ja vastuut/asukas on hyvä käyttää kuntien välisessä vertailussa. Seuraavassa taulukossa on tehty ko. tunnusluvuista vertailua Seinäjoen vertailukaupunkeihin. Vertailussa on huomioitava, että osalla kaupungeista (mm. Lahti) kaupungin lainamäärä sisältää myös tytäryhteisölle annettua lainaa.

Taulukko 4. Taseen tunnuslukujen vertailua vertailukaupunkeihin

	SUHTEELLINEN VELKAANTUNEI- SUUS, %	SUHTEELLINEN VELKAANTUNEI- SUUS, % KONSERNI	LAINAT JA VASTUUT € / ASUKAS	LAINAT JA VASTUUT € / ASUKAS KONSERNI
Seinäjoki	75,6 %	98,0 %	5 060	9 718
Hämeenlinna	58,0 %	91,6 %	4 437	8 789
Joensuu	51,5 %	73,6 %	4 939	9 330
Jyväskylä	47,2 %	90,8 %	3 581	9 143
Kouvola	67,4 %	77,6 %	4 539	9 069
Kuopio	62,7 %	100,0 %	4 543	11 487
Lahti	96,3 %	99,8 %	8 440	14 027
Pori	65,5 %	81,0 %	5 725	9 107
Rovaniemi	73,9 %	69,9 %	7 355	6 341
Vaasa	69,0 %	84,3 %	5 000	12 834

Lähde: Kaupunkien verkkosivuilla esitetyt tilinpäätökset 2022

Vertailun mukaan Seinäjoen kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus-% on kolmanneksi korkein Kuopion ja Lahden jälkeen. Kaupunkikonsernin tunnusluku lainat ja vastuut/asukas jää alle kaupunkistrategiassa määritellyn rajan (9 900 €/asukas), mutta on vertailukaupungeista neljänneksi korkein Lahden, Vaasan ja Kuopion jälkeen.

Taseen ulkopuoliset vastuut

Taseen ulkopuolisia vastuita kaupungilla on vuokra- ja leasingvastuita 5,9 milj. € (9,1 milj. € vuonna 2021) ja konsernilla 25,8 milj. € (15,7 milj. € vuonna 2021). Takauksia samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta kaupungilla on 207,3 milj. € (208,6 milj. € vuonna 2021). Kaupunkikonsernilla on takauksia muiden puolesta 22,7 milj. € (24,0 milj. € vuonna 2021). Takausvastuut ovat huomattavat, mutta kaupungin johto on arvioinut riskin takausvastuiden realisoitumisesta matalaksi. Takausvastuut eivät vastaa suuruudeltaan huomattavaa osaa kaupunkikonsernin talousarviosta, mutta takausvastuiden riskit ovat merkittävämpiä nyt, kun budjetti on sote-uudistuksen myötä aikaisempaa pienempi.

Investointien tarkastelu

Kaupungin, sisältäen liikelaitoksen, vuoden 2022 alkuperäisessä talousarviossa nettoinvestointeihin oli varattu 35,2 milj. €. Talousarviomuutoksen jälkeen nettoinvestointien talousarviomääräraha oli 42,2 milj. € (talousarviomuutokset 7,0 milj. €). Nettoinvestointien toteuma oli 32,9 milj. €. Kaupunkikonsernin nettoinvestoinnit olivat 122,7 milj. € (70,4 milj. € vuonna 2021). Nettoinvestoinnit ovat investointimenot vähennettyinä rahoitusosuuksilla.

Tilikaudella 2022 merkittävimpiä yksittäisiä rakennusinvestointiprojekteja ovat olleet:

- » Seinäjoen yhteiskoulun peruskorjaus 5,5 milj. € (ylitys talousarvioon 0,2 milj. €)
- » Tanelinrannan palvelutalon peruskorjaus 1,1 milj. €
- » Toripaviljonki 0,9 milj. €
- » Joupin päiväkodin peruskorjaus 0,9 milj. €

Konserniyhtiöiden merkittävimpiä investointiprojekteja ovat olleet:

- » Seinäjoen Energia Oy:n investoinnit 40,1 milj. €, joista merkittävin Kapernaumin biokattilalaitoksen rakentaminen 1,8 milj. € ja laitoksen koneet 34,3 milj. €.
- » Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri kuntayhtymän investoinnit 15,2 milj. €, josta merkittävin mikrobiologian ja laboratorion tilat 3,1 milj. € ja radiologian muutostyöt 0,7 milj. €.
- » Seinäjoen koulutus kuntayhtymän investoinnit nettona 8,5 milj. €, joista merkittävimmät olivat rakennushankkeet Törnäväntiellä 5,0 milj. €, Ilmajoentiellä 2,5 milj. € ja Ähtärissä 0,6 milj. €.
- » Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy:n investoinnit 0,4 milj. €.
- » Seipark Oy –konsernin investointi 2,0 milj. €, joka kohdistuu tytäryhtiö Kiinteistö Oy Seinäjoen Pysäköintitaloon.

Talouden tasapainotus

Kuntalain 13. luvun 118 §:n mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää niin sanottujen kriisikuntakriteerien täytyessä. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalaissa säädetyssä määrääjassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa. Seinäjoen kaupungilla ei ole kertynyttä alijäämää ja ylijäämä taseessa per 31.12.2022 on 34,3 milj. €.

Arviointimenettely voidaan aloittaa myös, mikäli rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;
2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen tunnuslukujen raja-arvot lasketaan vuosittain Valtiokonttorin ylläpitämiin konsernitilinpäätösten tietoihin ja kunnan vahvistamaan tuloveroprosenttiin perustuen.

Tilinpäätösten 2022 ja 2021 luvuilla laskettuna arviointimenettelyn perusteena olevista talouden tunnusluvuista 1/8 toteutuu:

1. tunnusluku ei ylity,
2. tunnusluku ei ylity,
3. vertailuluku vuodelta 2022 ei ollut arviointikutuksen laadintahetkellä käytettävissä, vuodelta 2021 kriteeri ei toteutunut ja
4. tunnusluku ylittyy vuodelta 2021, mutta ei vuodelta 2022.

Vuonna 2022 talouden tunnusluvut kehittivät positiivisesti ja kaupunkistrategiassa 2022 – 2029 määritellyistä talouden mittareista suurin osa toteutui tavoitearvon mukaisesti. Verotulojen kehitys oli vahvaa kaikissa veroluokissa. Verotulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 8,3 %. Merkittävää on, että Seinäjoella oli C21-kaupunkien korkein kokonaisverotulojen muutos-% C21-kaupunkien keskiarvon ollessa 6,1 %. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan olisi hyvä tehdä tarkempi analyysi positiiviseen verotulokehitykseen vaikuttaneista seikoista.

Tarkastuslautakunta on huolestuneena seurannut kaupungin velkaantumisen tasoa ja analysoinut vuosittain velkaantumisen tasoa suhteessa vertailukaupunkeihin. Vuonna 2022 velkamäärä pieneni. Yksittäisen vuoden positiivinen tulos ei kuitenkaan yksin anna riittävää kuvaa kuntatalouden kestävydestä ja sekä kaupungin ja kaupunkikonsernin tunnusluvut kuin vertailukaupunkien tunnuslukutaulukko osoittavat Seinäjoella olevan edelleen merkittävä velkarasite. Sote-uudistus on kaventanut talouden sopeutusmahdollisuuksia puolittamalla kuntatalouden budjetin. Lisäksi investointitarpeita on edelleen paljon. Muuttuneessa tilanteessa on pidettävä entistä enemmän huolta kriisinsietokyvystä ja talouden riskienhallinnasta. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan kestävä ja vaikuttavaa talouden tasapainotustyötä.



6. Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkistrategia valtuutetaan käytäntöön talousarvion kautta siten, että kaupunkistrategian vuositavoitteet esitetään talousarviossa toiminnallisissa tavoitteissa. Siten myös talousarvion esittämistavan tulee tukea toiminnallisten tavoitteiden linkittymistä kaupunkistrategiaan. Toiminnallisten tavoitteiden tulisi ohjata kaupunkia toimimaan tuloksellisesti, tarkoituksenmukaisesti ja vaikuttavasti. Tavoitteiden tulisi kattaa kaikki tuloksellisuuden osa-alueet: tuotavuus ja taloudellisuus, henkilöstön tila, palvelujen laatu ja palvelujen vaikuttavuus.

Seinäjoen talousarviossa 2021 uudistettiin toiminnallisten tavoitteiden esittämistapa. Talousarvio-ohjeen mukaan tulosalueiden tavoitteiden tulee tukea kaupunkistrategiaa ja olla linjassa siinä asetettuihin tavoitteisiin. Toiminnallinen tavoite linkitetään kaupunkistrategiaan otsikoimalla toiminnalliselle tavoitteelle strateginen valinta. Talousarvio-ohjeen mukaan talousarviotavoite asetetaan siitä näkökulmasta, että tavoitteella haetaan selkeää vaikutusta. Tavoitteelle määritellään yksi tai useampi mittari. Mittarille talousarviovaiheessa asetettava tavoitearvo määrittelee mitä arvoa tavoitellaan. Tilinpäätöksessä liikennevalomallilla kuvataan tavoitteen toteutuminen vertaamalla toteuma-arvoa talousarviossa asetettuun tavoitearvoon.

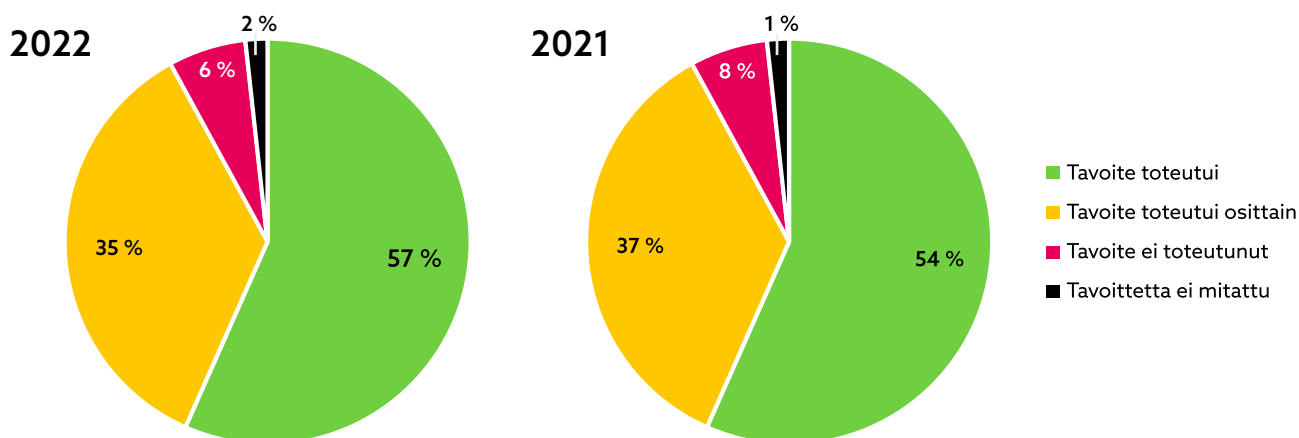
Tarkastuslautakunta on havainnut toteutumisvertailun esittämistavassa seuraavat seikat:

- » 35 % toiminnallisista tavoitteista on linkitetty kaupunkistrategiaan puutteellisesti siten, että tavoitteelle nimetty strateginen valinta ei vastaa kaupunkistrategian mukaisia valintoja tai kohta on jätetty kokonaan tyhjäksi,
- » tavoitteille asetetut mittarit sisältävät niin laadullisia kuin numeerisia mittareita; mittareiden esittämistapa ei kaikilta osin ole riittävän ymmärrettävä,
- » 8 % mittareista puuttuu tavoitearvo kokonaan; lisäksi useamman tavoitteen osalta voidaan todeta, ettei tilinpäätökseen sisälly riittävää selvitystä miksi tavoite on määritelty toteutuneeksi.

Tilinpäätöksen toteutumisvertailun esittämistavasta tehdyt havainnot johtavat siihen, että tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa on vielä haasteita. Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään talousarvioprosessia. Toiminnallisten tavoitteiden esittämistapaa olisi syytä tarkentaa ja ohjeistaa. Tarkastuslautakunta haluaa myös nostaa huomiona esiin, että toiminnallisten tavoitteiden linkittämistä kaupunkistrategiaan on mahdollista tehostaa kaupunkistrategian 2022 – 2029 rakenteellisen uudistamisen myötä.

Vuoden 2022 talousarviossa kaupunginvaltuusto asetti toimialoille 113 kpl toiminnallista tavoitetta. Tavoitteiden toteutuminen tilikausilla 2022 ja 2021 on esitetty seuraavassa kuvassa.

Kuva 3. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen 2022 ja 2021



Tilinpäätös 2022 sisältää valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisvertailun. Toteutumisvertailussa toiminnalliselle tavoitteelle varattu taulukko on saattanut sisältää useamman asiakokonaisuuteen liittyvän tavoitteen sekä useamman tavoitteen toteutumista arvioivan mittarin. Tarkastuslautakunta on käsitellyt yhtenä arvioitavana tavoitteena yhdessä taulukossa esitetyn kokonaisuuden. Arvioinnissa käsittelyyn on valittu ne tavoitteet, joista tarkastuslautakunta haluaa nostaa esiin näkemyksensä tai lisätiedon.

6.1 Konsernipalvelut

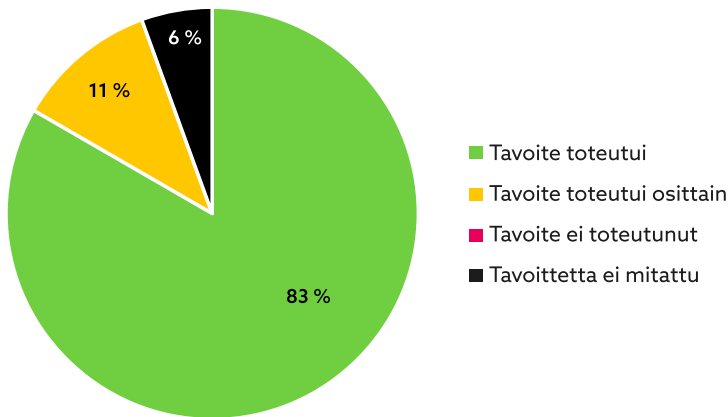
6.1.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

1 000 €	TA 2022	MUUTETTU TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Vaalit	-80	-64	-69	-5	-8 %
Tarkastustoimi	-185	-185	-172	14	7 %
Yleishallinto	-658	10 958	11 839	881	-8 %
Hallintopalvelut	-1 240	-840	-766	74	9 %
Henkilöstöpalvelut	-2 703	-3 348	-3 115	233	7 %
Talouspalvelut	-8 112	-8 112	-6 156	1 955	24 %

Konsernipalveluiden toimialan tilinpäätösluvut ovat toteutuneet budjetoitua huomattavasti paremmin. Yleishallinnon tulosta parantaa vuonna 2022 tapahtunut tytäryhtiö Kiinteistö Oy Myllypuistokodin osakkeiden myynti. Talouspalveluiden tulokseen vaikuttaa säästöt ostoissa ja hankinnoissa. Tilikaudella 2022 suoritettiin vain välttämättömät hankinnat ja digiohjelman edellyttämät hankinnat.



6.1.2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen



Konsernipalveluiden toimialalle asetetuista tavoitteista 83 % toteutui (60 % vuonna 2021), 11 % (27 %) toteutui osittain ja 6 %:n osalta tavoitteen toteutumista ei ollut mahdollista mitata tilinpäätöksen laatimishetkellä. Vuonna 2021 13 % tavoitteista ei toteutunut tämän ollessa 0 % vuonna 2022. Konsernipalveluiden toimialalta erityisenä arviointikohteenä on ollut henkilöstöpalvelut, jonka arviointi on esitetty kappaleessa 7.2.

Taloushallinnon tavoitteena on ollut edistää taloussuunnittelun ja -raportoinnin vaikuttavuutta ja siten tuloksellisuutta. Tilinpäätöksen toteutumisvertailun mukaan tavoite on toteutunut, koska kaikki tavoitteet johdetaan strategiasta ja vaikuttavuus on huomioitu. Taloushallinnon laatimassa talousarvio-ohjeessa ohjeistetaan toimialoja johtamaan toiminnalliset tavoitteet kaupunkistrategiasta. **Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kehitettävää on vielä talousarvioprosessissa ja esitystavassa: miten toiminnalliset tavoitteet johdetaan kaupunkistrategiasta ja miten varmennetaan, että kaupunkistrategian jokainen osa-alue huomioidaan vuositavoitteissa johdon ja päätöksentekijöiden näkemyksen mukaisesti. Toiminnallisista tavoitteista 25 kpl on esitetty siten, että tavoitteelle nimetty strateginen valinta ei täsmää kaupunkistrategian mukaisiin strategisiin valintoihin ja 14 kpl siten, että kohta strateginen valinta on jätetty kokonaan tyhjäksi. 35 % toiminnallisista tavoitteista on siten esitetty puutteellisesti verrattuna talousarvio-ohjeeseen.**

Tavoitteena on ollut digitalisaation hyödyntäminen hallinnossa, johtamisessa ja palveluissa. Tilinpäätök-

sen mukaan uusia tietojärjestelmiä on vuoden 2022 aikana otettu käyttöön 8 kpl, uusia sähköisiä asiointipalveluita tai lomakkeita on otettu käyttöön 12 kpl ja tietojohdamisen raportointialustan rakentaminen on käynnistynyt. Tietohallinnon näkemyksen mukaan toteutetuilla toimenpiteillä on merkittävä vaikuttavuus käyttäjäryhmille, sillä **uudet järjestelmät ja digikehittäminen mahdollistavat prosessien ja asioinnin sujuvoittamisen. Vuonna 2022 on uudistettu perusjärjestelmiä ja käynnistetty tulevien vuosien kehittämiskohteiden suunnittelu ja hankinta.** Taustalla on uudistettu myös ICT-hankintaa, millä on suora vaikutus kustannuksiin, hankinnan määrittelyyn ja sopimusehtoihin. **Vuoden 2022 aikana käynnistettiin tietojohdamisen projekti, joka on pitkän tähtäimen toimenpide. Tavoitteena on tukea digitalisaation keinoin tiedolla johtamista. Tietojohdamisen projekti tulee tulevaisuudessa vaikuttamaan laajasti kaupungin toimintaan. Tietojohdamisen ratkaisut tulevat tarjoamaan laadukasta raportointia päätöksenteon tueksi.** Vuoden 2022 aikana laadittiin suunnitelma (ensimmäisen vaiheen tiekartta), valittiin kumppanit sekä teknologiset ratkaisut.

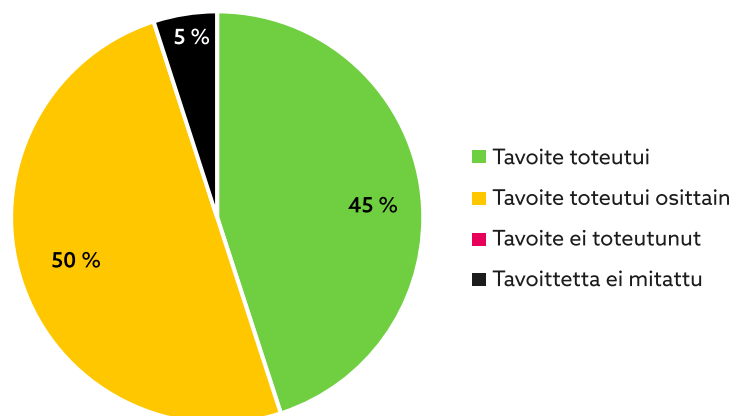
6.2 Sosiaali- ja terveystoimiala

6.2.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

1 000 €	TA 2022	MUUTETTU TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Soten hallinto	-2 022	-2 022	-2 006	16	1 %
Sosiaalityö	-45 854	-54 574	-58 653	-4 080	-7 %
Ikäihmisten palvelut	-36 582	-41 282	-41 562	-280	-1 %
Terveydenhuolto	-142 446	-137 946	-140 007	-2 061	-2 %
Ympäristö- terveydenhuolto	-1 070	-1 070	-870	200	19 %

Sosiaali- ja terveystoimiala ylitti muutetun talousarvion 6,2 milj. €. **Merkittävin ylitys tapahtui sosiaalityön tulosalueella, jossa ylitys alkuperäiseen talousarvioon oli 12,8 milj. € ja muutettuun talousarvioon 4,1 milj. €.** Asiakaspalvelujen ostojen tarve on ollut budjetoitua suurempi ja henkilöstökulut ovat ylittyneet johtuen sijaistarpeista ja tilapäisestä resursoinnista. Ylitys ja perusteet ovat vastaavat kuin edellisellä tilikaudella ja viittaa siihen, että edellisen vuoden tapaan talousarvion 2022 laadintavaiheessa budjetti on suhteutettu annettuun talousarviokehykseen. Ikäihmisten palveluissa ylitys alkuperäiseen talousarvioon oli 5,0 milj. €. Henkilöstön huono saatavuus on pakottanut ostamaan palveluita ulkopuolisilta palveluntuottajilta suunniteltua enemmän. Toisena ikäihmisten palveluiden toimintamenoja kasvattavana tekijänä oli se, että kustannustason kasvu vaikutti merkittävästi keväällä 2022 toteutettuun asumispalveluiden kilpailutukseen. Koronatukea kaupunki sai 4,5 milj. € ja hyvinvointialueelle kokonaisuudessaan siirtyneeltä Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä saatiin kumulatiivista ylijäämän palautusta 2,6 milj. €.

6.2.2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen



Sosiaali- ja terveystoimialalle asetetuista tavoitteista 45 % toteutui (47 % vuonna 2021), 50 % (48 %) toteutui osittain ja 5 %:n (5 %) osalta tavoite ei ollut mitattavissa. Vuonna 2022 toimialan muutos- ja kehittämistyössä priorisoitiin hyvinvointialueen valmistelutyöhön osallistuminen. Koronaepidemia vaikutti edelleen toimintaan. Hankerahoituksen kautta saatiin lisäresursseja kaupungin väestön palveluiden sisällölliseen kehittämiseen ja erityisesti peruspalvelujen vahvistamiseen.

**Eläinlääkäreiden
riittävydessä on
ollut haasteita myös
valtakunnallisella
tasolla**

Sosiaali- ja terveystoimiala siirtyi ympäristöterveydenhuollon tulosaluetta lukuun ottamatta Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023. Sujuvaa siirtymistä tuki kaupungin kaikkien toimialojen sitoutunut osallistuminen valmisteluun. Valmistelua koordinoivat kaupungin johtoryhmä sekä toimialojen yhteinen muutoksenjohtamisen ryhmä. Varsinainen yhdyspintatyö kaupungin ja hyvinvointialueen välisellä rajapinnalla edellyttää vielä toimintamallien valmistelua. Tarkastuslautakunnan arviointikohteeksi on valittu kaupungin ja hyvinvointialueen välinen rajapinta keskittyen opiskeluhuoltoon. Ks. arviointi kappaleessa 7.5.

Tarkastuslautakunta kiittää sosiaali- ja terveystoimialan johtoa ja henkilöstöä hyvästä yhteistyöstä sekä merkittävästä panoksesta hyvinvointialueen valmistelutyössä. Yhteistyö jatkuu leveällä rajapinnalla uudenlaisen kumppanuuden muodossa.

Ympäristöterveydenhuollon tulosalue siirtyi 1.1.2023 kaupunkiympäristön toimialalle ja tulosalue toimii lupa-asiaintautakunnan alaisen ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintajaoston alaisuudessa. Yhteistoiminta-alueen kuntien välinen yhteistoimintasopimus uusittiin syksyllä 2022. Myös tulosalueen johtamisrakennetta uudistettiin vahvistamaan strategista johtamista ja vastaamaan toimintaympäristön haasteisiin. Eläinlääkäreiden riittävydessä on ollut haasteita myös valtakunnallisella tasolla. Ympäristöterveydenhuollon suunnitelmalliset tarkastukset jäivät alle tavoitetason. Tavoite on tehdä kattavasti suunnitelmallista ja ennaltaehkäisevää valvontaa. Valvontaa ei ole pystytty tekemään suunnitelmallisesti, jolloin elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisten terveyshaittojen ehkäisy on ollut puutteellista.

6.3 Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala

6.3.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

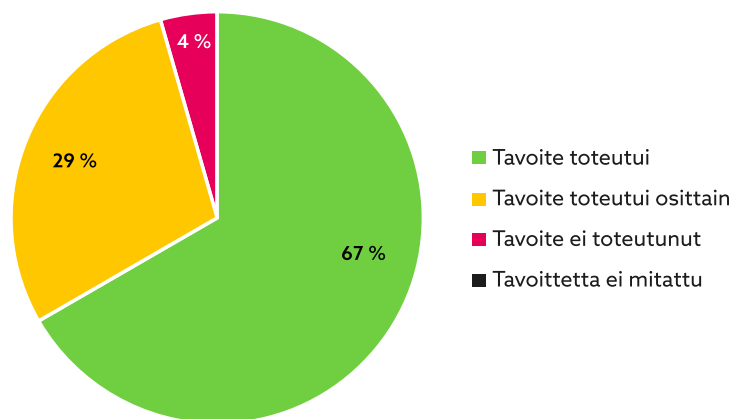
1 000 €	TA 2022	MUUTETTU TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan hallinto	-561	-660	-853	-193	-29 %
Perusopetus	-55 518	-56 301	-57 151	-850	-2 %
Erytispalvelut	-5 572	-5 626	-5 533	93	2 %
Varhaiskasvatus	-46 642	-49 247	-48 559	688	1 %
Lukiokoulutus	-9 980	-10 028	-10 292	-264	-3 %
Kansalaisopisto	-2 661	-2 661	-2 761	-100	-4 %
Ammatillinen koulutus	-394	-454	-453	1	0 %
Kirjastopalvelut	-4 414	-4 414	-4 526	-111	-3 %
Kulttuuripalvelut	-4 743	-4 761	-4 580	181	4 %
Museopalvelut	-1 302	-1 341	-1 249	92	7 %
Liikuntapalvelut	-6 144	-6 144	-6 942	-798	-13 %
Nuorisopalvelut	-2 138	-2 138	-2 166	-27	-1 %

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla talousarvio ylittyi 1,3 milj. €. Perusopetuksessa oppilasmäärät ovat kasvaneet vuoden 2022 aikana, samoin tuntiresurssi on kasvanut. Oppivelvollisuuden laajennus on myös tuonut uusia kustannuksia. Ennakoimattomia kustannuksia on tuonut ukrainalaisille oppilaille sekä maahanmuuton kautta muista maista saapuneille oppilaille järjestetty valmistava opetus. Valmistavan opetuksen ryhmiä on perustettu eri puolille kaupunkia. Valmistavan opetuksen valtionosuudet tullaan

saamaan takautuvasti, mikä tulee näkymään myönteisenä kehityksenä talouden tunnusluvuissa tulevien kausien aikana. Varhaiskasvatuksen tulosalueella muutos alkuperäiseen talousarvioon oli 1,9 milj. €. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain myötä tuotot pienenevät. Arvion mukaan, kun aikaisemmin asiakasmaksuja ei peritty ollenkaan 30 %:n osalta varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten perheistä, on näitä perheitä säädösmuutoksen jälkeen noin 50 %. Myös koronaepidemian vaikutukset näkyivät varhaiskasva-

tuksen asiakasmaksutuotoissa vuonna 2022, kun maksuja päädyttiin perimään käytön, eikä hoitoaikavarausten mukaan. Varhaiskasvatuksen toimintamenoihin vaikuttivat palvelutarpeen kysynnän kasvu sekä sairauspoissaolojen myötä kasvaneet henkilöstökulut. Liikuntapalveluiden kustannustasoa ovat kasvattaneet mm. pitkän talven johdosta arvioitua korkeammat ostopalvelut liikuntapaikkojen kunnossapitoon, pelien ja leirien määrä sekä yleinen kustannustason kasvu. Myös tuottotaso oli arvioitua matalampi, koska koronatilanne vaikutti edelleen maksullisten liikuntapaikkojen kävijämääriin vuoden 2022 aikana.

6.3.2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen



Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan toiminnallisia tavoitteista toteutui 67 % (55 % tavoitteista toteutui vuonna 2021), 29 % (36 %) toteutui osittain ja 4 % (9 %) ei toteutunut. Arviointikohteena on ollut kaupungin ja hyvinvointialueen välinen rajapinta opiskeluhollossa. Arviointikysymyksiin on vastannut erityispalveluiden tulosalue. Arviointi on esitetty kappaleessa 7.5.

Perusopetuksessa yhtenä tavoitteena on ollut koulun yhteisen hyvinvoinnin kehittämisen ja siihen liittyvä mittari lasten ja nuorten yksinäisyyden vähentämisestä on perusopetuksen arvion mukaan toteutunut.

Lasten ja nuorten kokemaa yksinäisyyttä seurataan esimerkiksi kouluterveyskyselyn ja perusopetuksen omien arviointikyselyiden avulla ja yksinäisyyteen liittyviä toimenpiteitä tehdään päivittäisessä työssä säännöllisesti esimerkiksi yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluholloin myötä. **Matalan kynnyksen yhteisöllisenä toimintana toimii koulujen omat kerhot ja Harkku-kerhot.** Esimerkkinä oppilaiden osallistamisesta toimii perusopetukseen perustettu Lasten Parlamentti, joka esitteli kouluterveyskyselyn tuloksia ja toi yksinäisyyteen liittyviä asioita esille. Lasten Parlamentti jatkoi asian työstämistä omassa kokouksessaan, jossa oppilaat kokosivat ideoita padlet-seinälle lasten ja nuorten yksinäisyyden ja kiusaamisen vähentämiseksi. Tieto jaettiin kaikille kouluille. Lisäksi perusopetuksessa aloitettiin hyvinvoinnin teemavuosi, hankittiin osallistavan budjetin avulla liikuntavälineitä ja sitä kautta mukavaa tekemistä kouluille sekä järjestettiin koronarajoitusten poistuttua juhlaa ja tapahtumia.

Koulun yhteisen hyvinvoinnin kehittämiseen liittyvä mittari joustavien käytänteiden kehittämisestä on toteutunut osittain. **Joustavaa esi- ja alkuopetusta toteutetaan pilottikouluissa yhteistyönä siten, että oppilasryhmissä toteutetaan säännöllisesti oppimiskokonaisuuksia yhdessä. Kouluilla on lähtökohtaisesti hyvin erilaiset toimintaympäristöt arjessa tapahtuvan yhteistyön toteuttamiseen ja moniin kouluihin tulee oppilaita useammista päiväkodeista. Nivelvaiheen yhteistyötä toteutetaan kaikilla kouluilla säännöllisesti vuosikellon mukaan.** Tavoitteen toteutuminen vain osittain ei ole perusopetuksen mukaan varsinaisesti näkynyt koulujen arjessa, vaan yhteistyön muotoja on lähinnä mietitty pilottikouluilta saatujen kokemusten myötä. Tämän myötä **on pohdittu yhteistyön vahvistamista myös opiskeluholloin näkökulmasta ja edistetty valmistavan opetuksen käytänteitä siirtäessä esiopetuksesta perusopetukseen.**

Oppilaitosturvallisuuden vahvistamisen tavoite on toteutunut osittain johtuen siitä, että kaikilla kouluilla ei ole sähköistä pelastussuunnitelmaa. Sähköinen pelastussuunnitelma (PELSU) toimii välineenä turvallisuustietoisuuteen, asiakirjojen säilyttämiseen ja asioiden jakamiseen, mutta oppilaitosturvallisuuden takaaminen on laajempi kokonaisuus. **Oppilaitosturvallisuuden takaamiseen tarvitaan harjoittelua, suunnittelua, vastuun jakamista ja henkilökunnan kouluttamista. Perusopetuksessa on yhteiset ohjeistukset ja toimintatavat turvallisten käytänteiden edistämiseksi ja rehtori vastaa näiden toteutumisesta kouluilla. Henkilökunta ja rehtori yhdessä yhteisöllisen oppi-**

lashuollon kanssa vastaavat siitä, että oppimisympäristö on turvallinen. Sähköisen pelastussuunnitelman avulla tavoitellaan yhtenäisempiä käytänteitä laadun takaamiseksi. Lisäksi perusopetuksen turvallisuusvastaava on aloittanut toimenpiteet, joilla kaikki koulut saadaan tavoitteen mukaisesti mukaan sähköisen pelastussuunnitelman piiriin.

Varhaiskasvatuksessa tavoitteina ovat olleet ammatitaitoinen henkilöstö ja suunnitelmaperusteinen työkuulttuuri, syrjäytymisen ennaltaehkäisy sekä toiminnallinen ja liikuntamyönteinen toimintakulttuuri. Yhtenä mittarina vuonna 2022 on ollut varhaiskasvatuksessa syrjäytymisuhan alla olevien lasten määrän seuranta. Tavoite on tilinpäätöksen mukaan toteutunut, koska osallistuminen ja aika varhaiskasvatuksessa ovat lisääntyneet.

Varhaiskasvatuksen periaatteena on toimia lapsilähtöisesti ja varhaiskasvatuksessa pyritään huomioimaan jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet. Varhaiskasvatuksessa on todettu, että haasteellisesti käyttäytyvien lasten lukumäärä on kasvanut viime vuosien aikana. Varhaiskasvatuksen tulosalue tunnistaa tarpeen moniammatilliselle perhekeskukselle ja tarpeen kehittää edelleen perhekeskusmaista työtapaa. Tarkastuslautakunta suosittelee olemaan aktiivinen kumppani hyvinvointialueelle ja osaltaan varmistamaan viestinnän ja edunvalvonnan keinoin, että lapset ja perheet saavat tarvitsemiaan hyvinvointialueen tuottamia palveluita mahdollisimman matalla kynnyksellä.

Varhaiskasvatuksen tavoitteelle hyvinvoinnin varmistaminen oli asetettu mittariksi oman toiminnan vaikuttavuuden arvioiminen ja tietoisuuden lisääminen kunnan muilla toimialoilla. Tavoite ei ole täysin toteutunut. Tavoitteena on ollut tietoisuuden lisääminen siitä, mitkä ovat varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteet ja keinot yhteiskunnallisena palveluna. Varhaiskasvatuksen palveluiden tavoitteet ovat muuttuneet viime vuosina melkoisesti eikä niitä tunneta riittävästi. Varhaiskasvatus tarvitsee rinnalleen muita moniammatillisia palveluita lapsille ja lapsiperheille.

Kirjastopalveluiden yhtenä tavoitteena on ollut saavutettavat kirjastopalvelut. **Omatoimikirjastot paransivat kirjastopalvelujen saavutettavuutta. Lainausedelmät lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna 1,8 % ja Seinäjoen kirjastoissa tehtiin lainausennätys.** Kirjastokäynnit kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 25 %, mutta kirjastokäynneissä ei saavutettu vielä koronaa edeltävää tasoa. Lasten ja nuorten kirjallainaus oli yli 60 % kaikista kirjallainoista.

Kulttuuripalveluiden yhtenä tavoitteena on ollut asukkaiden hyvinvoinnin tukeminen kulttuurin kei-

noin moniammatillisessa yhteistyössä. Kulttuuripalvelut huomioi toiminnassaan erityisesti lapset, nuoret, lapsiperheet sekä ikääntyvät, joille tuotetaan laadukkaita monipuolisia taide- ja kulttuurikokemuksia. Seinäjoen taidehalli edistää tavoitteellisesti julkisen taiteen asemaa Seinäjoen kaupunkiympäristössä. Mittareina toimineet kaikille avointen kulttuuritilaisuuksien määrä, lastenkulttuurin tuotantoja ja sisältöjä toteuttavien ammattilaisten määrä, hyvinvointi- ja kulttuurisuunnitelman laatiminen, julkisen taiteen prosessien määrä sekä kaupunkiorganisaation sisäisten kumppaneiden välinen yhteistyö ovat ylittäneet tavoitearvot.

Kulttuuripalvelut on ollut aktiivisesti mukana aikuisosiaalityön Kaikukortti kokeilussa ja lastensuojelun TuLo-toiminnassa. Kaikukortilla oli mahdollista hankkia maksuttomia pääsylippuja mm. festivaaleille, museoihin, teatteriin, konsertteihin, uimahalliin tai kansalaisopiston kurssille. Suurimmat käyttäjäryhmät ovat olleet työttömät, eläkeläiset ja opiskelijat. Suosituimmat Kaikukorttien käyttökohteet ovat olleet uimahalli-urheilutalo, kansalaisopisto ja Seinäjoen Kaupunginteatteri. **Kaikukortti-kokeilusta on saatu hyvää palautetta ja Kaikukortti on koettu tarpeelliseksi. Palautteen mukaan korttia käyttäneet henkilöt ovat saaneet elämänsä paljon sellaista sisältöä, mihin heillä ei esimerkiksi taloudellisesta tilanteesta johtuen olisi ollut muuten mahdollisuutta. TuLo-toiminnassa on toteutettu osallistavia taide- ja kulttuurisisältöisiä työpajoja lapsiperheiden sosiaalipalveluiden asiakkaille, koulutettu perhetyöntekijöitä taiteen soveltavien menetelmien käytöstä sekä tehty tilannekohtaista kohtaamistyötä asiakkaiden kanssa sosiokulttuurisella työotteella.** Toiminta on avannut uusia tapoja vuorovaikutustilanteissa ja näin vahvistanut ja voimaannuttanut kaikkia toimintaan osallistuneita osapuolia, niin työntekijöitä kuin nuoria ja heidän perheitään. Toiminnassa pienimuotoinen, räätälöity kohtaaminen on tuonut parhaan ja vaikuttavimman tuloksen.

Kulttuuripalvelut koordinoi sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteistä Suomen harrastamisen malliin kuuluvaa Seinäjoen Harkkua. Harkkun tavoitteena on tarjota maksutonta mielekästä tekemistä koulupäivän yhteyteen. Harkkussa toteutettavat sisällöt suunnitellaan valtakunnallisen koululaiskyselyn kaupunki- ja koulukohtaisten tulosten pohjalta. Seinäjoella otetaan huomioon lisäksi lapsilta ja nuorilta paikallisesti kerätyt toiveet ja palautteet. **Harkku-toimintaan osallistuu viikoittain noin 750 lasta ja nuorta. Harkkusa volyyymilla on vaikuttavuutta. Harrastamisen mahdollisuus tuodaan lapsille ja nuorille lähelle, helposti saavutettavaksi.** Myös Harkkujen sisällöt ovat Seinäjoella monipuoliset. Näin lapsille ja nuorille taataan mahdollisimman laaja kokeilemisen mahdollisuus.

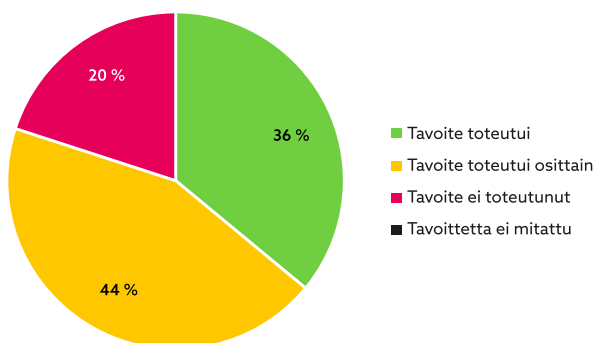
6.4 Kaupunkiympäristön toimiala

6.4.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

1 000 €	TA 2022	MUUTETTU TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Kaupunkiympäristön toimialan hallinto	-1 075	-1 075	-1 136	-60	-6 %
Toimitilat	14 060	13 508	13 792	284	2 %
Kiinteistö- ja paikkatietopalvelu	7 333	7 333	6 414	-919	-13 %
Yhdyskuntatekniikka	-10 836	-13 336	-12 016	1 320	10 %
Kaupunkisuunnittelu ja kaavoitus	-1 038	-1 038	-933	104	10 %
Rakennusvalvonta	-84	-84	-17	66	80 %
Ympäristönsuojelu	-351	-351	-305	46	13 %

Kaupunkiympäristön toimialan talousarvio toteutui 0,8 milj. € talousarviota positiivisempaan. Kiinteistö- ja paikkatietopalvelujen toimintatulot jäivät alle talousarvion 1,1 milj. €. Yksi merkittävä tekijä tontinmyyntitulojen jäämiseen alle tavoitearvon oli hankala markkinatilanne. Toinen osa-alue oli maankäyttö- ja kehittämiskorvaukset, jossa myös jäätin alle budjetoidun tuottotason. Tässä syynä oli se, että hankalan markkinatilanteen johdosta keskustan kerrostalokohteita käynnistyi vähän. Metsänmyyntitulot ja vuokratulot paikkasivat tilannetta jonkin verran. Yhdyskuntatekniikan toimintamenot toteutuivat 1,2 milj. € alkuperäistä talousarviota korkeampina. Merkittävimpana tekijänä oli pörssisähkön kallistumisen myötä ennakoitua korkeammat ulkovalaistuskustannukset.

6.4.2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen



Kaupunkiympäristön toimialan tavoitteista 36 % toteutui (54 % tavoitteista toteutui vuonna 2021), 44 % (33 %) toteutui osittain ja 20 % (13 %) tavoitteista ei toteutunut. Kaupunkiympäristön toimialalta arviointikohteena on ollut rakennusvalvonta, jonka arviointi on esitetty kappaleessa 7.1. Toimitilat tulosalue oli arviointikohteena 2021. Kappaleessa 3 on esitetty tarkastuslautakunnan kommentti kaupunginhallituksen vastaukseen arviointikertomuksen 2021 havainnoista.

Toimitilojen tulosalueen yhtenä tavoitteena oli parantaa rakennuskannan energiatehokkuutta ja pienentää hiilijalanjälkeä. Tavoitteena oli pienentää niin lämmön- kuin sähkönkulutusta sekä korvata kaksi

öljylämmityskohdetta muulla lämmitysmuodolla. Öljylämmityskohdeiden muutokset muuhun lämmitysmuotoon eivät toteutuneet, koska talousarviokäsittelyssä investointimääräraha siirtyi vuodelle 2023. **Lämmönkulutus pieneni vuoteen 2021 verrattuna 4,3 % ja sähkönkulutus kasvoi 2,5 %.** Energiakustannustason nousun johdosta kulutussäästö ei kuitenkaan toteutunut odotetusti, vaan lämpö- ja sähkötulot ylittivät talousarvion 0,4 milj. €. Säästö lämmönkulutuksessa tuotti karkean arvion mukaan säästöjä euroissa noin 0,13 milj. €.

"Tarkenee ilman palttoota ja rasoja" –hanke päättyi marraskuussa 2022 ja hankkeen myötä saatiin merkittävää energiansäästöä, päästövähennyksiä ja taloudellista hyötyä. Tilinpäätöstietojen mukaan hankkeessa mukana olleiden kiinteistöjen osalta saatiin säästöä energiankulutuksessa 10 % kuuden lämmityskuukauden aikana. Seinäjoki on kuulunut kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS), jonka myötä kaupunki on sitoutunut vähentämään energiankulutusta 7,5 % sopimuskauden 2017 – 2025 aikana.

Kiinteistö- ja paikkatietopalvelujen yhdyskuntarakentamista varten suorittama raakamaan hankinta 34 ha jäi alle tavoitearvon 40 ha johtuen henkilöstöresurssi-

vajeesta. Maahankinnan osalta tulee toimia hyvin ennakoivasti ja suunnitelmallisesti sekä huomioida niin yritys-toiminnan tarpeet tonttien sijainnin suhteen kuin asuntorakentamisen tarpeet ja toiveet. Kiinteistö- ja paikkatieto-palvelujen mukaan raakamaan hankinnan eteen tehtiin kovasti töitä vuonna 2022 ja yksi merkittävistä kaupoista allekirjoitettiin tammikuussa 2023, jossa raakamaan hankinta oli 15,5 ha. Tulosalueen näkemyksen mukaan raakamaan hankinnassa onnistuttiin hyvin eikä yhden vuoden tuloksella ole vaikutusta isossa kuvassa. Useana vuonna tavoitearvo on ylittynyt. **Maanhankinnan osalta toimitaan suunnitelmallisesti ja ennakoivasti ja raakamaan hankinta kohdistetaan yleiskaavassa rakentamiseen varatuille alueille.** Tonttien myynti ja vuokraus elinkeino- ja liike-elämän sekä asumisen tarpeisiin jäi alle tavoitearvojen. Rakennuskustannusten nousu ja inflaatio ovat vaikuttaneet tavoitteen toteutumiseen, samoin kuin kaupungin aikaisempaa heikompi pientalotonttitarjonta.

Yhdyskuntatekniikan tulosalueella yhtenä tavoitteena oli palvelujen tuottaminen asiakaspalvelulähtöisesti, asiakaspalvelun kehittäminen käyttäjäystävällisempään suuntaan ja mahdollistaa kuntalaisten osallistuminen tulevien investointihankkeiden valmisteluun. Kuntalaisten osallistamista investointihankkeiden valmisteluun on kehitetty mm. osallistavan budjetoinnin kautta ja lisäämällä tiedottamista sekä lisäämällä mahdollisuutta vaikuttaa hankkeisiin kohdennetusti niille kuntalaisille, joita hanke koskettaa mm. asuinpaikan osalta. **Vuonna 2022 suoritettussa yhdyskuntatekniikan asiakastytyväisyyskyselyssä nousi esiin viestinnän tehostamisen tarve – kuntalaisia kiinnostaa tietää mitä kaupunkiympäristössä tapahtuu. Yhdyskuntatekniikan tulosalueen strategiaan on siten asetettu tavoitteeksi edelleen kehittää ja tehostaa viestintää sekä tavoite, että aihetta käsitellään säännöllisesti tulosalueen viikkopalaverissa.**

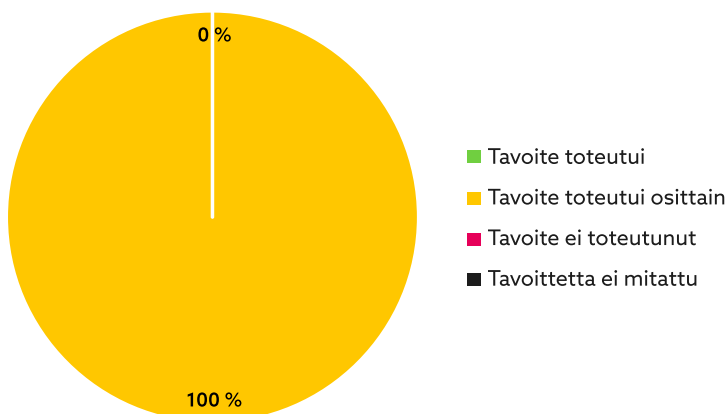
6.5 Elinvoiman ja kilpailukyvn toimiala

6.5.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

1 000 €	TA 2022	MUUTETTU TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Elinvoima ja kilpailukyky	-9 262	-9 262	-9 856	-594	-6 %

Elinvoiman ja kilpailukyvn toimialan tuloslaskelma on toteutunut budjetoidun mukaisesti.

6.5.2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen



Elinvoiman ja kilpailukyvn toimialalle asetetut tavoitteet toteutuivat osittain. Vuonna 2021 60 % tavoitteista toteutui ja 40 % toteutui osittain. Elinvoiman ja kilpailukyvn toimialalta erityisenä arviointikohteena on ollut työllisyyspalveluiden tuloksikkö, jonka arviointi on esitetty kappaleessa 7.3.

Tavoitteena on olla Suomen elinvoimaisin 50 000 – 100 000 asukkaan kaupunki. Tavoitteen mittarina toimii MDI aluekehityksen kuntien elinvoimavertailu. **Seinäjoki piti elinvoimavertailussa sijan 3.** Useilla mittareilla tarkasteltuna Seinäjoki kuuluu Suomen menestyvimpiin ja elinvoimaisiin keskuskaupunkeihin. Kaupungin vahvuutena voidaan tulkita olevan

elinvoiman ja kilpailukyvyn toimialan mukaan kyky vastata erilaisissa suhdanteissa ja asumistarpeissa vallitsevaan kysyntään. **Parhaiten Seinäjoki menestyi vetovoimadynamiikan osa-alueella, jossa mittareina toimivat väestönlisäys, alle 55-vuotiaiden osuus ja valmistuneiden asuntojen määrä suhteessa asukaslukuun. Heikointen Seinäjoki menestyi muussa elinvoimadynamiikassa, jossa mittareina toimivat vanhojen osakeasuntojen kauppajen määrä suhteessa asukaslukuun sekä vieraskielisten osuus väestöstä.**

Tavoitteena oli parantaa Seinäjoen tunnettuutta nuorten keskuudessa

Seinäjoen identiteettiä ja brändiä pyritään vahvistamaan määrätietoisella markkinointi- ja viestintätyöllä. **Taloustutkimuksen Kuntien imago 2022 –kyselyssä Seinäjoki saavutti ykkössijan jo neljännen kerran. Kaupungin asukkaiden mielikuvat kaupungista ovat positiivisia, mutta haasteena on elinvoiman ja kilpailukyvyn toimialan mukaan muualla asuvien ja Seinäjokea vähemmän tuntevien näkemykset ja mielikuvat. Haaste kaupungin heikosta valtakunnallisesta tunnettuudesta ja vanhentuneista mielikuvista on tunnistettu ja tilanteen muuttamiseksi on tehty työtä.** Vuonna 2022 kerättiin asukastarinoita Avaruuden tähdet –julkaisuun, jossa pääosin ulkomailta Seinäjoelle kotiutuneet ihmiset kertoivat elämästään ja tunnelmistaan uudessa kotikaupungissa. Asukastarinoita mainostettiin valtakunnallisesti sosiaalisessa mediassa ja Googlessa. Julkaisut lähetettiin Petra Ollin saatekirjeellä myös postitse erikseen ostetulle

ryhmälle, ”potentiaalisille paluumuuttajille”. Loppuvuodesta valmistui uusi Asukkaaksi-sivusto, jonka kohderyhmänä on potentiaalinen Seinäjoelle muuttaja. Sivusto kerää yhteen muuttajaa kiinnostavaa tietoa. Lisäksi sivustolla asukkaat kertovat kokemuksestaan Seinäjoella. Sivustoa kehitetään jatkuvasti yhteistyössä eri sidosryhmien, kuten Into Seinäjoki Oy:n kanssa. Sivustolle on tehty valtakunnallista mainontaa sosiaalisessa mediassa. Seinäjokea opiskelukaupunkina haluttiin nostaa perustamalla yhteinen Tik Tok -tili alueen oppilaitosten kanssa. Tavoitteena oli parantaa Seinäjoen tunnettuutta nuorten keskuudessa. Seinäjoki oli paljon esillä myös asukaslähettiläiden Petra Ollin ja Marko Maunukselan työn myötä. **Syksyllä 2022 aloitettiin markkinoinnin ja viestinnän oma strategiatyö, jolla pyrittiin varmistamaan oikeat painopisteet vuoteen 2025 asti.**

6.6 Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos –liikelaitos

6.6.1 Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

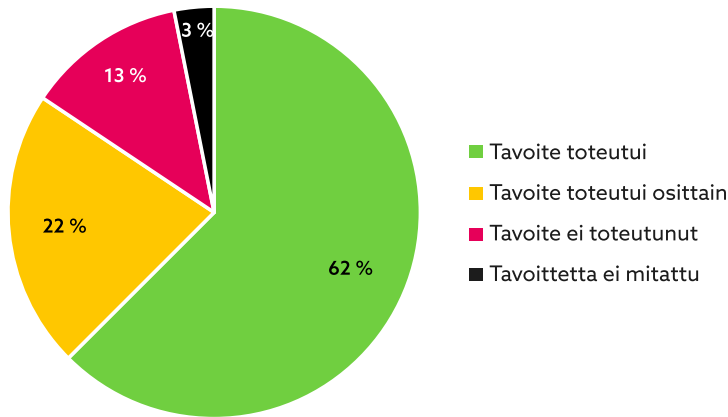
1 000 €	TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Liikevaihto	20 400	19 761	-639	-3 %
Liikevaihto/-tappio	164	-31	-195	-119 %
Tilikauden voitto/tappio	195	-11	-206	-106 %

Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos –liikelaitoksen tilinpäätös toteutui odotusten mukaisesti. Myös toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain mukainen pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1.1.2023 ja Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitos on nykyään

osa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuetta. **Tarkastuslautakunta kiittää Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos -liikelaitoksen johtoa ja henkilöstöä hyvästä yhteistyöstä sekä merkittävästä panoksesta hyvinvointialueen valmistelutyössä. Yhteistyö jatkuu leveällä rajapinnalla uudenlaisen kumppanuuden muodossa.**

6.7 Tytäryhteisöt

Valtuusto asettaa sitovia tavoitteita seuraaville tytäryhteisöille: Etelä-Pohjanmaan Ravikatsomo Oy, Into Seinäjoki Oy, Kiinteistö Oy Seinäjoen Animwest, Kiinteistö Oy Seinäjoen Palvelutalot, Kiinteistö Oy Seinäjoen Ruokatalo, Laakeuden Vesi Oy, SeiLab Oy, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy, Seinäjoen Energia Oy, Seinäjoen Kaupunginteatteri Oy, Seinäjoen Työterveys Oy, Seinäjoki Areena Oy, Seipark Oy ja Sevas Kodit Oy. Arviointikohteena on ollut Into Seinäjoki Oy, jonka arviointi on esitetty kappaleessa 7.4.



Tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista 62 % toteutui, 22 % toteutui osittain, 13 % ei toteutunut ja 3 % ei ollut tilinpäätöshetkellä mitattavissa.

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy (SeAMK) toimii opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sovitun tulosopimuksen 2020 – 2024 mukaisesti. **AMK-tutkintoja suoritettiin vuonna 2022 740 kpl, kun OKM:n tavoite oli 815 kpl, ja YAMK-tutkintoja suoritettiin 139 kpl, kun OKM:n tavoite oli 115 kpl. Tavoitetta pienemmät toteumat johtuvat SeAMK:n mukaan aiempien vuosien pienemmistä sisäänotoista, koronapandemiasista ja sen aiheuttamista viivästyksistä sekä työelämän imusta. Kertaluonteisia aloituspaikkalisäyksiä myönnettiin vuonna 2020, mutta ko. vuosikurssi ei valmistunut vielä 2022. Haasteet ovat vastaavia kaikissa Suomen korkeakouluissa.** SeAMK:lla tavoitetta alemmat tutkintomäärät ovat olleet keskimäärin pienempiä suhteessa muihin korkeakouluihin, joten sillä ei siten ole ollut merkittävää vaikutusta rahoitukseen. SeAMK on kasvattanut opiskelijavalinnassa sisään otettujen opiskelijoiden määrää sekä SeAMK:lla on pyritty tavoittamaan opintonsa keskeyttäneitä opiskelijoita ja tarjoamaan heille erillishakua tutkinnon loppuun suorittamiseksi. Tavoitteena on näin nostaa tutkintomääriä.

Valmistuneiden opiskelijoiden tyytyväisyyskyselyn mukaan SeAMK on Suomen paras ammattikorkeakoulu ja ykkössija saavutettiin jo kolmannen kerran. Kansainvälisten opiskelijoiden määrä on lisääntynyt voimakkaasti ja vuoden 2022 lopussa SeAMK:ssa oli 571 kansainvälistä opiskelijaa. Kotoutumiseen ja suomen kielen oppimiseen on osoitettu uusia toimenpiteitä. Asianmukaiset tukipalvelut ovat kansainvälisille opiskelijoille tärkeitä samoin



kuin kaupungin toimenpiteet liittyen kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumiseen, suomen kielen oppimiseen ja työllistymiseen.

Seinäjoen Energia Oy:n kannattavuustavoitteet eivät toteutuneet. Seinäjoen Energia –konsernin liikevoitto-% oli 8, tavoitteen ollessa 13 %, ja sijoitetun pääoman tuotto-% oli 2, tavoitteen ollessa 7 %. Energiakustannusten hinnannousu on ollut huimalla tasolla vuonna 2022. Maailmanpoliittinen tilanne johti uhkaan energian vähydestä ja loppuvuodesta valmistauduttiin mahdolliseen sähköpulaan. Sähkön futuurihinnat, päästöoikeuksien hinta sekä polttoaineiden hinta nousivat merkittävästi. **Seinäjoen Energia Oy onnistui kuitenkin ylläpitämään tavoitteen mukaiset kohtuulliset kuluttajahinnat, vaikka lämmön hintaa korotettiin kesäkuun ja joulukuun alusta ja sähkön hintaa samoin kesäkuun, lokakuun ja joulukuun alusta ja veden hintaa tammikuun alusta. Kiinteistöliiton syyskuussa 2022 julkaiseman indeksitalo-selvityksen mukaan sähkön hinta Seinäjoella oli 5 % alle maan keskiarvon ja lämmön hinta oli keskiarvon tasolla.** Selvityksessä vertaillaan kiinteistöveron, lämpökustannusten, sähkökustannusten, vesi- ja jätevesikustannusten sekä jätehuoltokustannusten avulla kuntakohtaisia kiinteistökustannuksia. **Seinäjoki on ollut selvityksen mukaan vuosien ajan asumiskustannuksiltaan Suomen edullisimpia kuntia, mutta sijoittuu nyt vertailun keskikastiin.**

Sevas Kodit Oy:n asuntojen käyttöaste on toteutunut tavoitetasoa paremmin ollen 96,22 %. Käyttöaste kehittyi positiiviseen suuntaan myös verrattuna edelliseen tilikauteen. Sevas Kotien vuokrataso on 10 % alempi kuin vapailla markkinoilla vuokrattavien asuntojen vuokrataso. Sevas Kodeilla on valmius ra-

kennuttaa uudisrakennuskohde Seinäjoen keskustan alueelle. Tavoitteena on, että uudisrakennus sisältäisi vuokra-asuntojen lisäksi asuntoja erityisryhmille tai ikäihmisille. Tavoite ei kuitenkaan toteutunut vuoden 2022 aikana johtuen keskusta-alueen tonttitilanteesta. Vuosien 2023 – 2024 aikana on suunnitelmien mukaan lähdössä matkaan kolme uudiskohdetta. Sevas Kodit Oyn tavoite, asiakastyytyväisyyden nostamisesta NPS-lukua käyttäen, toteutui osittain. Asiakastyytyväisyyskyselyn tulosten analysointi on käynnissä ja selvityksessä on, millä toimenpiteillä asumisviihtyvyyttä on mahdollista parantaa. Negatiivista palautetta tulee erityisesti piha-alueiden kunnossapidosta. Yhtiön mukaan asiakastyytyväisyys on kuitenkin kehittynyt positiivisesti.

Vuoden 2022 aikana käynnistettiin tietojohdamisen projekti, joka on pitkän tähtäimen kokonaisuus. Tietojohdamisen projektilla tulee olemaan laaja vaikuttavuus tiedolla johtamisen kehittämisen ja tehostumisen myötä.

Asukkaiden hyvinvoinnin tukemista kulttuurin keinoin on vuoden 2022 aikana edistetty kaikukorttikokeilulla, TuLo-toiminnalla ja Harkku-toiminnalla. Kaikukorttikokeilussa on tarjottu maksuttomia pääsylippuja kulttuuri- ja liikuntatapahtumiin ja -tiloihin. TuLo-toiminta on kulttuuripalveluiden ja lapsiperheiden sosiaalipalveluiden toteuttama taide- ja kulttuuritoiminnan kehittämishanke. Harkku taas tarjoaa lapsille ja nuorille harrastustoimintaa koulupäivän yhteyteen.

Seinäjoki sijoittui kolmanneksi MDI aluekehityksen elinvoimavertailussa, jossa oli mukana 50 000 – 100 000 asukkaan kaupungit. Tulos on erittäin hyvä huomioiden kaupungin koko. Tavoitteena oli kuitenkin ykkössija. Heikoin menestys vertailussa oli elinvoimadynamiikassa, jossa mittareina toimivat vanhojen osakeasuntojen kauppojen määrä suhteessa asukasluukuun sekä vieraskielisten osuus väestöstä.

Varhaiskasvatuksessa on todettu, että haasteellisesti käyttäytyvien lasten lukumäärä on kasvanut viime vuosien aikana. Varhaiskasvatuksen tulosalue tunnistaa tarpeen moniammatilliselle perhekeskukselle ja tarpeen kehittää edelleen perhekeskusmaista työtapa. Tarkastuslautakunta suosittelee olemaan aktiivinen kumppani hyvinvointialueelle ja osaltaan varmistamaan viestinnän ja edunvalvonnan keinoin, että lapset ja perheet saavat tarvitsemiaan hyvinvointialueen tuottamia palveluita mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Mitä aikaisemmassa vaiheessa lapset ja perheet pääsevät ennaltaehkäisevän työn piiriin, sitä paremmin tulokset näkyvät myöhemmin perusopetuksessa ja muilla koulutusasteilla.

Kaupunkistrategia valtuutetaan käytäntöön talousarvion kautta siten, että kaupunkistrategian vuosita-voitteet esitetään talousarviossa toiminnallisissa tavoitteissa. Toiminnallisten tavoitteiden tarkoituksena on ohjata kaupunkia toimimaan tuloksellisesti, tarkoituksenmukaisesti ja vaikuttavasti. Tarkastuslautakunta on havainnut toiminnallisten tavoitteiden toteutumisvertailun esittämistavassa seuraavat seikat:

- » 35 % toiminnallisista tavoitteista on linkitetty kaupunkistrategiaan puutteellisesti,
- » tavoitteille asetut mittarit sisältävät niin laadullisia kuin numeerisia mittareita; mittareiden esittämistapa ei ole kaikilta osin riittävän ymmärrettävä,
- » 8 % mittareista puuttuu tavoitearvo kokonaan; lisäksi useamman tavoitteen osalta voidaan todeta, ettei tilinpäätökseen sisälly riittävä selvitys miksi tavoite on määritelty toteutuneeksi.

Tilinpäätöksen toteutumisvertailun esittämistavasta tehdyt havainnot johtavat siihen, että tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa on vielä haasteita. Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään talousarvioprosessia. Toiminnallisten tavoitteiden ja niille asetettavien mittareiden sekä tavoitearvojen esittämistapaa olisi syytä tarkentaa ja ohjeistaa.



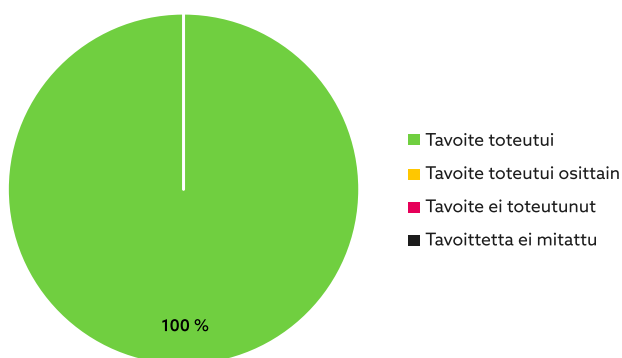
7. Työohjelman 2022 mukaiset arviointikohteet

7.1 Rakennusvalvonta

1 000 €	TA 2022	MUUTETTU TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Toimintatulot	872 500	872 500	906 099	33 599	4 %
Toimintamenot	956 200	956 200	923 511	-32 689	-4 %
Netto	-83 700	-83 700	-17 412	66 288	79 %

Rakennusvalvonnan talousarvio toteutui budjetoitua paremmin. Kuntaliiton kyselyn mukaan rakennusvalvonnan lupamaksuilla katetaan viranomaistoiminnan järjestämisen kuluja hyvin vaihtelevasti kuntakoosta riippuen. Noin neljäsosa vastaajista ilmoitti, että maksuilla katetaan noin puolet toimintamenoista, kun viisi prosenttia vastaajista ilmoitti tulojen ylittävän toimintamenoja. Vuonna 2022 Seinäjoella rakennusvalvonnan toimintakate oli -17,4 t€ toimintatulojen kattaessa 98 % toimintamenoista. Taksojen tarkistus on otettu vuotuisen käsittelyyn, jolloin vältetään yksittäisiltä suurilta korotuksilta.

Kuva 4. Rakennusvalvonnan tulosalueen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen



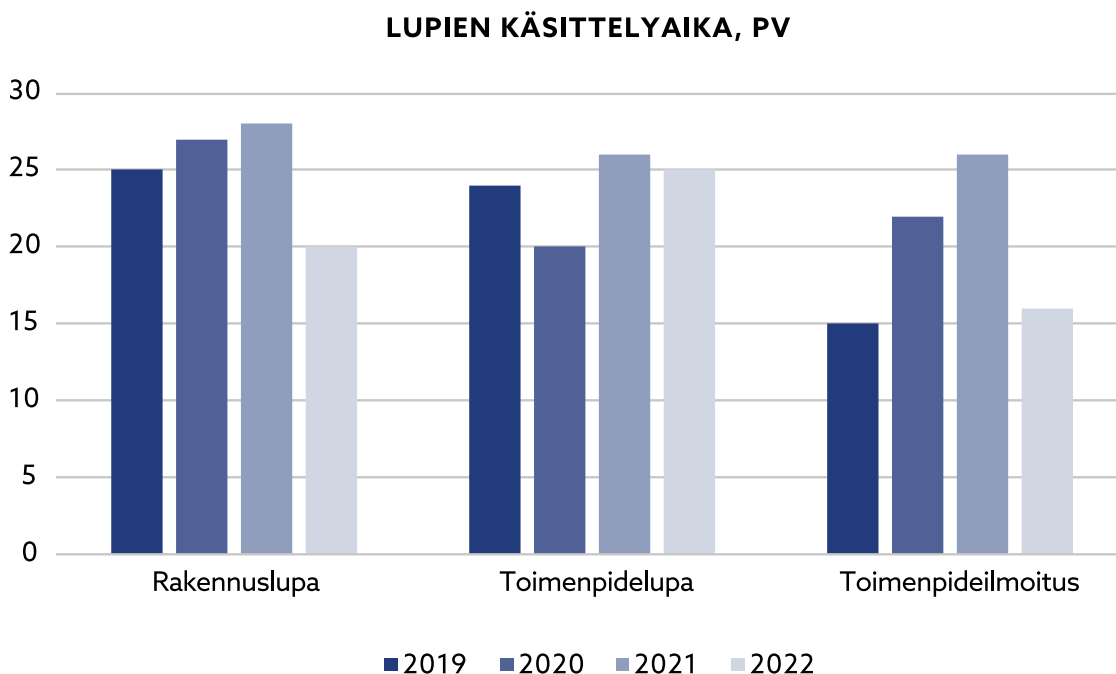
Rakennusvalvonta on viranomaistoimintaa, jonka tulee osaltaan edistää, opastaa ja valvoa laadukkaan rakennetun ympäristön, rakennuskannan sekä hyvän kaupunkikuvan syntymistä ja säilymistä sekä huolehtia yleisen edun huomioon ottamisesta suorittamalla neuvontaa, antamalla lupapäätöksiä, valvomalla rakennustyön aikaista toteutusta, huolehtimalla osaltaan kiinteistöverotukseen liittyvistä tehtävistä yhdessä kiinteistö- ja paikkatietopalvelujen kanssa sekä vaatimalla rakennetun ympäristön kunnossapitämistä. Lupamenettely jakautuu rakennustoimenpiteen laadusta ja laajuudesta riippuen useaan eriaistaiseen lupaan: rakennuslupa, toimenpidelupa, purkamislupa ja -ilmoitus, maisematyölupa sekä ilmoitusmenettely. Rakennusvalvonnan tulosalue kuuluu Seinäjoen organisaatiossa kaupunkiympäristön toimialaan ja lupa-asia-ainlautakunnan alaisuuteen.

Valtuuston tilikaudelle 2022 asettamat tavoitteet ovat asetettujen mittareiden mukaan toteutuneet. Tavoitteena on ollut sujuvat palvelut riittävien resurssien ja sähköisen asioinnin täysimääräisen käyttöönoton avulla. **Keskimääräinen lupahakemusten käsittelyaika on nopeutunut olleen 22 vrk (vrt. 28 vrk tilikaudella 2021).** Rakennusvalvonnan henkilömäärä on pysynyt samana olleen 12,2 kpl. Sähköinen asiointi on tilikauden 2022 aikana otettu käyttöön täysimääräisesti.

Rakennusvalvonnalla on useampia erilaisia lupatyyppejä ja lupatyypin keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2022 oli 1 – 30 päivää. Alla olevassa taulukos-

sa on esitetty kolmen kappalemääräisesti yleisimmän lupatyypin käsittelyajat vuosina 2019 – 2022. Käsittelyaika on alentunut kaikissa lupatyypeissä vuonna 2022 verrattuna vuoteen 2021. Seinäjoen kaupungin rakennusvalvonta ei suorita vertailua muiden kaupunkien lupahakemusten käsittelyaikaan. Tarkastuslautakunnan suorittamana vertailuna voidaan esittää, että Espoon kaupungilla vuonna 2021 kaikkien lupatyypin viranhaltijapäätösten keskimääräinen käsittelyaika oli 52 päivää ja Oulun kaupungilla 27 päivää (perustuu Espoon kaupungin ja Oulun kaupungin arviointikertomuksiin 2021).

Taulukko 5. Rakennusvalvonnan tulosalueen lupien käsittelyaika



Sekä vuonna 2022 että vuonna 2021 hylättyjä hakemuksia oli vain 1 kpl / vuosi. Lupaprosessin yhteydessä suoritettavat keskustelut hakijan kanssa edistävät sitä, että lupahakemuksissa on huomioitu vaatimustenmukaisuus. Viestintää ja toimintatapaa on kehitetty siten, että isompien hankkeiden osalta rakennusvalvonta pyrkii olemaan mukana suunnittelukokouksesta lähtien.

Seinäjoen kaupungin voimassa oleva rakennusjärjestys on astunut voimaan 19.1.2009. Rakennusjärjestys on rakentamista ohjaava säädös ja sen päätehtävä on paikallisten määräysten antaminen. Rakennusjärjestyksellä kunta voi antaa paikallisista oloista johtuvia suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen, kulttuuri- ja luonnonarvojen huomioon ottamisen sekä hyvän elinympäristön toteutumisen ja säilyttämisen kan-

nalta tarpeellisia määräyksiä. **Seinäjoen kaupungin rakennusjärjestys on vanha ja aiheuttanut palautetta esimerkiksi pienempien kohteiden, kuten aurinkopaneeleiden, luvanvaraisuudesta. Rakennusjärjestystä on noudatettu ja myönnytykset on huomioitu vähäisinä poikkeamina.**

Tulosalue valmistele rakennusjärjestyksen uudistamista ja tavoitteena on, että uudistettu rakennusjärjestys astuisi voimaan 2024. Uudessa rakennusjärjestyksessä tulee olemaan helpotuksia pienille toimenpiteille, joilta ei enää tulla edellyttämään lupaa tai edes ilmoitusta. Rakennustoimenpide tulee kuitenkin toteuttaa säädösten mukaisesti, vaikka lupahakemusta ei jatkossa edellytettäisi, ja se vaatii rakennusvalvonnalta yksityiskohtaisten ohjeiden laatimista. Ohjeiden laadinta on työn alla. Muutos

lisää myös riskiä siitä, että pienemmissä rakennuskohteissa ei huomioida säädöksiä ja ohjeita. Riskiin vastataan lisäämällä rakennusvalvonnan suorittamaa jälkivalvontaa. Rakennuslupien lukumäärän laskiessa, antaa se mahdollisuuden kohdentaa resursseja jälkivalvontaan.

Tavoitteena on selkeyttää koko lupaprosessia ja kehitystyötä on tehty uuden ohjelman käyttöönoton ohessa. Ohjelman uudistuksen myötä Seinäjoella on otettu käyttöön uusi rakennusluokitus, jolloin rakennusten taustalla oleva kooditus tulee yhdenmukaiseksi verohallinnon kiinteistöverokoodien kanssa. Muutoksen myötä on odotettavissa, että kaupungin kiinteistöverotuotot kehittyvät positiiviseen suuntaan.

Tavoitteena on selkeyttää koko lupaprosessia

Lupaprosessin kehitystyön kautta prosessin työvaiheet tulevat muuttumaan ja muutoksen vaikutukset tulevat näkymään asiakkaalle selkeämpänä toimintatapana sekä sähköisyys nopeuttaa prosessia. Lupahakemuksia on alettu käsitellä kokonaisuudessaan sähköisessä muodossa 31.8.2022 alkaen. Myös sähköistä arkistoa on valmisteltu ja 1.4.2022 kaikki on arkistoitu sähköisessä muodossa pl. vanhat erityissuunnitelmat. Seinäjoen kaupunki on mukana RAVA3pro-kehityshankkeessa, joka on Helsingin kaupungin johtama ja valtiovarainministeriön rahoittama hanke. Hankkeessa on mukana 23 kuntaa. Tavoitteena on rakennusvalvonnan sähköisen lupaprosessin edelleen kehittäminen ja prosessien automatisointi. Seinäjoen kaupunki on myös mukana järjestelmätoimittajan kehitystyössä kehityskuntana, jolloin järjestelmäkehitystyössä huomioidaan konkreettisemmin toimintatapojen kehittäminen ja tehostaminen.

Rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on rakennustoiminnan valvonnan lisäksi huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta. Kaupungin sivuilla on ohje lupakäsittelyn hakuun sähköisesti eLupa -palvelussa, jonka käyttöön löytyy myös opasvideo. Verkkosivuilta löytyy myös sähköinen esite "Rakenna Seinäjoelle". Esitteessä kuvataan lyhyesti rakennusvalvonnan tehtäviä ja roolia ja esitteestä löytyy linkit kaupungin tonttitarjontaan sekä tiedot tontin varaamiseen ja hakuehdot. Rakennusvalvonnan palvelupisteen "Alvarin" puhelinaika on maanantaista perjantaihin klo 9.00 – 15.00. Verkkosivuilta löytyy niin palvelupisteen kuin rakennusvalvonnan henkilöstön yhteystiedot. Lupainsinööreille on erilliset puhelinajat. Kaupunkiympäristön

toimialan fyysinen palvelupiste on suljettu ja henkilökohtaiset tapaamiset on sovittava erikseen. Lupahakemusten ollessa nykyään sähköisessä muodossa, on saavutettavuus puhelimitse ja sähköpostitse koettu riittäväksi. Soittopyyntöihin vastataan viimeistään seuraavana päivänä. **Tulosalueen tavoitteena on olla asiakkaille tavoitettava.**

Yhteydenottoja rakennusvalvontaan tulee runsaasti ja saadun palautteen mukaan henkilöitä on ollut vaikea saada kiinni. Palvelupisteen neuvontapuhelimen ja määritellyn puhelinajan kautta varmistetaan se, että rakennusvalvonta on saavutettava. Rakennusvalvonta ei ole kuitenkaan kerännyt asiakaspalautetta, joten asiakaspalvelun saavutettavuutta ja palvelun laatua sekä toiminnallisena tavoitteena ollutta palveluiden sujuvuutta ei asiakkaan näkökulmasta pystytä varmentamaan. Tarkastuslautakunta suosittelee rakennusvalvontaa ottamaan käyttöön asiakastytyväisyyskyselyt.

Rakennusvalvonta on asiantuntijatehtävän suorittamista ja rakennusvalvonnan tavoitteita uhkaava merkittävin riski on resurssien riittävyys; henkilöstön ikääntyminen, eläköitymiset ja sairauslomien. **Työ opitaan pääasiassa käytännön kautta ja osaavien ammattilaisten saaminen rakennusvalvonnan tehtäviin on todettu haastavaksi.** Rakennusalan tehtäviin pätevytyminen edellyttää peruskoulutuksen lisäksi myös rakennusalan työ- ja suunnittelukokemusta. Samaan aikaan rakennusvalvonnan tehtäväkenttä on laajentunut. Rakennusvalvonnassa on tällä hetkellä 15 työntekijää (13 vakinaista työntekijää) koostuen rakennustarkastajista, lupainsinööreistä, tarkastusinsinööreistä ja hallinnon henkilöstöstä. Erityisosaamista tarjoaa 2023 rekrytoitu LVI-tarkastaja. Työntekijöistä kaksi on kouluttautunut digikoordinaattoriksi ja yksi hiilijalanjalanlaskentaan. Rakennusvalvonnan resurssit ovat nykyisessä tilanteessa riittävät, kun rakennuslupahakemuksissa on laskua aikaisempiin vuosiin verrattuna johtuen yleisestä taloudellisesta tilanteesta. Tulevaan eläköitymiseen on varauduttu hyvissä ajoin ja viimeisimmistä rekrytoinneista on hyvät kokemukset. Rakennusvalvonnan tulosalueen suosittelemalla viimeisimmän henkilöstökyselyn mukaan erottui positiivisesti. Seinäjoen kaupungin maine työnantajana on ammattipiireissä hyvä.

Eduskunta hyväksyi 1.3.2023 rakentamislain ja siihen liittyvän maankäyttö- ja rakennuslain alueidenkäyttölain muutoksen. Rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025. Uudistuksen tavoitteena on sujuvoittaa rakentamista, vauhdittaa kiertotaloutta ja digitalisatiota sekä parantaa rakentamisen laatua. Hallituksen esityksen mukaan rakennuslupa korvautuu rakentamisluvalla ja sijoittamisluvalla. Kuntaliiton kyselyyn vastanneista kunnista suurin osa arvioi vireillä olleen maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen

vaikuttavan rakennusvalvontojen lupamaksukertymään alentavasti. Arvion mukaan lupamaksukertymän vähenemä olisi 27,5 %. Seinäjoella arvioidaan vähenemän olevan samalla tasolla kyselyn tulosten kanssa, noin 25 %. **Hallituksen esityksen mukaan alle 30 m² rakennukset vapautetaan luvanvaraisuudesta, mikä todennäköisesti tuo haasteita jälkivalvontaan. Merkittäviä muutoksia tuo myös hallituksen esitys laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Merkittävä uudistus tulee olemaan rakennuksen tietomalli, joka on rakennuksen ja rakennusprosessin koko elinkaaren aikaisten tietojen kokonaisuus digitaalisessa muodossa.** Tietomallipohjainen käsittely

edellyttää henkilöstön, toimintamallien ja sähköisten järjestelmien kehittämistä. Seinäjoen kaupungilla uudistuvaan lainsäädäntöön on valmistauduttu mm. kouluttautumalla uuteen rakennuksen tietomalliin sekä huomioimalla uudistuva lainsäädäntö niin rakennusjärjestyksen laadinnassa kuin toimintatapojen kehittämisessä.

Rakentamislain myötä on uusittava Seinäjoen kaupungin hallintosääntö, rakennusjärjestys, rakentamisen viranomaistoiminnan maksut sisältävät taksat sekä asiakasohjeistukset.

Rakennusvalvontaan kohdistuu merkittäviä muutoksia, kun laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja rakentamislaki astuvat lähivuosina voimaan. Tulosalue on ennakoinut muutoksia kouluttautumalla ja huomioimalla uudistuvan lainsäädännön rakennusjärjestyksen uudistustyössä. Toimintatapojen kehitystyötä on myös aloitettu. Lisäksi Seinäjoen rakennusvalvonta on mukana erilaisissa valtakunnallisissa kehityshankkeissa.

Seinäjoen kaupungin voimassa oleva rakennusjärjestys on vuodelta 2009 ja voidaan siten todeta olevan vanha. Rakennusjärjestyksen uudistustyö on aloitettu, mutta yksityiskohdissa on jouduttu odottamaan rakennuslakiin tulevien säädösten tarkentumista. Tarkastuslautakunta suosittelee saattamaan rakennusjärjestyksen uudistustyö päätökseen suunnitellun aikataulun mukaisesti siten, että rakennusjärjestys astuu voimaan 2024.

Rakennusvalvonnan toiminnallisena tavoitteena on sujuvat palvelut. Asiakastytyväisyyskyselyjä ei kuitenkaan tehdä eikä tavoitteen toteutumista asiakkaan näkökulmasta siten pystytä varmentamaan. Tarkastuslautakunta suosittelee rakennusvalvontaa ottamaan käyttöön asiakastytyväisyyskyselyt sekä prosessin asiakastytyväisyyskyselyjen tulosten käsittelyyn.



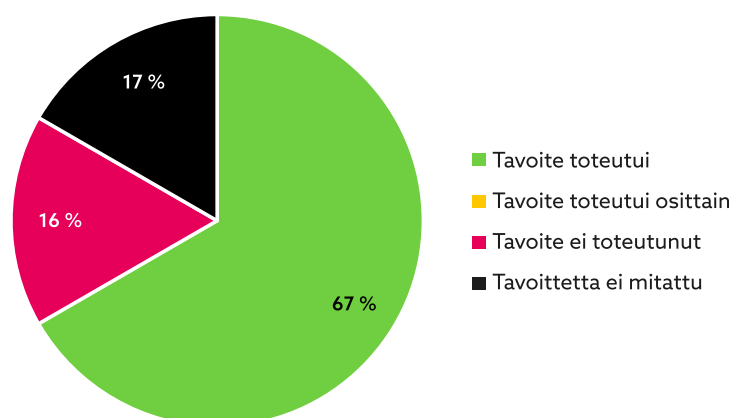


7.2 Henkilöstöpalvelut

1000 €	TA 2022	MUUTETTU TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Toimintatulot	112 500	112 500	169 006	56 506	50 %
Toimintamenot	-2 815 100	-3 460 100	-3 283 574	176 526	5 %
Netto	-2 702 600	-3 347 600	-3 114 568	233 032	7 %

Henkilöstöpalveluiden toteutuneet toimintamenot jäivät budjetoituja toimintamenoja pienemmiksi 0,2 milj. €.

Kuva 5. Henkilöstöpalveluiden tulosalueen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen



Henkilöstöpalveluihin sisältyy kaksi osaa: henkilöstöhallinto ja työhyvinvointipalvelut. Tehtävät on määritelty konsernipalvelujen toimintasäännössä. Henkilöstöhallinnon tehtävinä on mm kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstöpolitiikan koordinointi, henkilöstösuunnittelu, henkilöstöhallintoon liittyvän tiedon ylläpito sekä tulosalueiden avustaminen ja neuvonta henkilöstöhallinnon toimialaan kuuluvissa asioissa. Henkilöstöhallinto valmistelee asiat henkilöstöjaostolle ja henkilöstöjohtaja toimii jaoston

esittelijänä. Henkilöstöhallintoon sisältyy keskitetyt palkanlaskentapalvelut ja eläkeasioiden hoito. Pääluottamusmiesten kanssa hoidetaan virka- ja työehtosopimuksen edellyttämää paikallista neuvottelutoimintaa ja sopimista. Työsuojelun yhteistoiminnan järjestäminen, ylläpitäminen ja kehittäminen sekä työturvallisuuden koordinointi ja kehittäminen kuuluvat tulosyksikön tehtäviin. Yksikkö tilaa työterveyshuoltopalvelut ja koordinoi sen yhteistyötä.

Johtavina ajatuksina on toiminnan tasalaatuisuus, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus. Henkilöstölinjausten tulee olla samanlaisia tilanteesta riippumatta. **Tulevaisuudessa tavoitteena on, että kaupunkikonserninäkökulma olisi mahdollista ottaa aktiivisemmin huomioon. Tällä hetkellä yhteistyö konserniyhtiöiden kanssa keskittyy ohjeisiin ja tilanteen mukaiseen konsultointiin. Resurssien puiteissa voitaisiin järjestää yhteisiä vuosittaisia tapaamisia, yhtenäistää henkilöstökäytäntöjä ja toteuttaa yhteistä viestintää.**

Työhyvinvointipalveluiden tehtävinä on mm henkilöstön kehittämis- ja koulutussuunnitelmat, tasa-arvosuunnitelma, varhaisen tuen malli ja henkilöstökysely. Työhyvinvointipalvelut koordinoi työpaikka-kohtaisia työhyvinvointisuunnitelmia ja henkilöstöetuuksia koko kaupungissa. Yksikkö tukee tulosalueiden sisäisiä kehityshankkeita sekä auttaa ja neuvoo työhyvinvointipalveluiden toimialaan kuuluvissa asioissa.

Henkilöstöpalveluiden tulosalueelle asetetuista tavoitteista 67 % toteutui, 16 % tavoitteista ei toteutunut ja 17 % ei ollut mitattavissa arviontikertomuksen laadinta-hetkellä. Henkilöstöjaoston päätösten oikeellisuuden tavoite enintään 2 oikaisuvaatimusta toteutui, samoin yksimieliset neuvottelutulokset, koska keskusneuvotteluja ei tarvinnut käydä. Takautuvien palkkaerien määrä oli 0 – 1 kpl / kk, tavoitteena oli enintään 5 kpl / kk. Henkilöstöjohtajan päätösten kesto 1 – 3 päivää ja henkilöstöjaoston 1 – 4 viikkoa toteutuivat. Työkyvyttömyyseläkkeiden tavoite alle 5 % pysyvistä eläkkeistä ei toteutunut. Toteuma oli 5,6 %. Sairauspoissaolopäivien määrää verrattuna kuntien keskiarvoon ei voida vielä todentaa, koska Keva ei ole vielä julkaissut kuntien keskiarvotietoja.

Seinäjoella on luotu vuonna 2016 mukautetun työn malli ja tämä on juurtunut osaksi toimintaa sairauspoissaolon vaihtoehtona. Työhyvinvointipäällikkö on mukana työterveysneuvotteluissa, joissa on tavoitteena löytää kokonaan uusi tai mukautettu työ osatyökykyisille työntekijöille. Työssäjaksamiseen pyritään reagoimaan varhaisessa vaiheessa ja esihenkilöitä koulutetaan huomaamaan hiljaiset signaalit jo ennen kuin tilanne etenee poissaoloihin. Toimilla pyritään ehkäisemään ennenaikaista eläköitymistä. **Kevan tilaston mukaan kunta-alalla vuonna 2022 täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle ja täydelle kuntoutustuelle jääneiden osuus kokoaikaisista eläkkeistä oli 18 %, kun vastaava luku Seinäjoella vuonna 2022 oli 5,6 %.** Työkyvyttömyyseläkkeille jäämisen ehkäisy tuo merkittäviä säästöjä kokonaiskustannuksiin.

Hyvän johtamisen Seinäjoki on osa uutta kaupunkistrategiaa. Kaupunkistrategian mukaisesti hyvä tekeminen muodostuu Seinäjoella osaavan henkilöstön yhdessä tekemästä turvallisesta, terveellisestä ja tuottavasta työstä. Osaava henkilöstö tekee yhdessä työtä kuntalaisten parhaaksi hyvin johdetussa organisaatiossa. Henkilöstö kokee työnsä mielekkääksi, palkitsevaksi ja elämänhallintaa tukevaksi. Henkilöstön työolosuhteet ovat turvalliset ja terveelliset. Työntekijät ovat yhdenvertaisia, toimivat vastuullisesti ja kohtelevat toisiaan kuunnellen ja arvostavasti. Turvallinen ja avoin työympäristö kannustaa työntekijöitä kokeilukulttuuriin ja oman työnsä kehittämiseen. Seinäjoen kaupungissa on yhdessä tekemisen meininki. Jokaisella työntekijällä on mahdollisuus ilmaista itseään, tuoda esille asiantuntijuutta ja kehittää omaa osaamistaan. Seinäjoen kaupunki pyrkii lisäämään maahanmuuttajataustaisten työllistymistä kaupunkiorganisaation palveluksessa. **Vuonna 2023 rakennettavassa henkilöstöohjelmassa tullaan määrittelemään tarkemmin, miten hyvä johtaminen tulee Seinäjoella konkreettisemmin näkymään.**

Työkyvyttömyyseläkkeille jäämisen ehkäisy tuo merkittäviä säästöjä kokonaiskustannuksiin



Taulukko 6. Seinäjoen kaupunkistrategia 2022 – 2029: hyvän tekemisen ja johtamisen Seinäjoki

TOIMENPITEET	
Seinäjoen kaupunki sitoutuu henkilöstön jatkuvan osaamisen kehittämiseen. Henkilöstön kouluttautumista tuetaan vahvasti.	Hyvän johtamisen taitoja vahvistetaan ja jokaisella on mahdollisuus kehittää omia esihenkilötaitojaan. Kaikilla Seinäjoen esihenkilöillä on johtamiskoulutus.
Henkilöstön varhainen tukeminen on työpaikan jokapäiväistä toimintaa, jossa johtaminen on keskeisessä asemassa. Henkilöstön varhaiseen tukemiseen kuuluvat hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen, työkykyriskien välttäminen sekä työkyvyn alenemisen ehkäiseminen.	Seinäjoki edistää maahanmuuttajataustaisten mahdollisuuksia työllistyä kaupunkiorganisaation palvelukseen.
MITTARIT	
Työkyvyttömyyskustannusten osuus alle 5 %	Henkilöstökyselyn NPS-indeksi yli 10
Koulutuspäivien lukumäärä	Vakituisen henkilöstön osuus 80 % henkilömäärästä, yli 85 % htv
TOTEUMA-ARVO	
Työkyvyttömyyskustannusten osuus 1,17 %	Henkilöstökyselyn NPS-indeksi v 2021: 6 ja v 2023: 9
Koulutuspäivien lukumäärä 13 028 kpl	Vakituisen henkilöstön osuus 76,94 % henkilömäärästä, 85,9 % htv

Henkilöstökertomuksen 2022 mukaan henkilöstön lukumäärä oli 4 710 henkilöä ilman työllistettyjä. Kasvu oli 155 työntekijää. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi 172 työntekijällä ja oli 3 624. Vakinaisen henkilöstön osuus koko henkilöstöstä oli 76,94 % (vuonna 2021 75,8 %). **Vakinaisen henkilöstön määrän lisääntymistä voidaan pitää hyvänä, mutta se jää vielä alle kaupunkistrategian mukaisen tavoitteen.**

Seinäjoki tukee henkilöstönsä kouluttautumista sekä maksamalla koulutuksia että myöntämällä palkallista koulutusvapaata. Tavanomaisesta koulutuksesta poikkeavissa, ns. omaehtoisissa koulutuksissa työntekijä sitoutuu maksamaan koulutuskustannukset, mikäli vaihtaa työpaikkaa heti koulutuksen päätyttyä. **Seinäjoen koulutuskuntayhtymän (Sedu) kanssa on rakennettu kaupungille sopiva esihenkilökoulutus, joka toteutetaan oppisopimuksella. Tavoite on, että tulevaisuudessa kaikki esihenkilöt ovat käyneet koulutuksen ja osaaminen ja kyvykkyys ovat kehittyneet. Tähän mennessä kolme ryhmää on aloittanut koulutuksen.** Esihenkilöiden tulisi saada myös aikaa toteuttaa hyvää esihenkilötyötä. **Esihenkilöille järjestetään yhteinen foorumi: Johtis, joka on otettu käyttöön vuonna 2021. Henkilöstöpalvelut kutsuu esihenkilöt säännöllisesti yhteen keskustelemaan henkilöstöön liittyvistä asioista ja kuulemaan ajankohtaisia teemoja.** Lisäksi kuukausittain lähetetään henkilöstölle sähköpostitse henkilöstötiedote, jossa kerrotaan ajankohtaisista henkilöstöasioista.

Sairauspoissaolojen määrää on perinteisesti seurattu yhtenä kuntien mittarina. Tarkastuslautakunta on jo vuoden 2018 arviointikertomuksessa kiinnittänyt huomiota sairauspoissaolojen kasvuun ja suositellut seuraamaan ennaltaehkäisevien toimien vaikuttavuutta. Suosituksesta seuraavana vuonna, eli vuonna 2019, määrät olivatkin laskussa. Vuonna 2022 varsinaiset sairauspoissaolot ovat lisääntyneet edelliseen vuoteen verrattuna 5 519 kalenteripäivää ja ovat keskimäärin 18,6 päivää työntekijää kohden (vuonna 2021 15,21 pv / tt). Korona selittää edelleen osan sairauslomista. Pitkät sairauspoissaolot ovat vähentyneet edellisestä vuodesta 1 174 kalenteripäivällä. **Pitkien sairauspoissaolojen osuus kaikista sairauspoissaoloista on 25 %. Suurin syy työterveyshuollon kautta tulleisiin sairauspoissaoloihin oli mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Tilanne edellyttää yhä intensiivisempiä työkyvyn tuen menetelmien käyttöä ja tiivistä työterveyshuoltoyhteistyötä. Henkilöstökyselyssä 2023 työterveyshuoltopalveluiden toimivuuden arvioi huonoksi 41 % vastaajista. Sanallisissa vastauksissa nousi esiin puute palveluiden saatavuudessa.**

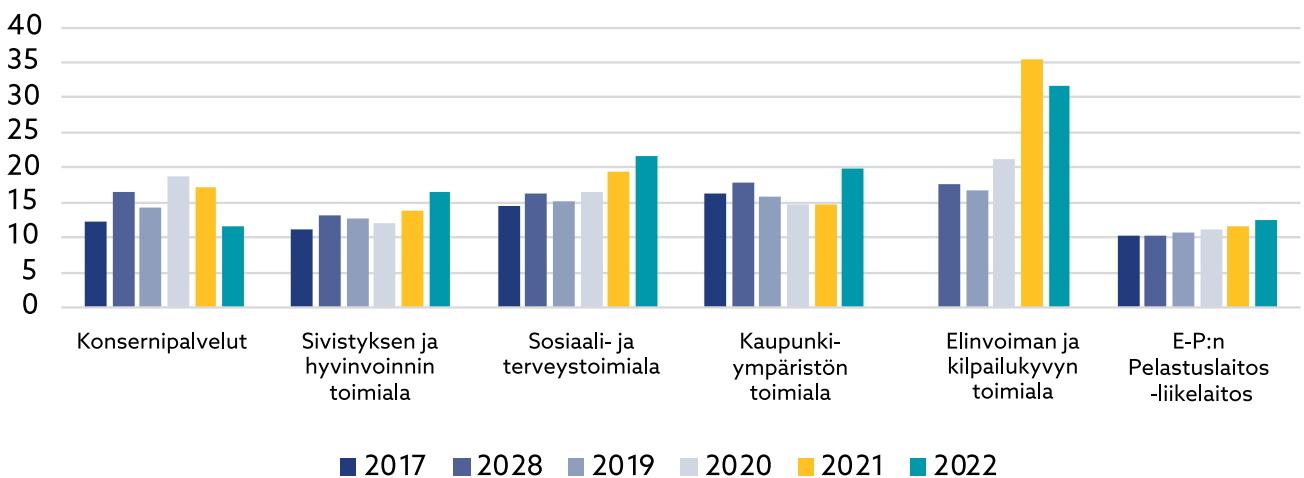
Seinäjoella on käytössä varhaisen tuen toimintamalli. Tavoitteena on edistää henkilöstön työhyvinvointia siten, että ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa käyttäen ratkaisukeskeistä toimintatapaa. Toimintamallia toteutetaan tilanteessa, kun työssä selviytyminen vaikeutuu, toistuvat lyhyehköt sairauspoissaolot lisääntyvät tai sairauspoissaolo-



jen taustalla löytyvät syyt liittyvät työyhteisöön, työolosuhteisiin tms. asioihin. Esihenkilö käy työntekijän kanssa varhaisen tuen mallin mukaisen keskustelun, jos sairauspoissaoloja kertyy yli 10 päivää. Keskustelumuistio, sovitut toimenpiteet ja seuranta talletetaan henkilöstöhallinnon järjestelmään. Henkilöstöpalvelut saa järjestelmästä muistutuksia käymättömistä keskusteluista. Tilastoa näistä ei ole, mutta henkilöstöpalvelun havaintojen mukaan muistutuksia tulee paljon. **Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään seuranta ja toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että varhaisen tuen keskustelut käydään kaupungin ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan vaikuttavien toimenpiteiden kehittämistä sairauspoissaolojen ennaltaehkäisyyn. Henkilöstöpalveluiden on tärkeä olla aktiivisesti mukana työterveyshuoltojen kehittämässä, jotta varmistetaan riittävät työterveyspalvelut.**

Taulukko 7. Seinäjoen kaupungin sairauspoissaolot 2017 – 2022

SAIRAUSSPOISSAOLOT KESKIMÄÄRIN / HENKILÖ



(Lähde: Seinäjoen kaupungin henkilöstökertomus 2022)

Esihenkilön on käytävä vuosittain jokaisen työntekijän kanssa kehityskeskustelu. Keskustelusta laaditaan henkilöstöhallinnon järjestelmään lomake, joka muistuttaa esihenkilöä, kun seuraava keskusteluaike lähestyy. Kehityskeskustelujen toteumaprosentti oli vuoden 2021 henkilöstökyselyn perusteella 62 % ja vuoden 2023 kyselyssä 74 %. Vuoden 2021 kyselyyn vastanneista 81 % ja vuoden 2023 vastanneista 83 % arvioi kehityskeskustelun vastanneen odotuksia erittäin tai melko hyvin. Osalla esihenkilöistä on todella suuri määrä työntekijöitä, mikä haastaa kehityskeskustelujen systemaattista toteuttamista. **Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita kehittämään toimenpiteitä, joilla voidaan nostaa kehityskeskustelujen määrää nykyisestä 74 prosentista.**

Henkilöstölle tehtiin edellinen henkilöstökysely vuoden 2021 lopussa. Kyselyn tulokset on tullut käsitellä tulosalueilla vuoden 2022 alkupuolella. Kyselyyn vastasi 1 229 henkilöä. Tutkimuksessa parhaiten onnistuneet tekijät liittyivät esihenkilötyöhön, toimialan tehtävien ja tavoitteiden selkeyteen sekä työn mielekkyyteen. Heikoiten onnistuneet tekijät liittyivät ristiriitojen ratkaisuun, töiden sujumiseen ja kiireeseen,

palautteen saamiseen, yksiköiden väliseen yhteistyöhön sekä johtamiseen. Noin puolet vastaajista arvioi työhyvinvoinnin parantuneen tai pysyneen yhtä hyvänä viimeisen vuoden aikana. Henkistä väkivaltaa, kiusaamista tai syrjintää esiintyi kyselyn mukaan jonkin verran. Yksiköiden välisissä tuloksissa oli isoja eroja. **Henkilöstöpalvelut ohjeisti tulosityksiköitä henkilöstökyselyn läpikäymiseen ja oli tarpeen mukaan mukana niissä. Tulosaluiden tuli lähettää läpikäynnistä tehty toimenpidemuistio henkilöstöpalveluille, mutta palautuksissa havaittiin vajausta. Joissain tulosityksiköissä kyselyn tulosten käsittelyä ei tehty tai käsittely oli pelkästään toteavaa. Koko kaupungin tasolla on tartuttu palautteen antamiseen ja keskustelukulttuurin tukemiseen. Vuonna 2022 ei tehty henkilöstökyselyä, koska sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksen takia henkilöstön määrä väheni paljon. Seuraava henkilöstökysely tehtiin tammikuussa 2023. Henkilöstöpalvelut on ohjeistanut esihenkilöitä vuoden 2023 tulosten käsittelystä ja sovittujen toimenpiteiden raportoinnista henkilöstöpalveluille. Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita seuraamaan, onko käsittelyn kattavuus parantunut ja onko annetut ohjeet ja tuki olleet riittäviä.**

Tulevaisuutta ajatellen kaupungin suuri haaste on osaavan työvoiman saaminen. Vuoden 2021 arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että kaupungissa on tunnistettu yksiköitä, joilla on merkittäviä rekrytointihaasteita. Kaupunginhallitus totesi vastauksessaan, että rekrytointia tukemaan on laadittu houkuttimia (mm. rekrytointivapaa ja graduvapaa). Rekrytointi-ilmoittelussa on otettu vahvasti uusia tapoja käyttöön (mm. sosiaalinen media ja videot). Toimien vaikuttavuutta on vielä vaikea arvioida laajasti, mutta kokemuksen mukaan uudistuksia on hyödynnetty rekrytoinneissa ja saadun palautteen mukaan työnhakijat ovat kokeneet uudistukset hyödyllisiksi. Tällä hetkellä kapeikkoja on tunnistettu etenkin ICT-alalla ja sijaisten saatavuudessa. Vakinaisiin tehtäviin on toistaiseksi saatu hakijoita. Tilanne voi kuitenkin muuttua nopeasti. Kevan teettämän kuntabarometrin mukaan Etelä-Pohjanmaan päättäjäistä 80 % kertoo, että omassa kunnassa ei ole ollut saatavissa riittävästi osaavia työntekijöitä avoimena olleisiin virkoihin. **Kevan johtavan asiantuntijan mukaan osaajapula on tullut kuntiin pysyvästi suurten ikäluokkien eläköitymisen myötä. Vetovoiman lisäksi on huolehdittava myös pitovoimasta. Merkittävä tekijä työntekijän työhyvinvointia ajatellen on se, että tunnustetaan jokaisen työn olevan arvokasta. Kaupunki on pyrkinyt vähentämään määräaikaisen henkilöstön osuutta ja panostamaan vakinaisiin tehtäviin. Vuonna 2022 vakinaisen henkilöstön osuus oli 76,94 % (v 2021: 75,78 %). Kaupungissa toimiville harjoittelijoille on pidetty yhteisiä tilaisuuksia, joissa esitellään kaupunkia työnantajana. Nettisivuille on tehty sivu: Harjoittelijaksi Seinäjoen kaupungille, josta harjoittelupaikkaa etsivät löytävät tietoa. Seinäjoki tarvitsee myös maahanmuuttajataustaista työvoimaa. Kaupungin tehtävänä on edistää heidän työllistymistään eri yksiköihin. Alkuvaiheessa on tarkoitus houkutellessa kansainvälisiä harjoittelijoita, joista tulevaisuudessa on saatavissa työvoimaa, mutta tässä on vielä paljon tehtävää. **Tarkastuslautakunta suosittelee seuraamaan nykyisen rekrytoinnin vaikuttavuutta ja kehittämään toimenpiteitä, joilla voidaan turvata rekrytointien onnistuminen tulevaisuudessa.****

Kaupungissa ei ole tehty ulkopuolista mittausta työnantajamielikuvasta. Työnantajamielikuvaa on syytä selkiyttää ja kirkastaa sekä markkinoida Seinäjokea työnantajana. Merkittäviä etuja kuntapuolella ovat esimerkiksi pitkät lomat ja yhteiskunnallisesti merkittävä työ. Yhteistyötä viestinnän ja markkinoinnin kanssa tulee kuitenkin tiivistää. Sosiaalinen media ja oppilaitosyhteistyö ovat käytössä olevia rekrytointityökaluja.

Suomeen perustettiin hyvinvointialueet vuoden 2023 alusta lukien. Seinäjoelta siirtyi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle noin 1 673 henkilöä. Hyvinvointialueen valmistelualueen piti siirtyvälle henkilöstölle

säännöllisiä info-tilaisuuksia. Myös kaupungin taholta viestittiin muutoksesta. Siirtymiseen liittyvät edustukselliset yhteistoimintaneuvottelut pidettiin syksyllä. Muutokseen liittyy myös kaupungin puolella tehtävien uudelleen järjestelyä ja osaamistarpeiden tunnistamista, koska siirtyvässä henkilöstössä on myös henkilöitä, joiden tehtäviä jää kaupungin hoidettavaksi. **TE-palvelut 2024 -uudistuksen myötä kunnille siirtyy 1.1.2025 alkaen vastuu työllisyyspalvelujen hoitamisesta. Uudistuksen yhteydessä kuntiin siirtyy henkilöstöä nykyisistä työllisyyspalveluista. Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita suunnittelemaan uudistuksen toteutumista riittävän ajoissa ja ennakoimaan muutoksen vaikutuksia henkilöstöön.**

Seinäjoki tarvitsee myös maahanmuuttajataustaista työvoimaa



Työkykytoiminta on vahvaa ja tuloksekasta. Kevan kunta-alan tilaston mukaan vuonna 2022 täyden työkyvyttömyyseläkkeen tai kuntoutustuen osuus täysistä eläkkeistä oli 18 %. Seinäjoella osuus oli 5,6 %. Työkyvyttömyyseläkkeellä jäämisen ehkäisy tuo merkittäviä säästöjä.

Seinäjoen koulutuskuntayhtymän kanssa on rakennettu kaupungin tarpeisiin luotu esihenkilökoulutus, joka toteutetaan oppisopimuksella. Tähän mennessä kolme ryhmää on aloittanut koulutuksen. Tavoite on, että tulevaisuudessa kaikki esihenkilöt ovat käyneet koulutuksen.

Esihenkilöille järjestetään yhteinen foorumi: Johtis, joka on otettu käyttöön vuonna 2021. Henkilöstöpalvelut kutsuu esihenkilöt säännöllisesti yhteen keskustelemaan henkilöstöön liittyvistä asioista ja kuulemaan ajankohtaisia teemoja.

Henkilöstölle tehtiin edellinen henkilöstökysely vuoden 2021 lopussa. Tulokset ohjeistettiin käsittelemään tulosalueilla vuoden 2022 alkupuolella. Tulosalueiden tuli lähettää läpikäynnistä tehty toimenpidemuistio henkilöstöpalveluihin, mutta palautuksissa havaittiin vajausta. Seuraava kysely tehtiin tammikuussa 2023. Henkilöstöpalvelut on ohjeistanut esihenkilöitä kyselyn tulosten käsittelyyn ja sovittujen toimenpiteiden raportoimiseen. Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita seuraamaan, onko käsittelyn kattavuus parantunut ja onko annetut ohjeet ja tuki olleet riittävää.

Yksi tulevaisuuden merkittävimmistä haasteista on osaavan työvoiman saaminen. Tällä hetkellä haasteita on tunnistettu etenkin ict-alalla ja sijaisten saatavuudessa. Vakinaisiin tehtäviin on toistaiseksi saatu hakijoita, mutta tilanne voi muuttua nopeasti. Tarkastuslautakunta suosittelee seuraamaan nykyisten rekrytointien vaikuttavuutta ja kehittämään toimenpiteitä, joilla voidaan turvata rekrytointien onnistuminen tulevaisuudessa.

Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita suunnittelemaan TE-palvelut 2024 -uudistuksen toteutumisesta riittävän ajoissa ja ennakoimaan muutoksen vaikutuksia henkilöstöön.

Vuonna 2022 varsinaiset sairauspoissaolot ovat lisääntyneet edellisestä vuodesta 5 519 kalenteripäivällä ja ovat keskimäärin 18,6 päivää työntekijää kohden (15,21 pv / työntekijä vuonna 2021). Suurin syy työterveyshuollon kautta tullessiin sairauspoissaoloihin oli mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Tilanne edellyttää yhä intensiivisempiä työkyvyn tuen menetelmien käyttöä ja tiivistä työterveyshuoltoyhteistyötä. Henkilöstökyselyssä 2023 työterveyshuoltopalveluiden toimivuuden arvioi huonoksi 41 % vastaajista. Sanallisissa vastauksissa nousi esiin puute palveluiden saatavuudessa. Seinäjoella on käytössä varhaisen tuen malli, jonka mukaan esihenkilön tulee käydä varhaisen tuen keskustelu työntekijän kanssa, kun sairauspoissaoloja kertyy vuoden aikana yli 10 päivää. Varhaisen tuen keskustelun muistio, sovitut toimenpiteet ja seuranta tulee tallentaa henkilöstöhallinnon järjestelmään. Henkilöstöpalvelut saa järjestelmästä muistutuksen käymättömistä keskusteluista ja havaintojen mukaan muistutuksia tulee paljon. Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään seurantaa ja toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että varhaisen tuen keskustelut käydään kaupungin ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan vaikuttavien toimenpiteiden kehittämistä sairauspoissaolojen ennaltaehkäisyyn. Henkilöstöpalveluiden on tärkeä olla aktiivisesti mukana työterveyshuoltopalveluiden kehittämisessä, jotta varmistetaan riittävät työterveyspalvelut.

Kehityskeskustelujen toteumaprosentti oli vuoden 2021 henkilöstökyselyn perusteella 62 % ja vuoden 2023 kyselyssä 74 %. Toteumaprosentti on parantunut, mutta ei ole edelleenkaan riittävä. Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita kehittämään toimenpiteitä, joilla voidaan nostaa kehityskeskustelujen määrää nykyisestä 74 prosentista.



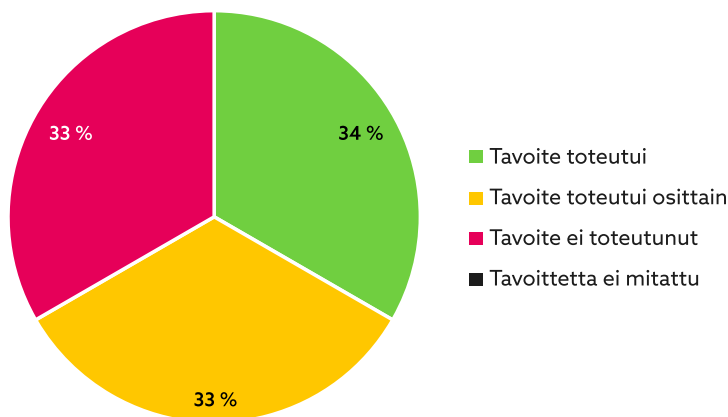
7.3 Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelut on Seinäjoen kaupungin organisaatiossa osa elinvoiman ja kilpailukyvyyn toimialaa (1.1.2023 alkaen elinvoiman ja työllisyyden toimiala), joka toimii elinvoimalautakunnan alaisuudessa. Tulostyöyksikön tehtävänä on edistää vastuullista työllisyyspolitiikkaa ja osaavan työvoiman saatavuutta, työllisyyden kehittämisohjelman valmistelu, toimeenpano, seuranta ja arviointi, nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen sekä aktivointias-teen parantaminen monialaisena yhteistyönä. Työllisyyspalvelut edistää heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllisyyttä, koordinoi ja kehittää työllisyydenhoidon ja työllisyyden edistämisen palveluita yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, koordinoi ja kehittää kaupungin sisäistä työllistymistä ja palveluita. Työllisyyspalveluiden tehtävänä on toteuttaa kuntakokeilulakia (laki työllisyyden edistämisen kun-

takokeilusta) ja sen myötä tarjota lakisääteisiä työllisyyspalveluita (JTYPL) kohderyhmän asiakkaille, joita ovat nuoret, vieraskieliset ja yli 30-vuotiaat Kelan etuutta saavat henkilöt. Vuodesta 2025 alkaen koko työllisyydenhoito siirtyy valtiolta kunnille. Työllisyyspalvelut suunnittelee ja kehittää työelämäosallisuutta ja työllistymistä edistäviä palveluja sekä työnhakijaeettä työnantaja-asiakkaille ja verkostoille.

Kaupungin tehtävänä on ehkäistä syrjäytymistä mm. edistämällä ja tukemalla mahdollisimman monen ihmisen pääsyä töihin ja työmarkkinoille. Työllisyyden hoito on mahdollisuus sekä väline edistää strategisia tavoitteita. Osaavan työvoiman tarjoaminen yrityksiin, yhteisöihin ja julkisten palvelujen tuottamiseen on elinvoiman näkökulmasta tärkeää ja yksi kaupungin suurimpia haasteita.

Kuva 6. Työllisyyspalveluiden tulostyöyksikön toiminnalliselle tavoitteelle asetettujen mittareiden toteutuminen



Valtuuston työllisyyspalveluille asettama toiminnallinen tavoite tilikaudelle 2022 oli työmarkkinatuen kuntaosuuden alentaminen ja työllisyysasteen nostaminen. Kaupungin tulee toteuttaa aktiivista työllisyyspolitiikkaa sekä vahvistaa myös yrittäjien / työnantajien palveluja kuntakokeilussa. Ensimmäisenä tavoitteena oli siten työmarkkinatuen kuntaosuuden alentaminen. Kunnat rahoittavat osan työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta. Kunta maksaa työmarkkinatuesta sitä suuremman osan, mitä kauemmin henkilö on ollut työttömänä. 300 – 999 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta kunnan rahoitusosuus on 50 % ja yli 1 000 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta kunnan rahoitusosuus on 70 %. Vuodelta 2022 Seinäjoen kaupunki maksoi työmarkkinatuen kuntaosuutta 3,8 milj. € (vrt. 4,4 milj. € vuonna 2021). Rahoitusosuus laski edellisestä vuodesta 14 %, mutta ylitti tavoitearvon, joka oli 3,3 milj. €. **Alla olevassa taulukossa on esitetty työmarkkinatuen kuntaosuus asukasluvun mukaisessa suhteessa sekä työttömyysaste vertailuun valikoitujen vertailukaupunkien osalta. Vertailu osoittaa, että vuonna 2022 Seinäjoella työmarkkinatuen kuntaosuus jaettuna asukasluvulla on matalin ollen 58 €. Erotus korkeimmalla olevaan Lahteen on jopa 129 %.**

Taulukko 8. Työmarkkinatuen kuntaosuus

	TYÖMARKKINATUEN KUNTAOSUUS 2022 MILJ. €	TYÖMARKKINATUEN KUNTAOSUUS 2022 € PER ASUKAS	TYÖTTÖMYYSASTE-% 31.12.2022
Joensuu	10,3	133	13,8
Jyväskylä	18,8	129	12,8
Lahti	20,0	166	13,9
Pori	6,1	73	12,2
Seinäjoki	3,8	58	7,7
Vaasa	4,3	64	7,2

(Lähde: Seinäjoen kaupungin työllisyyspalvelut ja Tilastokeskus)

Seinäjoen työttömyysaste joulukuussa 2022 oli 7,7 %, Etelä-Pohjanmaalla 7,5 % ja koko maassa 9,9 %. Keskimääräinen työttömyysaste vuonna 2022 oli Seinäjoella 6,8 %. **Talousarviovavoitteen mittarina oli suurten kaupunkien (C21) alhaisin työttömyys, mikä toteutui vuonna 2022 kun käytetään keskimääräistä työttömyysastetta. C21-kaupunkien alhaisin työttömyysaste on merkittävä onnistuminen.**

Työttömiä työnhakijoita Seinäjoella oli 2 425 henkilöä joulukuussa 2022, joista pitkäaikaistyöttömiä oli 544 henkilöä (22 % työttömistä työnhakijoista). Tulosityksikön seurannan mukaan joulukuun 2022 tilanteessa työmarkkinatuen kuntaosuuden perusteena olevia työttömiä työnhakijoita oli 687 henkilöä, joista **364 oli ollut työttömänä yli 1 000 päivää.** Seinäjoen kaupungin työmarkkinatuen kuntaosuuden perusteena olevista työttömistä työnhakijoista 53 % ovat olleet työttömänä yli 1 000 päivää. **Seinäjoen työttömyysaste on maan alhaisimpia, mutta pitkäaikaistyöttömien määrä on huolestuttava.** Koronavuosina pitkäaikaistyöttömyys lisääntyi. Kokemuksen mukaan pitkäaikaistyöttömyyden lasku tapahtuu hitaasti.

Pitkäaikaistyöttömille tarjottava ratkaisu on yleisimmin kuntouttava työtoiminta. Kuntakokeilun yhteydessä Seinäjoella kehitettiin ja tiivistettiin yhteistyötä aikuissosiaalityön tulosityksikön kanssa toteuttaen työ-

parityöskentelymallia. Pitkäaikaistyöttömille suunnattujen palvelujen saavutettavuutta on pyritty tehostamaan kokoamalla yhteen myös Kelan palvelut sekä työttömien terveystarkastukset ja lääkäripalvelu, joita AIMO-allianssimallilla kehitettiin vuosina 2018 – 2020. **Aikuissosiaalityön sekä työttömien terveyspalveluiden siirryttyä hyvinvointialueelle on tavoitteena jatkaa sujuvaa yhteistyötä työllisyyden hoidossa.** Työllisyyspalveluissa koetaan, että kaupungin omavalmentajaresurssi on riittävä, mutta haasteena on ollut työntekijöiden vaihtuvuus. Määräaikaisia toimia ollaan muuttamassa vakinaisiksi sekä syksylle 2023 on suunnitteilla omavalmentajien laadullinen asiakaspalvelukoulutus.

Oppilaitosyhteistyö on ollut merkittävässä roolissa kuntakokeilussa Viisikkoon kuuluvien jatkuvan oppimisen hankkeiden myötä. Viisikossa ovat mukana kouluttajatahoista Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu-yhdistys, SeAMK, Vaasan yliopisto, Sedu ja Seinäjoen kansalaisopisto. Hankkeet ovat jo päättyneet, mutta yhteistyö erityisesti Sedun ja kansalaisopiston kanssa jatkuu tiiviinä. Esimerkiksi yhteistyössä Sedun kanssa on kehitetty toimintamalli, jossa mietitään yhdessä yksilöllisiä koulutusratkaisuja niille, jotka eivät pääse mukaan työvoimapoliittiseen koulutukseen sekä on pyritty lisäämään koulutuskokeiluja. Toukuussa 2023 tulosityksikkö sai rahoituspäätöksen Op-

pien kohti työtä –hankkeeseen, jossa tavoitteena on entistä tehokkaammin ehkäistä nuorten syrjäytymistä työmarkkinoilta. **Työnantajapalvelut ovat kuntakokeilun aikana olleet edelleen TE-toimistossa. Työnantajayhteistyön laajempi kehittäminen on aloitettu vuoden 2023 puolella.**

Merkittävin toimenpide pitkäaikaistyöttömyyteen, mihin työllisyyspalvelut voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa, on sopivan työpaikan löytyminen. Asiakaskohtaamiseen on panostettu ja annettu aikaa asiakkaan tarpeiden ja haasteiden tunnistamiseen.

Kolmas talousarviovavoitteen toteutumista arvioiva mittari oli tunnusluku virta yli 3 kk työttömyyteen. Työttömyyden virtaamaprosentit kuvastavat sitä, kuinka moni tietynä kuukautena työttömyytensä aloittaneista työnhakijoista on työttömänä vielä yli kolme kuukautta aloitusajankohdan jälkeen. **Tunnusluku on myös yksi useista kuntakokeilua seuraavista mittareista. Tavoitearvo vuodelle 2022 oli 37,0 %, mikä ei toteutunut tunnusluvun ollessa 41,8 % joulukuussa 2022. Joulukuussa 2021 tunnusluvun arvo oli 34,3 % ja ennen kuntakokeilun alkamista joulukuun 2020 tunnusluku oli 34,4 % ja joulukuun 2019 37,9 %. Tunnusluku on kasvanut kuntakokeilun aikana.** Kuntakokeilun asiakaskuntaan kuuluu haastavammassa asemassa olevia henkilöitä, jotka tarvitsevat enemmän ohjausta kuin suoraan työmarkkinoille suuntaavat, töiden välillä olevat henkilöt. **Virta yli 3 kk työttömyyteen on olennainen seurattava tunnusluku, koska työttömyyden alkaessa valtaosa työnhakijoista löytää uuden työpaikan ensimmäisen kolmen kuukauden sisällä. Tunnusluvun ollessa kasvusuunnassa, kasvaa myös riski pidempään työttömyysjaksoon ja mahdollisesti jopa pitkäaikaistyöttömyyteen. Tunnusluvussa on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan havaittavissa epäsuhtaa suhteessa alueen hyvään työmarkkinatilanteeseen.**

Henkilöstötyytyväisyyteen on todettu vaikuttavan asiakaskohtaamiset sekä kohtuullisen kokoiset asiakassalkut

Kuntakokeilun aikana asiakkuus siirtyy kaupungin työllisyyspalveluille määriteltujen asiakaskriteereiden täytyessä. **Virran yli 3 kk työttömyyteen analysoinnissa tulee huomioida se, että asiakkuudet, jotka eivät täytä kuntakokeilun kriteereitä, siirtyvät kaupungin työllisyyspalveluille ansiosidonnaisen päivärahan päättyessä ja muuttuessa Kelan maksamaksi.**

Näiden asiakkuuksien osalta työttömyys on saattanut jatkua jo tovin ennen kuin asiakkuus siirtyy kaupungin kuntakokeilun asiakkaaksi.

Kaupunkistrategiassa yhtenä teemana on vastuuta työllisyydestä. Tavoitteena on matala työttömyys ja korkea työllisyysaste sekä se, että Seinäjoella on osaavaa työvoimaa yritysten ja työnantajien tarpeisiin. Kaupunkistrategian mittarit on huomioitu talousarvion toiminnallisten tavoitteiden arvioinnissa. Lisäksi kaupunkistrategiassa mittarina on aktivointi palveluihin, jossa tavoitearvona on 40 %. Aktivointiasteella tarkoitetaan aktiivisten työvoimapolitiittisten palveluiden piirissä olevien prosenttiosuutta työttömien työnhakijoiden ja palveluiden piirissä olevien yhteismäärästä. Tavoitteen toteuma vuonna 2022 oli 37,5 %. Lukemassa ovat mukana sekä kuntakokeilun että TE-toimiston asiakkaat. Työllisyyspalveluiden mukaan aktivointiaste on kehittynyt kuntakokeilun aikana positiiviseen suuntaan.

Työllisyyspalveluita suoritetaan ns. verkosto-organisaationa. Kokonaisuuteen sisältyy johtaminen, tukitoimet, omavalmentajat, kuntouttava toiminta, tuetun työn palvelut, jatkuva oppiminen, sosiaalityö, työttömien terveydenhoitajat, Kelan asiantuntijat, ohjaamo ja moni-info. **Näissä on mukana kaupungin lisäksi hyvinvointialueen ja valtion työntekijöitä. Koordinaattorina toimii kaupunki. Tulosityksikkö näkee riskinä uuden rajapinnan hyvinvointialueen kanssa toimivuuden sekä henkilöstön vaihtuvuuden.** Pitkittyvään työttömyyteen liittyy useammin kuin ennen mielenterveysasioita, päihderiippuvuuksia ja neuropsykiatrisia haasteita. Tukipalvelut ovat nykyisin hyvinvointialueen järjestämiä. **Kaupungin johdon ja työllisyyspalveluiden tulosityksikön on tärkeä olla aktiivinen kumppani hyvinvointialueelle. Palveluiden riittävyys ja onnistuneen työparityöskentelymallin jatkuminen tulee varmistaa edunvalvonnan ja viestinnän keinoin.**

Kyseessä on ammattitaitoa vaativaa asiakastyötä ja niin kuntakokeilu kuin TE-palvelut 2024 –uudistus tuo epävarmuustekijöitä. Alalla henkilöstötyytyväisyyteen on todettu vaikuttavan asiakaskohtaamiset sekä kohtuullisen kokoiset asiakassalkut. Seinäjoella on ollut keskimäärin 120 – 130 asiakasta per työntekijä, kuntoutumisen palvelutarpeen ja maahanmuuttajien osalta 100 asiakasta per työntekijä. Monialaisen TYP-palvelun asiakassalkut ovat keskimäärin 150 asiakkaan luokkaa. Perusteluna suuremmalle määrälle on työparityöskentely sosiaalipuolen kanssa. **Asiakassalkut nähdään kohtuullisina niin henkilöstön kuin asiakaspalvelun näkökulmasta. Työllisyyspalvelut haluaa nostaa esiin myös sen, että valmennuksellinen työtapa on henkilöstön näkökulmasta vaativampi kuin perinteinen ohjaus. Lähtökohtana on kuitenkin ollut tavoitella vaikuttavampaa toimintamallia.**

Työllisyyden kuntakokeilu

Seinäjoen kaupunki on mukana työllisyyden kuntakokeilussa, mikä alkoi 1.3.2021 ja jatkuu 31.12.2024 saakka. **Kuntakokeilun päämääränä on vahvistaa kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä sekä parantaa asiakaslähtöisyyttä. Kuntakokeilussa osa TE-palveluista siirtyi kokeilussa mukana olevien kuntien vastuulle. Seinäjoki on mukana kuntakokeilussa Ilmajoen kunnan kanssa.** Kuntakokeilun asiakkaita ovat työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kokeilualueella ja jotka eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen päivärahaan, ovat alle 30-vuotiaita tai ovat kokeilualueiden TE-toimistoissa työttömänä tai työvoimapalveluissa olevia maahanmuuttajia tai vieraskielisiä. **Seinäjoella kuntakokeilun asiakkaina oli vuonna 2022 keskimäärin 3 300 henkilöä.** Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu tulee siirtymään kunnille 1.1.2025.

Kuntakokeilussa kuntien tarkoituksena on uudistaa innovaatioillaan työllisyyspalveluita ja -palvelumalleja. Seinäjoen kuntakokeilussa lähtökohdaksi on otettu asiakas. Tarkoitus ei ole vain ohjata asiakasta eteenpäin vaan asiakasta lähestytään kokonaisvaltaisesti valmentavalla otteella ja asiakkaan palvelutarpeeseen keskittyen. Tavoitteena on pitkäjänteinen työllistyminen. Asiakastapaamisissa pyritään tunnistamaan juurisyy siihen, miksi asiakas ei ole työllistynyt. Elinvoiman näkökulmasta työllisyyspalveluita on pyritty kehittämään laajemminkin, mutta työnvälitys on ensisijainen kokonaisuus.

Kuntakokeilussa palvelumallia ei rajata tiukasti, vaan kunnat voivat kehittää palveluja oman alueen työnhakijoiden ja työnantajien tarpeista käsin. Työllisyyspalveluiden toimintaa ohjaa kuitenkin laki julkisista

työvoima- ja yrityspalveluista, johon säädettiin vuonna 2022 uusi asiakaspalvelumalli (Pohjoismainen palvelumalli). Uudistus toi tulosyksikön näkökulmasta mekaanisen mallin toimintaan. Palveluprosessille on määritelty lainsäädännössä määräajat, joita tulee noudattaa asiakkaan tarpeista riippumatta ja tuo osaltaan tehottomuutta toimintaan.

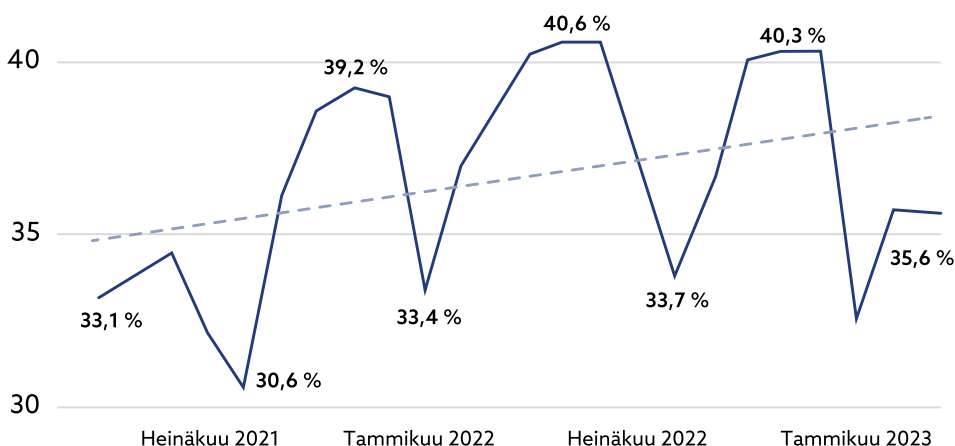
Kuntakokeilun myötä kaupungille on siirtynyt TE-palveluista 20 työntekijää. Kokeilussa on mukana 9 työllisyyspalveluissa jo työskennellyttä työntekijää ja uusia työntekijöitä on palkattu 12. **Kaupungin työllisyyspalveluiden toimintakate on kasvanut 6 % kun vertaillaan tilikausia 2020 ja 2022. Työmarkkinatuen kuntaosuus on vastaavana aikana pienentynyt 9 %.**

Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa työllisyyden kuntakokeilujen edistymistä lukuisilla tavoilla ja kokeilujen seurantaan on asetettu jopa 21 mittaria. Julkisesti saatavilla olevan aineiston mukaan **kuntakokeilun aikana on havaittavissa Seinäjoen osalta, että työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on laskenut, pitkäaikaistyöttömyys on laskenut ja rakennetyöttömyys on laskenut olennaisesti. Työnhaun keskimääräinen kesto on taasen kasvanut. Virrassa yli 3 kk, yli 6 kk ja yli 12 kk työttömyyteen on kuntakokeilun asiakkaiden osalta tapahtunut kasvua.** Aikaisemmin vertailukaupunkeina käytetyissä Joensuussa, Jyväskylässä ja Porissa virta yli 3 kk työttömyyteen on pysynyt samalla tasolla tai kasvanut. Lahdessa virta yli 3 kk työttömyyteen on hieman laskenut ja Vaasassa lasku on ollut näkyvämpää kaudella 2018 – 2022. Vertailukaupunkien osalta tilastoissa ovat mukana sekä kuntakokeilun asiakkaat, että TE-toimiston asiakkaat, joten aineisto ei ole täysin vertailukelpoinen.

Kuva 7. Aktivointiaste kuntakokeilun aikana

KUNTAKOKEILUN ASIAKKAIDEN AKTIVOINTIASTE KUNTAKOKEILUN AIKANA, LÄHDE TILASTOPALVELU MYLLY, MAALISKUUN 2021 LOPUSTA HELMIKUUN 2023 LOPPUUN

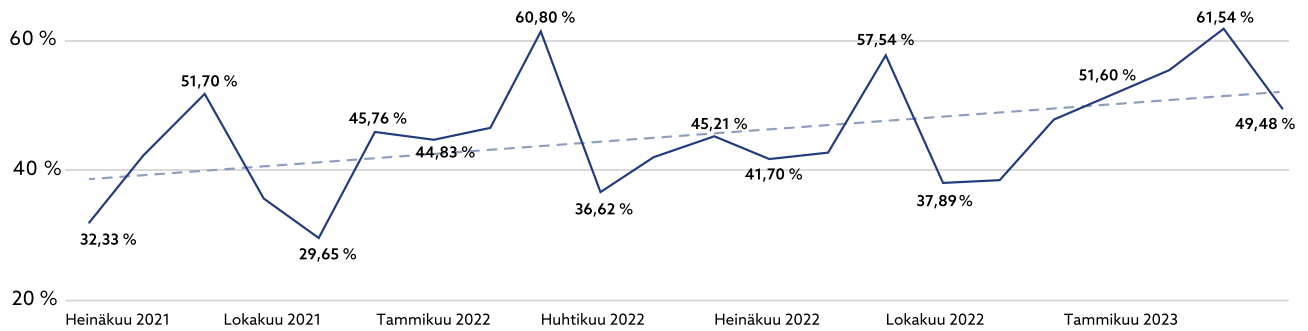
KAIKKIEKSI AKTIVOINTIASTE - AIKAJANA



Kuva 8. Virta yli 3 kk työttömyyteen

KUNTAKOKEILUN ASIAKKAT

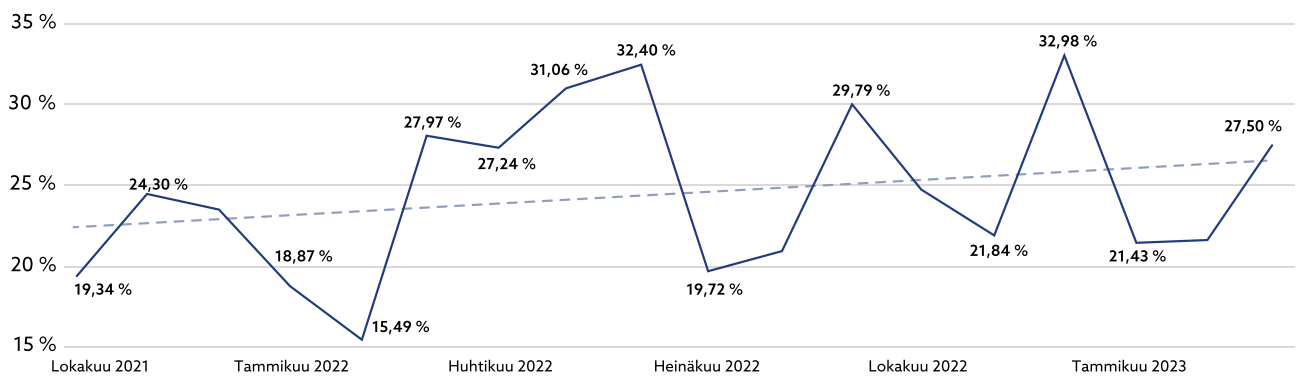
VIRTA YLI 3 KK TYÖTTÖMYYTEEN % - AIKAJANA



Kuva 9. Virta yli 6 kk työttömyyteen

KUNTAKOKEILUN ASIAKKAT

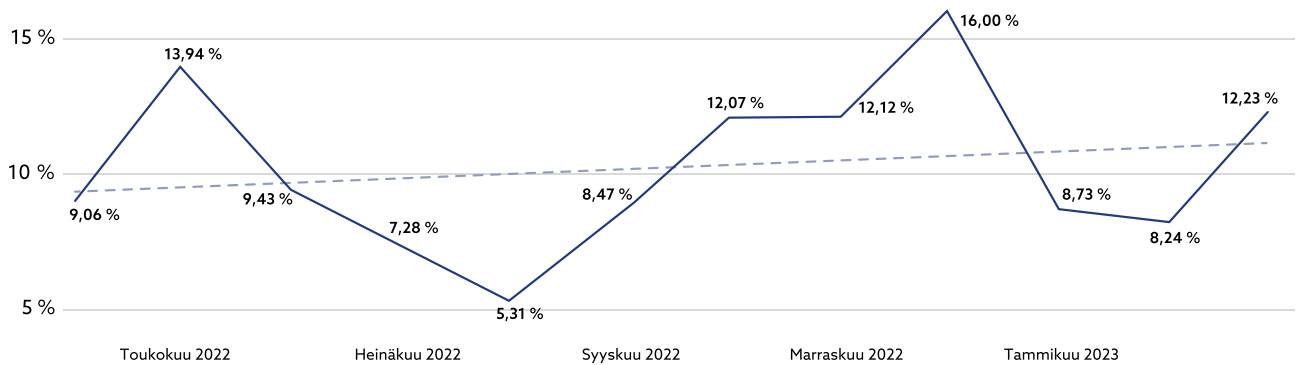
VIRTA YLI 6 KK TYÖTTÖMYYTEEN % - AIKAJANA



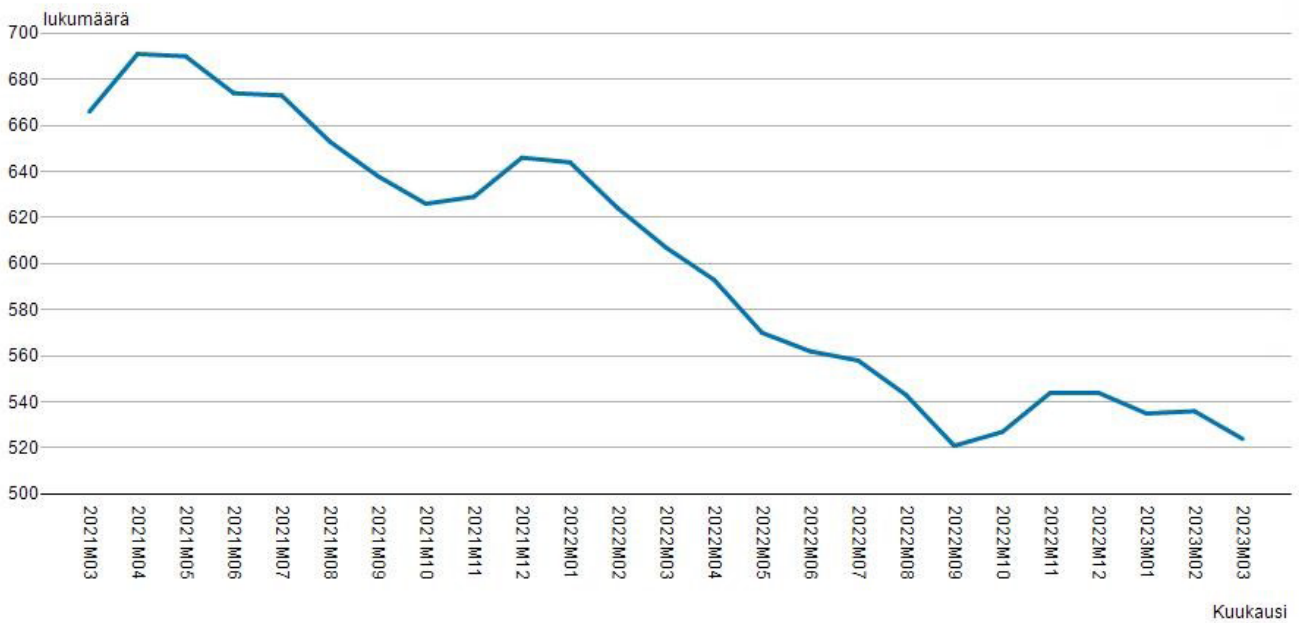
Kuva 10. Virta yli 12 kk työttömyyteen

KUNTAKOKEILUN ASIAKKAT

VIRTA YLI 12 KK TYÖTTÖMYYTEEN % - AIKAJANA

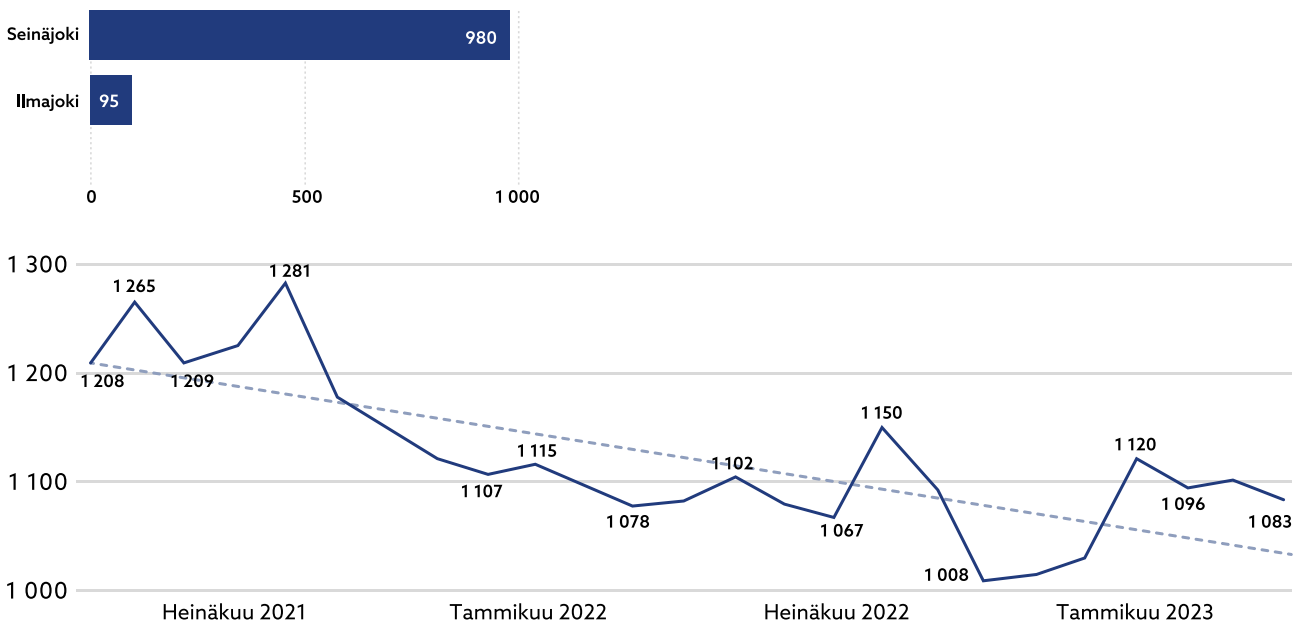


Kuva 11. Pitkääikaistyöttömyyden kehitys kuntakokeilun aikana (kaikki asiakkaat)



Kuva 12. Rakennetyöttömyyden kehitys kuntakokeilun aikana (kuntakokeilun asiakkaat)

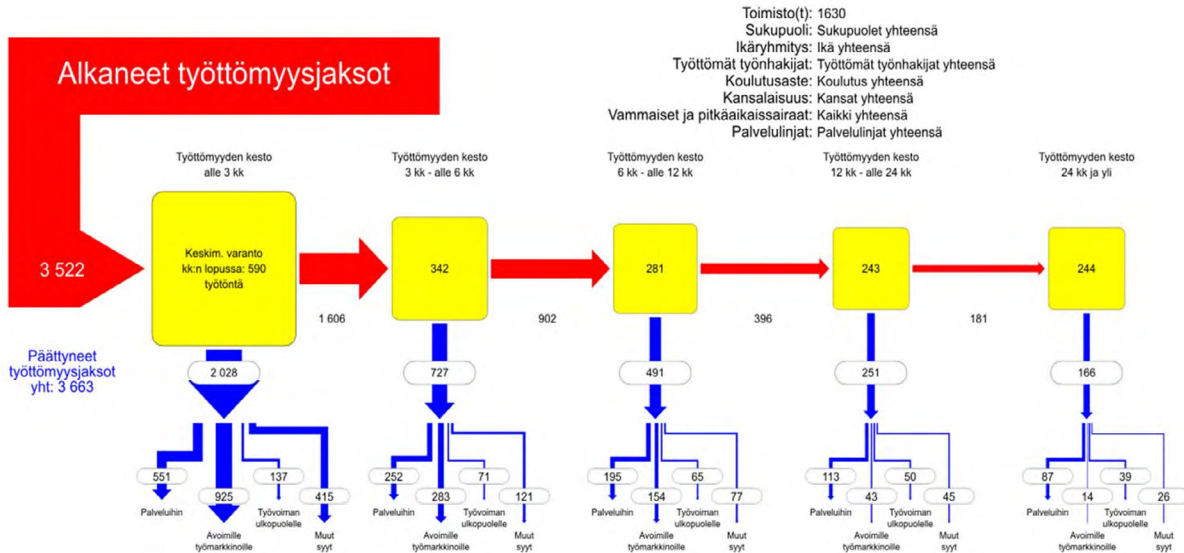
RAKENNETTYÖTTÖMÄT KUUKAUDEN LOPUSSA - AIKAJANA



Kuva 13. Kuntakokeilu: kokonaiskuva virroista

Virrat eri kestoiseen työttömyyteen ja työttömyydestä ulos aikavälillä 01/2022 - 12/2022

WK1 24.4.2023 10.32.25



Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Seinäjoella työllisyyspalveluiden tulosityksikkö seuraa säännöllisesti mittareita ja niiden kehitystä. Vertailua muihin kuntakokeilualueisiin ei tehdä. Taloustoimikunnalle raportoidaan kuukausittain ajankohtaistiedot työllisyydestä ja työllisyyskokeilusta. Mittareina seurataan työttömyysastetta ja työmarkkinatuen kuntaosuutta. Tarkastuslautakunnalle esiteltiin dataa liittyen työmarkkinatuen kuntaosuuteen, laajaan työttömyyteen sekä virrat eri kestoiseen työttömyyteen. Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään työllisyyttä edistävien palvelujen ja toimintamallien vaikuttavuuden seuranta ja raportointia.

Kuntakokeilun onnistumisista kertoo laajan kokonaisuuden haltuunotto; toimintamalli on asiakaslähtöinen ja tavoitteena on pitkäjänteinen työllistyminen. Toinen onnistuminen on rakennetyöttömyyden laskeaminen, jota on tukenut myös alueen työmarkkinatilanne. Elinvoiman näkökulmasta tunnistetaan jo kohtaanto-ongelmaa, kun seurataan avoimien työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden määrän kehitystä. Kuntakokeilun kehityskohteina nähdään työnantajayhteistyön kehittäminen sekä muutoksen johtaminen tulosityksikön ja koko kaupungin valmistautuessa TE-palvelut 2024 -uudistukseen.

TE-palvelut 2024 -uudistus

Julkisten työvoimapaikoiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025 (TE-palvelut 2024 -uudistus). TE-palvelut siirretään kunnille tai useammasta kunnasta muodostuville työllisyysalueille, joiden työ-

voimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulee olla maantieteellisesti yhteydessä toisiinsa ja niiden tulee muodostaa työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Kuntiin tulee siirtymään henkilöstöä TE-toimistoista, ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta liikkeenluovutuksena. **Yhtenä TE-uudistuksen perusteista nähdään kuntien saaminen vahvemmin mukaan työllisyyden hoitoon. Kunnilla on myös mahdollisuudet edistää työllisyyden hoitoa hyödyntämällä laajaa verkostoa. Kunnan tulee johtaa työllisyyden ekosysteemiä, joka koostuu yhteistyöstä eri toimijoiden kanssa, kuten koulutusorganisaatiot, yksityinen ja kolmas sektori sekä hyvinvointialueet. Kuntaliiton arvion mukaan työllisyyden ja elinkeinon edistämisen tehtävät vastaisivat jatkossa 12 %:n osuutta kunnan nettokäyttökustannuksista ollen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen jälkeen kolmanneksi suurin osa-alue.**

Työ- ja elinkeinoministeriön ohjaamassa valmistelutyössä TE-palvelut 2024 -uudistuksen lainsäädäntö on vahvistettu suunnitellun aikataulun mukaisesti maaliskuussa 2023 ja muutosvalmennus käynnistyy huhtikuussa 2023. Kuntien on ilmoitettava 31.10.2023 mennessä yhteistoiminta-alueiden muodostamisesta.

Etelä-Pohjanmaalla työvoiman kokonaismäärä on noin 82 000 henkilöä, josta Seinäjoella 32 000 henkilöä. Järjestämistavan sekä alueiden muodostamisesta on käyty keskustelua Etelä-Pohjanmaalla.

Seinäjoen tavoitteena on ollut, että mallissa huomioidaan työllisyyspalveluiden järjestämisen lisäksi elinkeinoliittinen rakenne. Arviontikertomuksen 2022 laadintavaiheessa olevan tiedon mukaan Seinäjoki tulee laatimaan ehdotuksen järjestämialueen toimintasuunnitelmasta ja esittää Seinäjoen työllistymisen järjestämialueesta kiinnostuneille kunnille tiedustelun niiden tahdosta tulla työllisyyden järjestämialueeseen. Toimintasuunnitelman pohjana on hyödynnetty kuntakokeilusta saatua kokemusta.

Järjestettävien palveluiden määrä on suuri (ks. kuva alla). Lisäksi tulee yhdistää samaan kokonaisuuteen eri organisaatioita ja erilaisia toimintatapoja.

Kuva 14. TE-palveluiden järjestämät palvelut

Henkilöasiakkaan palvelut	Yritys- ja työnantajapalvelut (TA)	Valtion tehtäviä
<ul style="list-style-type: none"> Tieto- neuvonta ja ohjauspalvelut Työnvälitys (ml. Kansainvälinen työnhaku) 	<ul style="list-style-type: none"> Alkavan yrityksen palvelut Starttiraha Valmennus- ja koulutuspalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Kansallisten suuryritysten työnvälitys Äkillisten rakennemuutostilanteiden palvelut KV-rekrytointi (Work In Finland) ja EURES Työlupatehtävät TE-live TE-digi Oikeudellisen tuen palvelut Työttömyysturvatehtävät (vaativat asiantuntijalausunnot) ja valtakunnallinen työttömyysturvaneuvonta Palkkaturvatehtävät TE-ASPA Onni- matalan kynnyksen mielen hyvinvoinnin palvelut nuorille Toimivien PK-yritysten kehittämisspalvelut ja BF-palvelut
<ul style="list-style-type: none"> Työnhakijan lakisääteinen palveluprosessi (POMA) <ul style="list-style-type: none"> Palvelutarpeen arviointi, työnhakukeskustelut ja asiakassuunnitelmien laatiminen sekä palveluohjaus: Asiantuntija-arvioinnit Työ- ja koulutuskokeilu, työvoimakoulutus, omaehtoinen opiskelu, palkkatuki ja oppisopimus Valmennuspalvelut Viranomaispäätökset ja -lausunnot Kulukorvaukset Monialaiset yhteispalvelut TYP Aktivointisuunnitelma, Kotopalvelut Työkykykoordinaattorin palvelut Muutosturvapalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Työnantaja- ja yrityspalvelut Työnantaja- ja yritysikännit Työpaikkailmoitukset (ml. EURES ja kolmansien maiden työnhaku) Ehdokashaku, esittely ja ehdokasasettelu Työtarjoukset Rekrytointitilaisuuudet ja kampanjat Yhteishankintakoulutukset Palkkatuki Työkokeilu (sopimukset) Työolosuhteiden järjestelytuki Työvoimapolitiittinen avustus (välityömarkkinatyönantajat) Vuorotteluvapaa Muutosturvapalvelut 	
	Johtaminen ja kehittäminen Hallinto- ja tukipalvelut Digitaaliset palvelut	

(Lähde: TEM, Seinäjoen kaupungin työllisyyspalvelut)

Kuntaliiton laatiman esimerkkisuunnitelman mukaisesti vuoden 2023 aikana tulisi valmistella päätös kuntien välisestä yhteistyöstä, yhteistoiminnan hallinnollinen malli ja kuntasopimukset, työllisyys- ja palvelustrategioiden hyväksyminen, toimeenpanovalmistelua tukevien suunnitelmien hyväksyminen (taloussuunnitelmat, henkilöstösuunnitelmat, palvelusuunnitelmat, palvelukanavat ja toimipisteet) sekä seuraavan vuoden talousarvion hyväksyminen uudistuksen valmistelun osalta. **Seinäjoella ei ole erillistä dokumentoitua valmistelusuunnitelmaa. Valmistelua on haastanut vielä se, että ei ole ollut tietoa lopullisesta järjestämialueesta. Valmistelua tehdään oman toimen ohessa.** Lokakuun loppuun mennessä tullaan kirjaamaan suunnitelma taloudellisista ja henkilöresursseista sekä niiden kohdentamisesta, palveluiden tuottamista ja kohdentamista koskevista ratkaisuista, toimipisteiden määrästä ja sijoittumisesta, yhteistyötahoista ja muodoista, työperäisen maahanmuuton ja työpaikkojen kohtaannon sekä työvoiman liikkuvuuden edistämisestä ja varautumisesta rakennemuutostilanteisiin. **Tarkastuslautakunta suosittelee laatimaan asianmukainen suunnitelman TE-palvelut 2024 –uudistuksen valmisteluun ja nimeämään valmistelun vastuuhenkilöt. Suunnitelmassa valmistelutyölle tulee varmistaa riittävät resurssit sekä huomioida riittävä ennakointi.** Uudistuksen riskeinä nähdään epäkäytännöllinen työllisyysalue, työllisyys-

alueen toimimattomuus sekä maakunnallisen yhteistyön toimimattomuus. **Tarkastuslautakunta suosittelee määrittelemään merkittävimmille uudistukseen liittyville riskeille riskienhallintatoimenpiteet sekä nimeämään riskienhallintatoimenpiteille vastuuhenkilöt. Myös uudistuksen tuomat mahdollisuudet on hyvä tunnistaa valmisteluvaiheen aikana.**

Uudistuksen keskiössä on kannustava rahoitusmalli. Sen tavoitteena on ohjata vaikuttavien palvelujen järjestämiseen siten, että kunnat saavat itselleen taloudellista hyötyä työnhakijan työllistymisestä avoimille työmarkkinoille. Lisääntyneiden kulujen korvaamiseksi valtionosuuksia lisätään palveluiden kulutason verran. Valtionosuus sisältää kaksi valtionosuuskriteeriä, jotka ovat työikäinen väestö ja työttömien määrä. Lisäksi vieraskielisyyden painoarvoa korostetaan. Valtion budjetti 2024 tulee määrittämään kunnille siirtyvän rahoituksen määrän. Valtionosuuskriteerien mukainen rahoitus lasketaan kuntakohtaisesti vuosittain. **Kannustava rahoitusmalli perustuu uudistuvaan työttömyysturvamaksujen vastuunjakoon valtion ja kuntien välillä. Kuntien etuuskulut muuttuvat jatkossa työttömien määrän ja työttömyyden keston mukaan. Mitä pidempään henkilö on työttömänä, sitä isomman siivun kunta rahoittaa työmarkkinatuen, peruspäivärahan sekä ansiöpäivärahan perusosan kuluista.** Kasvaneet työttömyysetuuskulut korvataan valtionosuuk-

silla, mutta palveluista poiketen, etuuskulut korvataan kiinteällä valtionosuuden lisäyksellä. Tämän kuntakohtaisen kompensaaion suuruus perustuu vuoden 2023 työttömyystietoihin ja sitä korotetaan vuosittain ainoastaan kansaneläkeindeksillä. **Kuntatalouden kannalta olisi siten tärkeää saada työttömät pysyviin työsuhteisiin.**

Seinäjoella on arvioitu, että rahoitus tulee hieman vähentymään rahoitusmallin uudistumisen myötä. Uudistus ohjaa entistä voimakkaammin siihen, että työllistyminen ja työttömyyden katkeaminen ensimmäisten kolmen kuukauden aikana on kannattavaa kuntatalouden näkökulmasta. Seinäjoella rahoitusmallin uudistuksen myötä ollaan kehittämässä ennakoivaa toimintaa sekä palvelumalleja.

Seinäjoella oli vuonna 2022 suurten kaupunkien alhaisin työttömyys, kun käytetään keskimääräistä työttömyysastetta.

Työllisyyden kuntakokeilun päämääränä on vahvistaa kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä sekä parantaa asiakaslähtöisyyttä. Kuntien tarkoituksena on uudistaa innovaatioillaan työllisyyspalveluita ja -palvelumalleja. Seinäjoen kuntakokeilussa toimintamalleja on kehitetty asiakaslähtöisesti. Rakennetyöttömien määrä on laskenut kuntakokeilun aikana.

Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen kehittämään työllisyyttä edistävien palvelujen ja toimintamallien vaikuttavuuden seuranta ja raportointia.

Tunnusluku virta yli 3 kk työttömyyteen ei toteutunut valtuuston asettaman tavoitearvon mukaisesti. Tunnusluku on myös kehittynyt negatiivisesti kuntakokeilun aikana. Tunnusluku kuvastaa sitä, kuinka moni tiettyinä kuukautena työttömyytensä aloittaneista työnhakijoista on työttömänä vielä yli kolme kuukautta aloitusajan jälkeen. Työttömyyden alkaessa valtaosa työnhakijoista löytää uuden työpaikan ensimmäisen kolmen kuukauden sisällä. Tunnusluvun ollessa kasvusuunnassa, kasvaa myös riski pidempään työttömyysjaksoon. Asiaa on hyvä seurata erityisesti kuntakokeilun asiakaskuntaan kuuluvien nuorten työttömien osalta. Tunnusluvun kehityksessä on havaittavissa epäsuhtaa suhteessa alueen hyvään työmarkkinatilanteeseen. Tarkastuslautakunta painottaa kehittämään edelleen vaikuttavia toimenpiteitä työttömyyden pitkittymisen ehkäisyyn.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025 (TE-palvelut 2024 -uudistus). Järjestämistavan sekä alueiden muodostumisesta on käyty keskustelua Etelä-Pohjanmaalla ja Seinäjoen osalta valmistelua on haastanut se, ettei lopullinen järjestämisalue ole vielä tiedossa. Valmistelutyötä on tehty oman toimen ohessa. Seinäjoella ei ole erillistä dokumentoitua valmistelusuunnitelmaa. Tarkastuslautakunta suosittelee laatimaan asianmukaisen suunnitelman TE-palvelut 2024 -uudistuksen valmisteluun sekä nimeämään valmistelun vastuuhenkilöt. Suunnitelmassa valmistelutyölle tulee varmistaa riittävät resurssit sekä huomioida riittävä ennakointi. Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee määrittelemään merkittävimmille uudistukseen liittyville riskeille riskienhallintatoimenpiteet ja nimeämään riskienhallintatoimenpiteille vastuuhenkilöt. Myös uudistuksen tuomat mahdollisuudet on hyvä tunnistaa valmisteluvaiheen aikana.





7.4 Into Seinäjoki Oy

Into Seinäjoki Oy (Into) on Seinäjoen kaupungin 89,15 %:sti omistama tytäryhtiö. **Into tuottaa yleisen edun mukaisia elinkeino- ja yrityspalveluita alueella yhteistoiminnassa kaupungin kanssa.** Yhtiön tehtävänä on rakentaa erinomaista yritysilmapiiriä, kilpailukykyisiä liikeideoita, tukea alueen olemassa olevien yritysten kasvua ja edistää yritysten sijoittumista Seinäjoelle. Inton palvelukokonaisuuksia ovat: alkavan yrityksen palvelut, liiketoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen palvelut, sijoittumispalvelut ja –markkinointi, sähköiset palvelut yrittäjälle, kehityshankkeet sekä matkailumarkkinointi. Yhteistyössä kaupungin kanssa palveluita tuotetaan erityisesti alueen kilpailukykyyn, vetovoimaan ja saavutettavuuteen, fyysiseen

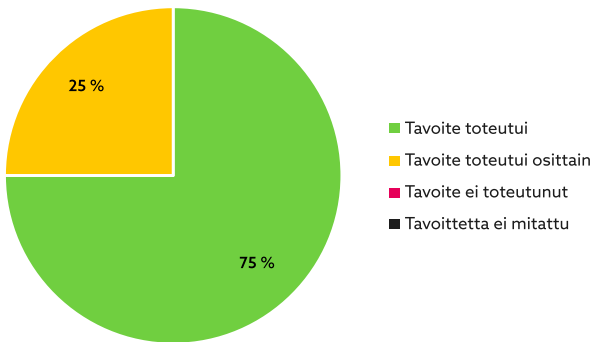
ympäristöön (kaavoitus, yritystontit, keskustan kehittäminen), hankintoihin sekä työvoiman saatavuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Into Seinäjoki –konserniin kuuluvat tytäryhteisöt Kiinteistöyhtiö Frami D, Kiinteistöyhtiö Frami F, Kiinteistöyhtiö STIK, Rytmikorjaamo, Seinäjoen Yrityskiinteistöt ja Seinäjoki Congress. Tytäryhtiöiden kautta hallinnoidaan toimisto-, kokous- ja tilapalveluita, Rytmikorjaamolla on Selmu ry:n ylläpitämää musiikki- ja tapahtumatoimintaa ja Seinäjoki Congress houkuttelee kokous- ja tapahtumatoimintaa Seinäjoelle. Tarkastuslautakunnan arviointi keskittyy emoyhtiöön Into Seinäjoki Oy (Into).

1 000 €	TP 2021	TA 2022	TP 2022	POIKKEAMA	POIKKEAMA- %
Liikevaihto	9 145	9 000	9 115	115	1 %
Liikevoitto	430	200	205	5	3 %
Tilikauden voitto	345	133	157	24	18 %

Inton tilinpäätös 2022 toteutui budjetoitua paremmin eikä merkittäviä poikkeamia ole tunnistettu. Inton rahoitusmallin pohjana on yhteistyösopimus elinkeino- ja yrityspalveluista Seinäjoen kaupungin kanssa. **Sopimus uusitaan vuosittain. Sopimuksen mukaan kaupunki maksaa vuosimaksua, jonka suuruus vuonna 2022 oli 18,53 €/asukas.** Asukasluvun 31.12.2021 mukaan laskettuna kaupungin vuosimaksu oli noin 1,2 milj. €. Toinen merkittävä toiminnan tulonlähde on kiinteistöliiketoiminta, josta saadut tuotot vuonna 2022 olivat noin 1,05 milj. €. Kehityshankkeista saadut tuotot vuonna 2022 olivat noin 0,5 milj. €. **Yhtiön seurannan mukaan kaupungin suorittama vuosimaksu on alhainen, kun käytetään verrokkiarvona kaupunkien ja kuntien kehitysyritysten ja elinkeinotoimien verkoston keskiarvoa 28 €/asukas** (Suomen Elinkeino- ja Kehitysyritykset SEKES ry). **Kaupungin vuosimaksun määrään vaikuttaa merkittävästi se, että kaupunkikonsernin toimisto- ja kokoustilojen hallinnointi on osa Into Seinäjoki –konsernia.**

Kuva 15. Into Seinäjoki Oy:n toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen



Seinäjoen kaupunkistrategian tavoitteena on olla yrittäjyyden ja yhteistyön Seinäjoki. Kaupunkistrategian mukaan Seinäjoki on Suomen paras kaupunki yrittää, Suomen ruokapääkaupunki, merkittävä teknologiateollisuuden keskittymä ja kansainvälisen liiketoiminnan kasvualusta. Intolla on merkittävä rooli kaupunkistrategian yrittäjyyteen liittyvien tavoitteiden edistämässä. **Inton ja Seinäjoen kaupungin välisessä yhteistyösopimuksessa määritellään kaupunkistrategian toteuttamista edistävät määrälliset ja laadulliset tavoitteet Inton tuottamille palveluille.** Into raportoi kaupungille erillisten ohjeiden mukaisesti. Yhteistyösopimuksessa Intolle asetettujen strategisten tavoitteiden toteutumisen analysoidaan seuraavissa kappaleissa aihepiireittäin.

Seinäjoen kaupunkistrategiassa teemana on yrittäjyyskaupunki 2.0. Tavoitteena on ensimmäinen sija kuntabarometrissa suurten kaupunkien sarjassa. Kahden vuoden välein toteutettava Kuntaranking mittaa Suomen eri alueiden vetovoimaisuutta yritystoiminnan kannalta. Tutkimuksen tausta-aineistona käytetään niin yrityksille suunnattua kyselyä kuin aluekohtaisia kuntatalous- ja yrittäjyystilastoja. Seinäjoen seutukunta saavutti ykkössijan kyselyssä 2023 jo kuudetta kertaa ja onnistui jopa lisäämään etumatkaa muihin seutukuntiin. **Seinäjoen seutukunta menestyy keskitasoa paremmin kaikilla rankingin osa-alueilla (elinkeinopolitiikka, sijainti, yritysilmastoväittämät, yrittäjyysaktiivisuus, kuntatalous) ja yrittäjien antamat arviot ovat vahvan myönteisiä. Kyselyn mukaan yritystoiminnalle merkityksellistä ovat mm. kuntien hankintatoiminto, keskustakehittäminen, päätöksen teon sujuvuus sekä yrittäjyystuntemus ja arvostus pk-yrityksiä kohtaan. Lisäksi alueella tulee olla riittävä työvoimapohja ja osaajia.**

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä osaavan työvoiman saatavuuden kehittämisen. Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen on yksi yhteistyösopimuksen mukaisista strategisista tavoitteista. Yritystoiminnan tarpeisiin pyritään vastaamaan osaavan työvoiman saatavuutta parantavilla toimenpiteillä.

Intolla on merkittävä rooli kaupunkistrategian yrittäjyyteen liittyvien tavoitteiden edistämässä

Osaavan työvoiman saannin turvaamisessa tehdään tiivistä yhteistyötä yritysten, muiden työnantajien ja oppilaitosten kanssa. Intolla on ollut osaavan työvoiman saamiseen liittyviä hankkeita. Avaruusakatemia on käynnissä oleva hanke, jonka tavoitteena on kehittää alueelle yhteinen trainee-ohjelman toimintamalli, pilotoida mallia sekä vahvistaa alueen houkuttelevuutta ja yritysten vetovoimaa tulevaisuuden asiantuntijoiden silmissä. Avaruusakatemiaan sisältyy myös yrityksille suunnattua valmennusta työnantajakuvaan ja rekrytointiosaamisen kehittämiseksi. Tällä hetkellä mukaan hankkeeseen on lähdössä 13 yritystä. **Toihin Seinäjoelle –palvelun osalta ollaan suunnittelemassa uudenlaista yhteistyötä kaupungin kanssa palvelun uudistamiseksi sekä Seinäjoen näkyvyyden lisäämiseksi rekrytointimarkkinoinnissa ja osaajahoukutelussa. Kehitystyötä tehdään laajalla yhteistyöllä, jossa on Inton ja kaupungin lisäksi mukana yrityksiä.** Into järjestää lisäksi useita rekrytointiteemaan liittyviä tapahtumia. Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen puitteissa Sedu Education Oy on tekemässä selvitystyötä Seinäjoen kaupunkialueen teollisuusyritysten osaamistarpeesta ja toisen asteen koulutustarpeista. Tulokset on tarkoitus julkaista syksyllä 2023 järjestettävässä työelämäfoorumissa.

Vuosina 2020 – 2022 toteutettiin yhteistyössä mm. SeAMK:n ja Sedun kanssa hanke Kokka kohti Etelä-Pohjanmaata, jonka tavoitteena oli edistää kansainvälisten osaajien työllistymistä alueen yrityksiin. Hankkeen myötä kehitettiin kuusi toimintamallia kansainvälisten osaajien työllistymisen edistämiseksi sekä käynnistettiin Talent Hub Etelä-Pohjanmaa –verkon toiminta. **Hankkeen myötä todettiin, että alueen yritysten valmiudessa ja kyvyssä ottaa vastaan kansainvälistä työvoimaa on luonnollisesti eroavaisuuksia. Verkostoitumisella sekä tiedon ja kokemusten jakamisella voitaisiin Inton arvion mukaan vaikuttaa asenteiden ja osaamisen kehittämiseen, mutta tämä vaatii aikaa.** Vuoden 2023 aikana alkaa uusi AKKE-hanke, jonka tavoitteena on parantaa alueen yritysten valmiuksia vastaanottaa kansainvälisiä osaajia edistämällä yritysten rekrytointikyvykkyyttä

ja työnantajaosaamista. **Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kansainvälisen työvoiman saatavuuteen ja hyödyntämiseen on tärkeä panostaa. Intolla on tässä kokonaisuudessa merkittävä rooli kehitystyön koordinoinnissa ja toimeenpanossa.**

Kaupunki toimii kehitysalustana yrityksille ja kaupungin hankintoja ja investointeja hyödynnetään yritysten kehittämisessä. Hankinnoista viestitään avoimesti ja hankintakalenteria sekä erilaisia hankintamuotoja kehitetään aktiivisesti. Vuonna 2022 Into vinkkasi seinäjokisille yrityksille kaupungin tarjouspyynnöistä 434 kertaa ja järjesti kolme tapahtumaa julkisista hankinnoista, joihin osallistui 67 yritystä.

Yhteistyösopimuksen 2022 mukaisiin tavoitteisiin on kirjattu myös kaupunkikeskustan kehittäminen ja markkinaselvitys liiketoimintamahdollisuuksista. Tavoitteeseen liittyen Into tekee yhteistyötä kaupatapahtumia järjestävän CityTeamin kanssa sekä on mukana kauppakampanjoissa ja toritoiminnassa. Rambollin markkinaselvityksen mukaan asiakkaita tulisi houkuttaa keskustaan enenevässä määrin muilla kuin kaupallisilla toiminnoilla. Lisäksi palveluiden tiivistäminen ydinkortteleihin helpottaisi asiakkaiden liikkumista ja toisaalta yhtenäisen ja houkuttelevan keskustan luomista. Keskustan kehittäminen edellyttäisi selvityksen mukaan olemassa olevan yhteistyön tiivistämistä ja yhteisen vision luomista sekä toimijoiden roolien ja vastuiden selkeää jakoa.

Etätyön tilakonseptien kehittämisen tavoitteeseen liittyen vuonna 2022 on toteutettu kaksi konseptia.

Kaupungilla tulee olla tarjolla monipuolisesti erilaiseen yritystoimintaan sopivia yritysalueita kaupungin eri osissa. **Intolle on asetettu tavoitteeksi 25 myytyä yritystonttia sekä EU:n elvytysrahoituksen ja muun ulkopuolisen rahoituksen hakeminen isoihin investointihankkeisiin. Vuonna 2022 Into teki 104 tonttiedotusta, joista yritystonttimyynteihin tai vuokraukseen johti 6 kpl. Yritystonttikauppojen määrä vuonna 2022 oli tavoitteeseen nähden alhainen. Yrityskentässä on todettu olevan odottava tunnelma johtuen yleisestä taloudellisesta tilanteesta.** EU-ohjelmakauden käynnistymisen viivästyminen on johtanut useamman haun siirtymiseen vuodelle 2023. EU-rakennerahastolta haettiin rahoitusta 11 kehityshankkeeseen, joihin on saatu myönteinen kanta.

Inton mukaan yritystonttimyynti vuonna 2022 oli poikkeuksellisen alhainen. Normaalina toimintavuotena tehdään noin sata tonttivälitystä ja myyjiä / vuokrattuja tontteja on 20 – 25 kpl. Yritystontteja on tällä hetkellä määrällisesti kohtuullisesti, mutta pulaa alkaa olla paljon tilaa vievistä tonteista, kuten logistiikan tonttivarannosta. Näille olisi juuri nyt Inton mukaan kysyntää. Prosessi yritystonttien taustalla on pitkä ja toimenpiteet tulee suorittaa ennakoivas-

ti. Inton mukaan kaupungin kaavoitus on toiminut joustavasti ja yritystoiminnan tarpeet on huomioitu hyvin, mutta uusien maa-alueiden kaavoitusta tulisi kiirehtiä. Maahankinnan osalta on toimittu ennakoivasti ja suunnitelmallisesti sekä huomioitu yritystoiminnan tarpeet tonttien sijainnin suhteen. Yritykset arvostavat saavutettavuutta, näkyvyyttä ja ekologisuutta. Yritysten toiveet ja tarpeet voivat kuitenkin olla moninaisia ja monipuolinen tonttitarjonta on tärkeää. Riittävästä yritystonttitarjonnasta tulee pitää huolta ja varmistaa riittävä ennakointi. Kaupungin tulee varmistaa, että kaavoituksessa ja maahankinnassa on asianmukaiset resurssit, joilla vastataan yrittäjyyskaupungin 2.0 tarpeisiin.

Kaupungilla tulee olla tarjolla monipuolisesti erilaiseen yritystoimintaan sopivia yritysalueita

Valtuuston talousarviossa 2022 asettamista mittareista ovat toteutuneet yritysilmapiiriin ja ympäristöön liittyvät kuntabarometrin sijoitus, asiakaskontaktien määrä sekä tapahtumaosallistumiset. Uusien yritysten sijoittumiseen liittyvät tavoitearvot sijoittumisedotuksista ja maakunnan ulkopuolelta sijoittuneista yrityksistä ovat täyttyneet. Samoin on täyttynyt tavoite yhtiön hyvästä toimintakyvystä, jota mitataan NPS (suosittelutodennäköisyys) –mittarilla. Yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyvä tavoite palvelutuotantojen määrästä ei ole täysin toteutunut. Tavoitetaso on asetettu haasteelliseksi. Palveluja on tuotettu henkilöresurssien mukaisesti yritysten tarpeiden pohjalta, ja Inton mukaan kaikki akuutit palvelutarpeet on saatu hoidettua.

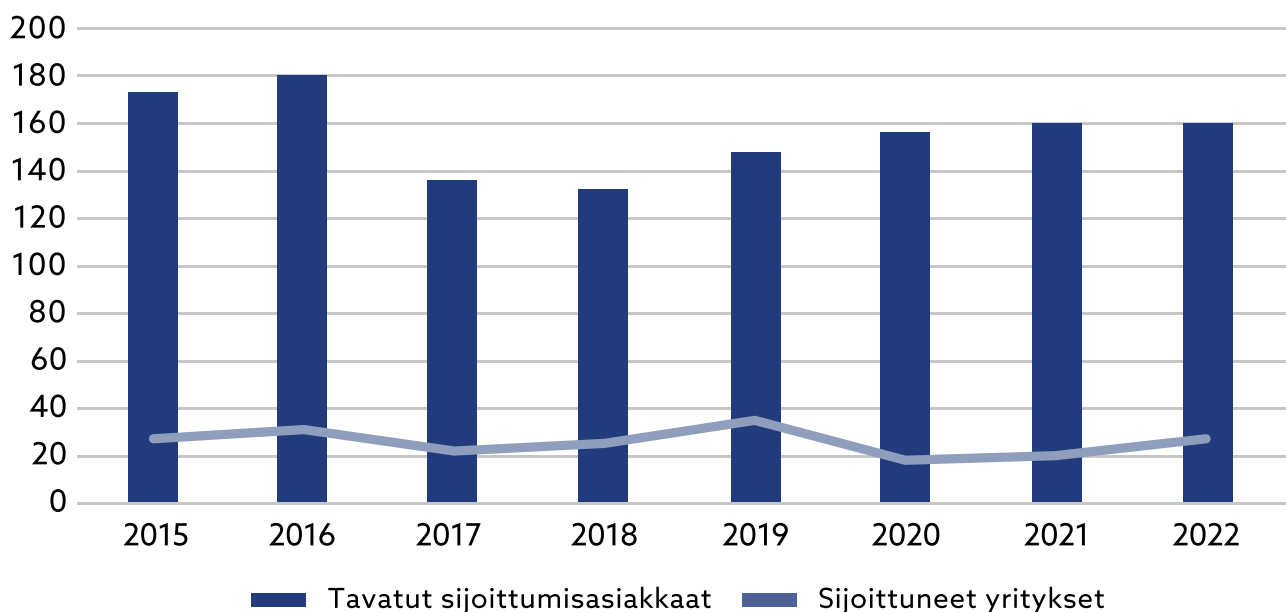
Valtuuston hyväksymässä talousarviossa 2023 kohdassa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet Into Seinäjoki Oy (talousarvio 2023 s. 107) viitataan Inton ja kaupungin väliseen yhteistyösopimukseen ja esitetään, että niin tavoitteet kuin tavoitteiden mittarit ja arviointikriteerit määritellään yhteistyösopimuksessa. Kaupunginhallituksessa marraskuussa 2022 käsitellyssä yhteistyösopimuksessa 2023 määritellään sopimuksen 2022 tapaan Inton ja kaupungin yhteiset strategiset tavoitteet vuodelle 2023. Yhteistyösopimukseen ei kuitenkaan sisälly mittareita tai arviointikriteerejä, jotka tukisivat asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointia. Tarkastuslautakunta suosittelee, että valtuusto asettaa Intolle talousarviossa toiminnalliset tavoitteet saman prosessin mukaisesti kuin muillekin tytäryhteisöille.

Inton yksi keskeisimmistä tehtävistä on tukea yritysten sijoittumista alueelle. Uusien yritysten saamiseksi Seinäjoelle Into tekee niin brändityötä kuin suoraa kontaktointia. Intolla tehdään töitä potentiaalisten sijoittujien tunnistamiseksi sekä ollaan läsnä eri tapahtumissa ja kanavissa. Sijoittumismyynnin lähtökohtia ovat niin asiakaslähtöisyys kuin Seinäjoen mahdollisuudet ja tarpeet. Yrityspäättäjiä tavataan sijoittumisasioiden tiimoilta vuosittain satoja ja sijoittumiseen liittyviä tarjouksia tehdään vuosittain yli sata. Into on sijoittuvien yritysten tukena etsimässä asiakkaita ja kumppaneita, toimitilaa, tontteja sekä osajia. Inton verkkosivuilla löytyy tietoa Seinäjoesta, toimitiloista, yritystonteista, yritysalueista, yritysverkostoista sekä yrittäjien tarinoita ja suosituksia. Vuonna 2022 asiakaskontaktien määrä oli 4 556, sijoittumisehdotuksia 104 ja maakunnan ulkopuolelta sijoittuneita yrityksiä 27. Näiden mittareiden osalta ylitettiin tavoitearvot. Sijoittuneita on 17 % kontaktoitujen määrästä. Sijoittuneet yritykset arvostavat ja luottavat Seinäjoen kehittämiseen oman yrityksensä

toimintaympäristönä ja välittävät sitä kautta myös positiivista viestiä muille ja lisäävät kaupungin kiinnostavuutta.

Seinäjoki on kasvukaupunki, jossa on yritteliäisyyttä ja tekemisen kulttuuria. Yritysten päätöksentekoon sijoittumisesta vaikuttavat Inton kokemuksen mukaan kaupungin imago, vetovoima, tulevaisuuden näkymät, kaupungin luotettavuus investointien kannalta, sopivien yrityskumppanien löytyminen alueelta ja työvoiman saatavuus. Myös koulutustarjonnan, oikeanlaisten toimitilojen, yritysverkostojen, saavutettavuuden ja logistiikan toimivuuden kautta yrityksillä on mahdollisuus varmistaa omaa kilpailukykyään. Kaupunkibrändistä on tärkeä pitää huolta. Kaupungin vetovoimalla on merkitystä työvoiman ja opiskelijoiden saatavuuteen. Toimivat kulkuyhteydet ja pääradan kehittäminen tulee varmistaa päätöksenteossa ja edunvalvonnassa. Koko kaupungin vetovoima ja asukasmarkkinointi tukevat sijoittumismyyntiä.

Taulukko 9. Sijoittuneet yritykset suhteessa tavattuihin sijoittumisasiakkaisiin (Lähde: Into Seinäjoki Oy)



Intolla on tyytyväiset asiakkaat. Mittarina oleva NPS (suositteletodennäköisyys) ylittää tavoitearvon ollen 58 vuonna 2022. Myös henkilöstötyytyväisyys Intolla on korkealla tasolla. Henkilökunnan kouluarvosana Intolle työpaikkana on 9,4. Inton toiminnan ja tavoitteiden kannalta osaava henkilökunta on äärimmäisen tärkeää. Henkilöstöä kannustetaan kouluttautumiseen ja kehittämiseen. Myös hankkeet tuovat osaltaan uutta osaamista. SEKES ry:n ja vierailujen kautta laajennetaan valtakunnallista verkostoa.

Into hallinnoi jatkuvasti isoja valtakunnallisia ja EU-laajuisia hankkeita, joiden tavoitteena on edistää yritysten liiketoimintaa ja alueen elinvoimaa. Tarkastuslautakunta suosittelee Intoa aktiivisesti hyödyntämään kehityshankkeita, joiden kautta saadaan myönteistä vaikutusta alueen elinvoiman kasvuun ja kehitykseen.

Inton hanketoiminnasta yhtenä esimerkkinä toimii pk-yritysten digimyönteisyyden edistäminen. Hankkeen aikana on annettu digisparrausta 36 yritykselle hankkeessa rakennetun työkalun digikompassin avulla. Digikompassilla ja sparrauksella on pyritty mahdollistamaan, että yritykset voisivat saamiensa askelmerkkien avulla

lisätä liiketoimintansa tehokkuutta, joustavuutta, kannattavuutta ja hankesuunnitelmassa tavoitteeksi asetettua resilienssiä sekä löytää uusia asiakkaita tai mahdollisesti laajentaa jopa uusille markkinoille. Eri tapahtumia on järjestetty 12 kpl, joissa on ollut yhteensä yli 560 osallistujaa ja työpajoja on järjestetty 6 kpl, joissa on ollut yhteensä 72 osallistujaa. Hankkeen eri toimenpiteissä on kohdattu noin 628 yrityksen edustajaa. Työkaluvinkkejä on tullut niin tiimityöhön, työn organisointiin, asiakashallintaan, automaatioon, markkinointiin kuin taloushallintoon.

Kaupunkistrategian tavoitetta innovaatioiden ja TKI-toiminnan vauhdittamisesta uusien yhteistyöverkostojen avulla Into on ollut osaltaan mukana edistämässä mm. Innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen avulla. Seinäjoen kaupungin ja Työ- ja elinkeinoministeriön välinen Innovaatiotoiminnan

ekosysteemisopimus "Älykäs vihreä kasvu" on solmittu vuosille 2021 - 2027. Strategisen tason kehittämisen painopisteitä kokonaisuudessa ovat ruokaekosysteemin kestävä uudistuminen ja älykkäästi uudistuva teollisuus. Sopimuksen toimenpiteiden avulla halutaan vahvistaa tutkimus- ja kehittämistoimia alueella, rohkaista yrityksiä innovaatiotoimiin, lisätä kansainvälistä kasvua ja globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien syntyä. Sopimusta rahoitetaan kestävän kaupunkikehittämisen (EAKR) rahoituksella. Sopimuskokonaisuuden toteutuksen aktivointihanke on käynnistynyt toukokuussa 2022. Aktivoinnissa tehdään tiivistä yhteistyötä FoodTeam- ja TechTeam-yritysrühmiä kanssa sekä alueen koulutus-, tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden kanssa. Tavoitteena on käynnistää 10 ns. alahanketta, joilla sopimuskokonaisuuden tavoitteita edistetään.

Seinäjoen seutukunta saavutti jo kuudennen kerran ykkössijan EK:n Kuntarankingissa, joka mittaa Suomen eri alueiden vetovoimaisuutta yritystoiminnan kannalta, ja onnistui jopa lisäämään etumatkaa muihin seutukuntiin. Tulos on merkittävä onnistuminen.

Asiakastyytyväisyys ja henkilöstötyytyväisyys ovat korkealla tasolla Into Seinäjoki Oy:n mittareina käyttämien asiakkaiden suositteletodennäköisyyden ja henkilökunnan antaman kouluarvosanan mukaan.

Into hallinnoi jatkuvasti isoja valtakunnallisia ja EU-laajuisia hankkeita, joiden tavoitteena on edistää yritysten liiketoimintaa ja alueen elinvoimaa. Tarkastuslautakunta suosittelee Intoa aktiivisesti hyödyntämään kehityshankkeita, joiden kautta saadaan myönteistä vaikutusta alueen elinvoiman kasvuun ja kehitykseen.

Yritystontteja on tarjolla kohtuullinen määrä, mutta pulaa alkaa olla paljon tilaa vievistä tonteista, kuten logistiikan tonttivarannosta. Yritykset arvostavat tontin sijainnin suhteen saavutettavuutta, näkyvyyttä ja ekologisuutta. Tärkeää on myös, että tonttitarjonta on riittävän monipuolista. Riittävästä yritystonttitarjonnasta tulee pitää huolta ja varmistaa riittävä ennakointi kaupungin maahankinnassa ja kaavoituksessa. Kaupungin tulee varmistaa asianmukaiset resurssit, joilla vastataan yrittäjyyskaupungin 2.0 tarpeisiin.

Seinäjoelle sijoittuneet yritykset luottavat alueen kehittymiseen oman yrityksensä toimintaympäristönä ja välittävät sitä kautta myös positiivista viestiä muille. Sijoittuneet yritykset lisäävät kaupungin elinvoimaa sekä kiinnostavuutta. Yritysten päätöksentekoon sijoittumisesta vaikuttavat merkittävästi mm. kaupungin imago ja vetovoima. Haasteena on edelleen Seinäjoen heikko valtakunnallinen tunnettuus ja stereotyyppiset mielikuvat. Seinäjoen identiteettiä ja brändiä on pyritty vahvistamaan määrätietoisella markkinointi- ja viestintätyöllä. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan konkreettisia toimenpiteitä kaupunkibrändin kehittämiseksi.

Valtuuston hyväksymässä talousarviossa 2023 kohdassa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet Into Seinäjoki Oy viitataan Inton ja kaupungin väliseen yhteistyösopimukseen ja esitetään, että niin tavoitteet kuin tavoitteiden mittarit ja arviointikriteerit määritellään yhteistyösopimuksessa. Kaupunginhallituksessa marraskuussa 2022 käsitellyssä yhteistyösopimuksessa 2023 määritellään Inton ja kaupungin yhteiset strategiset tavoitteet vuodelle 2023. Yhteistyösopimukseen ei kuitenkaan sisälly mittareita tai arviointikriteerejä, jotka tukisivat asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointia. Tarkastuslautakunta suosittelee, että valtuusto asettaa Intolle talousarviossa toiminnalliset tavoitteet saman prosessin mukaisesti kuin muillekin tytäryhteisöille.

7.5 Kaupungin ja hyvinvointialueen välinen rajapinta opiskeluhollossa

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opiskeluholto jakautuu yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluholtoon. Yhteisöllisellä opiskeluhololla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön turvallisuutta ja esteettömyyttä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa puhutaan opetussuunnitelman mukaisesta ja koulutuksen järjestäjän opiskeluhollost. Tämä osuus on edelleen koulutuksen järjestäjän vastuulla, eikä rajapinta-arviointi koske sitä.

Sosiaali- ja terveystalvemuutoksen yhteydessä 1.1.2023 alkaen opiskeluholon koulukuraattorit ja -psykologit siirtyivät Seinäjoen kaupungin opetustoimesta hyvinvointialueelle. Muutoksessa syntyi uusi rajapinta koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen toiminnan välille. Arvioinnissa keskitytään tähän rajapintaan.

Yksilökohtaista opiskeluholtoa ovat yksittäiselle oppilaalle ja opiskelijalle annettavat

- » Koulun- ja opiskelijaterveydenhuollon palvelut
- » Opiskeluholon kuraattori- ja psykologipalvelut
- » Yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä toteutettava yksilökohtainen opiskeluholto
- » Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 § tarkoitetut koulutuksen järjestäjän järjestämät sosiaali- ja terveystalvemuutokset

Yksilökohtainen opiskeluholto perustuu aina opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa suostumukseen.

Seinäjoella koulukuraattori- ja koulupsykologipalvelut järjestettiin 31.12.2022 saakka opetustoimen osana. Terveystalvemuutoksen vastuulle kuuluivat kouluterveydenhoidon ja koululääkäreiden palvelut. Seinäjoella toimi 16 koulukuraattoria esi- ja perusopetuksessa sekä lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa. Viisi koulupsykologia toimi perusopetuksessa. Lisäksi hankittiin ostopalveluna oppimisvaikeustutkimuksia. Sosiaali- ja terveystalvemuutoksessa opiskeluholtoa toteutettava henkilöstö siirtyi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Kouluterveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit ovat muutoksen jälkeen osa lasten ja perheiden palvelua, lääkärit kuuluvat terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimialueelle.

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluholto-suunnitelma ja vastattava sen toteutumisesta. Seinäjoen kaupungin koulutuksen järjestäjänä on järjestettävä opiskeluholto yhteistyössä opetustoimen ja

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa. Opiskeluhollost on muodostuttava toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskelijalla on halutessaan oikeus saada opiskeluholon psykologin ja kuraattorin antamaa opetuksen ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta oppimiseen, hyvinvointiin sekä sosiaaliin ja psyykkisiin valmiuksiin. Opiskeluholon psykologi- ja kuraattoripalveluiden on oltava opiskelijoille helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa ja koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat oppilaitoksessa tai sen välittömässä läheisyydessä.

Opiskeluholtolain mukaan 1.1.2022 lähtien yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa ja 1.8.2023 lähtien koulupsykologilla voi olla vastuullaan korkeintaan 780 opiskelijaa. Varsinkin koulupsykologimitoituksen saavuttaminen on erittäin haastavaa, koska psykologien saatavuudessa on todettu haasteita. Päteviä hakijoita on tarvetta vähemmän. Mitoitusta määritellään hyvinvointialueella, ei koulu- tai oppilaitoskohtaisesti. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella opiskeluholon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen eri osissa on ollut hyvin erilaiset mahdollisuudet erityisesti koulupsykologin palveluille. Seinäjoen kaupungin alueella tilanne on ollut kohtuullinen. **Kun koulupsykologimitoitus astuu 1.8.2023 voimaan, on hyvin tärkeää, että kaupungin alueella toimivien oppilaitosten oppilailla on edelleen kuraattori- ja psykologipalveluita saatavilla. Seinäjoen asukasluku ja lapsien lukumäärä kasvaa, joten resurssien riittävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.** Kaupungilla olleet koulupsykologien ostopalvelusopimukset on siirretty hyvinvointialueelle, kuten laissa sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta säädetään. Koska sopimuksiin sisällyneet käyttötunnit olivat tulleet täyteen, ei sopimuksia ole voitu täysimääräisesti hyödyntää. Hyvinvointialue on aloittanut ostopalvelusopimusten kilpailuttamisen.

Opiskelijalla on oikeus myös terveydenhuoltolain mukaiseen koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon, jota toteuttavat kouluterveydenhoitaja ja lääkäri. Myös kouluterveydenhuollon palvelut on järjestettävä ensisijaisesti lähipalveluna. **Tällä hetkellä Seinäjoen alueella ei ole nimettyä koululääkärää, mikä on erittäin huolestuttavaa.**

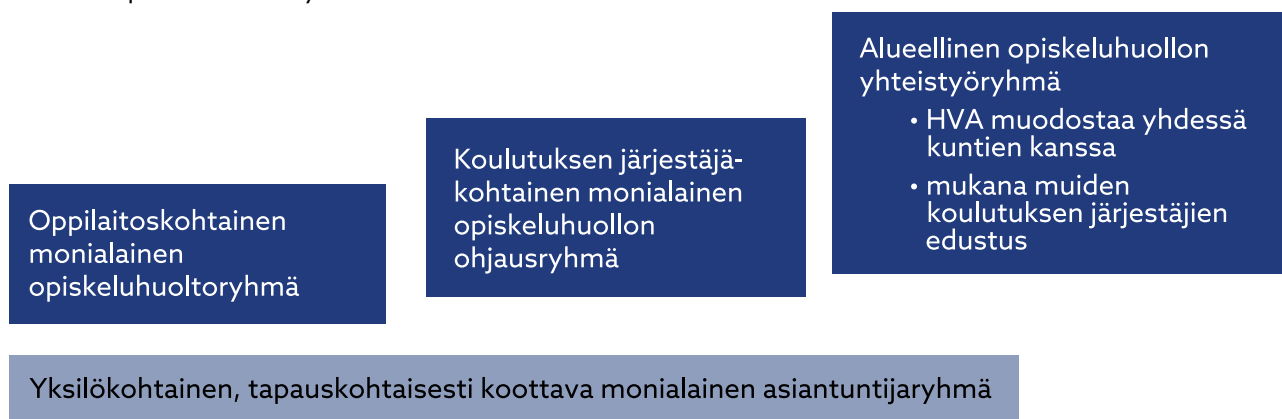
Monialaista yksilökohtaista opiskeluholtoa toteutetaan aina tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Asiantuntijaryhmän kokoa se, jolla huoli herää. Ryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita vain opiskelijan tai hänen huoltajansa

suostumuksella. Ryhmän työskentelystä laaditaan yksittäistä opiskelijaa koskeva opiskeluhoitokertomus, johon kirjataan opiskelijan tiedot, toteutetut ja suunnitellut opiskeluhoitojen toimenpiteet.

Koulutuksen järjestäjän on laadittava 1.8.2023 mennessä opiskeluhoitosuunnitelma, joka sisältää opiskeluhoitojen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoitojen toteuttamiseksi ja seurauksiksi. Se on laadittava yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhoitopalvelujen järjestäjän, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Suunnitelma on keskeisin asiakirja yhteistyön tekemiseen ja resurssien ohjaamiseen. Koulutuksen järjestäjän on kirjattava suunnitelmaan opiskeluhoitopalveluiden tarve henkilötöyvuosina, seurattava suunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa. Opiskeluhoitosuunnitelmat tulee liittää kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan, joka hyväksytään valtuustossa.

Oppilaitoskohtaisiin tai koulutuksen järjestäjäkohtaisiin yhteistyöryhmiin ei uudistuksen myötä tule muutoksia. Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa oppilaitoksen opiskeluhoitojen suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoitojen yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoitojen ohjausryhmä.

Kuva 16. Opiskeluhoitojen ryhmät



Hyvinvointialueella tulee olla alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma alueen vastuulla olevien opiskeluhoitopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma pohjautuu alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmiin. Suunnitelma hyväksytään aluevaltuustossa valtuustokaudeksi ja se on tarkistettava tarvittaessa. Suunnitelma tulee lisäksi liittää alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Hyvinvointialueen on yhdessä kuntien kanssa muodostettava alueellinen opiskeluhoitojen yhteistyöryhmä, jonka ensisijaisena tehtävänä on toimia järjestämävastuussa olevien tahojen yhteistyöelimenä. Ryhmässä tulee olla edustettuna myös alueella toimivat muut koulutuksenjärjestäjät. Seinäjoelta ryhmään on nimitetty kaksi viranhaltijaa. Keskeisin tehtävä on valmistella alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma ja seurata sen toteutumista. Ryhmän tulee myös seurata opiskeluhoitopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista ja käsitellä yhteistyökysymyksiä. Etelä-Pohjanmaan alueella yhteistyöryhmän toiminta on vielä alkute-

kijöissä, joten toiminnan vaikuttavuutta ei voi vielä arvioida. Tärkeää on, että jatkossa Seinäjoki saa yhteistyöryhmässä vietyä omia tavoitteita eteenpäin ja varmistettua tarvittavat opiskeluhoitojen palvelut. Tällä hetkellä Seinäjoella on noin 7 200 perusopetuskäistä oppilasta ja väestökehityksen myötä runsaan viiden vuoden kuluessa noin 60 % maakunnan oppilaista asuu Seinäjoella. On tärkeää, että Seinäjoella on riittävät ja toimivat opiskeluhoitojen palvelut.

Suurin haaste opiskeluhoitojen toteutumisessa on resurssien puute. Tällä hetkellä Seinäjoen alueella ei ole nimettyä koululääkäriä. Tilanne oli sama jo ennen hyvinvointialuemuutosta. **Koulupsykologien määrä on pienempi kuin palvelujen tarve.** Ennen muutosta palvelua täydennettiin ostopalveluilla, mutta kevään aikana näin ei ole voitu tehdä, koska hyvinvointialueella on palvelun kilpailutus kesken. Koulukuraattoreiden ja -terveydenhoitajien määrä on kohtuullinen. Seinäjoen kaupunki on saattanut hyvinvointialueen tietoon esiopetuksen ja erityiskoulujen koulukuraattoripuutteen sekä koulupsykologisten oppimisvaikeustutkimusten puutteen. **Ongelman juurisyy on se, että koululääkäreitä ja -psykologeja ei rekrytointirytyksistä**

huolimatta ole ollut saatavissa. Tarkastuslautakunta suosittelee kaupunkia viestimään hyvinvointialueelle palvelutarpeesta ja riittävän resursoinnin varmistamisesta. Hyvinvointialue on ehdottanut koulupsykologien käyttöön lähetekäytäntöä, jossa jokaisesta havaitusta tarpeesta tehtäisiin kirjallinen lähete. Kaupunki ei kuitenkaan näe tätä ratkaisua tehokkaaksi. Kokemuksen mukaan parhaiten tieto palvelutarpeesta välittyy koulujen opetushenkilöstön ja koulupsykologin välillä päivittäisellä kouluympäristössä tapahtuvalla yhteistyöllä. Opiskeluhuollon valvovana viranomaisena toimii aluehallintovirasto, joka valvoo lähinnä lainmukaisten määräaikojen ja henkilöstömitoituksen riittävyttä.

Perusopetuksella ja hyvinvointialueella on käytössä eri järjestelmät ja rekisterit. Wilma-tietojärjestelmän käytön rajoitetusta avaamisesta hyvinvointialueella toimivalle opiskeluhoollon henkilöstölle käydään perusopetuksessa vielä keskustelua. Eri kunnissa on tehty erilaisia ratkaisuja, koska tietosuojasta tältä osin ei ole olemassa tarkkaa lainsäädäntöä tai valtakunnallista ohjeistusta. Oppilaiden palveluiden kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että esimerkiksi koulukuraattori näkisi omien oppilaidensa poissaolot. Myöskään perusopetuksen henkilöstö ei näe hyvinvointialueen ohjelmaan oppilaista kirjattuja tietoja. Tiedonsiirto eri toimijoiden välillä tapahtuu vapaamuotoisissa keskusteluissa koulupäivien aikana. **Jatkossa on hyvä varmistaa, että perusopetuksen ja hyvinvointialueen välille ei muodostu tietosuojan takia esteitä, jotka hidastavat oppilaiden tarvitsemia opiskeluhoollon palveluita. Perusopetuksen toiveena on, että tietoturvan ja -suojan kysymyksiin saataisiin valtakunnalliset kattavat ohjeet, jolloin tiedonsiirto tapahtuisi tasalaatuisesti eri kunnissa.**

Seinäjoella on luotu malli koululaisten pitkäaikais-sairauksien koulupäivänaikaisesta hoidosta. Koulunkäynnin ohjaajat käyvät Lokki-koulutuksen ja tekevät koulutuksen jälkeen lääkehoidon tentin. Tämän jälkeen sairaanhoitaja perehdyttää ohjaajat käytännön toimiiin ja lääkäri antaa todistuksen koulutuksen suorittamisesta. Näin koulupäivänaikainen hoito tapahtuu ohjatusti ja toiminta on tasalaatuista eri kouluilla.

Vuoden 2022 aikana hyvinvointialueen valmistelu-työn yhteydessä kaupungin johto varautui ja valmistautui kaupungin ja hyvinvointialueen yhdyspintojen luomiseen ja kehittämiseen niiden toimintojen osalta, jotka sijoittuvat kaupungin ja hyvinvointialueen yhdyspinnoille sekä siihen, miten varmistetaan nykyisten toimiviksi kehitettyjen toimintamallien säilyminen. Yhdyspintavalmistelussa tunnistettiin yhteistyön ja yhdyspintojen teemat, nykyiset yhteistyömallit ja niihin liittyvät riskit siirtymävaiheessa sekä tavoitteet ja seurantaprosessi. Siirtymävaiheen jälkeiseen vuoden 2023 aikana tapahtuvaan jatko-työskentelyyn jäi mm. tavoitteiden täsmentäminen ja priorisointi kaupungin näkökulmasta, selkeiden vastinparien nimeäminen sekä riskien tunnistaminen ja niihin liittyvät varautumistoimet.

Hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa 1.1.2023 ovat pääasiassa yksittäiset viranhaltijat tehneet teemoittain yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa, eikä kokonaisvaltaista yhdyspintatyön koordinoitua ole ollut. Tunnistettu rajapinta on laaja: mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, järjestökoordinaatio ja järjestöjen tuki, maahanmuuttajien kotouttamisen palvelut, työllisyyspalvelut ja työkyvyn tuki, kuntouttava työtoiminta, kehitysvammaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, maankäyttö, palveluverkko, toimitilat, asuntopolitiikka, asumisen neuvonta, kuljetuspalvelut, palveluliikenne, logistiikka, varautuminen, turvallisuus, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso ja perheiden palvelut sekä arviointikohteeksi valittu opiskeluhoolto. **Kaupungin johdon olisi edelleen syytä jatkaa yhdyspintatyön kokonaisvaltaista koordinoitua. Kokonaisvaltainen koordinointi tukisi myös yksittäisten viranhaltijoiden teemoittain tapahtuvaa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Tarkastuslautakunta suosittelee kaupungin johtoa luomaan prosessi ja nimeämään siihen vastuhenkilöt rajapinnan kokonaisvaltaiseen koordinointiin. Kaupungin tulee määrittellä visio hyvinvointialueyhteistyön tavoitteista, tunnistaa merkittävimmät uudenlaiseen rajapintaan liittyvät riskit ja määrittellä riskienhallintatoimenpiteet. Kaupungin tulee suorittaa seuranta siitä, millaiset toimintatavat rajapinnalle muodostuu ja saavutetaanko kaupungin tavoitteet niin yhteistyön kuin palveluiden riittävyyden ja laadun osalta.**



Seinäjoella käytössä oleva Lokki-koulutus luo tasalaatuisuutta koululaisten pitkäaikaissairauksien koulupäivän aikaiseen hoitoon. Koulunkäynnin ohjaajat tekevät koulutuksen jälkeen tentin ja saavat käytännön perehdytyksen sairaanhoitajalta. Lääkäri antaa todistuksen koulutuksen suorittamisesta.

Perusopetuksessa ja hyvinvointialueella on eri järjestelmät ja rekisterit, joihin tehdään merkinnät oppilaiden tarpeista ja sovitusta toimenpiteistä. Palvelun sujumisen kannalta on erittäin tärkeää, että tiedonsiirto toimijoiden välillä tapahtuu jouhevasti ilman tietosuojakapeikkoja. Tällä hetkellä tiedonsiirto tapahtuu eri toimijoiden välillä vapaamuotoisissa keskusteluissa koulupäivien aikana. Jatkossa on hyvä varmistaa, että perusopetuksen ja hyvinvointialueen välille ei muodostu tietosuojan takia esteitä, jotka hidastavat oppilaiden tarvitsemia opiskeluhoitojen palveluita.

Opiskeluhoitojen resursoinnin on todettu olevan haastavaa. Tällä hetkellä Seinäjoen alueella ei ole nimettyä koululääkäriä ja lisäksi koulupsykologiresurssia on vähemmän kuin palvelutarve edellyttää. Kaupunki on viestinyt asiasta hyvinvointialueelle, mutta juurisyy on se, että koululääkäreitä ja -psykologeja ei ole saatavilla. Tarkastuslautakunta suosittelee kaupunkia viestimään hyvinvointialueelle palvelutarpeesta ja riittävän resursoinnin varmistamisesta.

Seinäjoen kaupungin ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen välinen rajapinta on laaja. Tarkastuslautakunta suosittelee kaupungin johtoa luomaan prosessi ja nimeämään siihen vastuuhenkilöt rajapinnan kokonaisvaltaiseen koordinointiin. Kaupungin tulee määritellä visio yhteistyön tavoitteista, tunnistaa merkittävimmät uudelleen rajapintaan liittyvät riskit ja määritellä riskienhallintatoimenpiteet. Kaupungin tulee suorittaa seuranta siitä, millaiset toimintatavat rajapinnalle muodostuu ja saavutetaanko kaupungin tavoitteet niin yhteistyön kuin palveluiden riittävyyden ja laadun osalta.



8. Yhteenveto

Tarkastuslautakunnan lakisääteisiin tehtäviin kuuluu arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviontikertomuksessa 2022 esitetään tarkastuslautakunnan valtuustokauden 2021 – 2025 toisen arviointivuoden tulokset. Tarkastuslautakunnan työskentely on ollut aktiivista ja yhteistyö arviointikohteina olleiden viranhaltijoiden ja tytäryhteisöiden edustajien kanssa on ollut avointa ja vuorovaikutteista.

Talouden tunnusluvut kehittyivät positiivisesti vuonna 2022. Vuosikatetavoite saavutettiin ja velkamäärä pieneni. Seinäjoella verotulojen kehitys edelliseen vuoteen verrattuna oli C21-kaupunkien korkein. Yksittäisen vuoden positiivinen tulos ei kuitenkaan yksin anna riittävää kuvaa kuntatalouden kestävydestä ja kaupungin ja kaupunkikonsernin tunnusluvut osoittavat Seinäjoella olevan edelleen merkittävä velkarasite. Sote-uudistus poistaa väestön ikääntymisestä aiheutuvan menopaineen kunnilta mutta kaventaa kuntien tehtäväkenttää ja talouden sopeutusmahdollisuuksia. Tulorakenteen muutokset voivat edellyttää kunnilta myös uudenlaista talouden suunnittelua. Muuttuneessa tilanteessa kunnissa on pidettävä entistä enemmän huolta kriisinsietokyvystä ja talouden riskienhallinnasta. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan kestävä ja vaikuttavaa talouden tasapainotustyötä.

Tarkastuslautakunta suosittelee laatimaan prosessi kaupunkistrategian mittareiden seurantaan ja raportointiin. Olennaista raportoinnissa on myös tieto siitä, mitä kaupunkistrategiassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu tai ei tulla saavuttamaan strategiakauden aikana. Kaupungin johdon kuvatessa kaupunkistrategian toteutumista, ei ole tarkoituksenmukaista keskittyä markkinoimaan onnistumisia tai osoittamaan epäonnistumisia. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkistrategian toteutumisen arvioinnin tulee olla sellainen prosessi, joka tukee kaupunkia saavuttamaan itselleen asettamansa tavoitteet. Myös talousarvioprosessia on syytä kehittää edelleen. Toiminnallisten tavoitteiden ja niille asetettavien mittareiden sekä tavoitearvojen esittämistapaa tulisi vielä tarkentaa ja ohjeistaa.

Tilikausi 2022 jäi viimeiseksi vuodeksi, kun sote-palvelut ja pelastuslaitos kuuluivat kaupungin järjestämisvastuulle. Sujuvaa siirtymistä tuki kaupungin kaikkien toimialojen sitoutunut osallistuminen valmisteluun. Valmistelua koordinoivat kaupungin johtoryhmä sekä toimialojen yhteinen muutoksenjohtamisen ryhmä. Hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa, ovat pääasiassa yksittäiset viranhalti-

jat tehneet yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa, eikä **kokonaisvaltaista yhdyspintatyön koordinoitua ole ollut**. Hyvinvointialue on kaupungille strateginen kumppani ja keskeisten palveluiden järjestäjä. Kaupungin tulee olla asukkaidensa edunvalvoja ja saattaa hyvinvointialueen tietoon sen palveluista saadun palautteen ja kehittämisehdotukset sekä toimia aktiivisesti kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyöelimissä. Tavoitteen toteutuminen edellyttää yhdyspintatyön kokonaisvaltaista koordinoitua. Tarkastuslautakunta suosittelee kaupungin johtoa luomaan prosessi ja vastuuhenkilöt rajapinnan kokonaisvaltaiseen koordinoituihin. Kaupungin tulee määrittellä visio hyvinvointialueyhteistyön tavoitteista, tunnistaa merkittävimmät uudenlaiseen rajapintaan liittyvät riskit ja määrittellä riskienhallintatoimenpiteet. Kaupungin tulee suorittaa seurantaa siitä, millaiset toimintatavat rajapinnalle muodostuu ja saavutetaanko kaupungin tavoitteet niin yhteistyön kuin palveluiden riittävyyden ja laadun osalta.

Osaava ja sitoutunut henkilöstö on yksi kaupungin merkittävimmistä voimavaroista

Kaupungin henkilöstömäärä on merkittävä. Osaava ja sitoutunut henkilöstö on yksi kaupungin merkittävimmistä voimavaroista. **Kaupunkistrategian yksi päätavoitteista on hyvän johtamisen Seinäjoki**. Seinäjoen kaupunki arvostaa työntekijöitään ja hyvän tekemisen peruspilareiksi on määritelty turvallisuus, osaaminen ja yhteistyö. Hyvän johtamisen taitoja on vahvistettu yhteistyössä Seinäjoen koulutuskuntayhtymän kanssa rakennetulla esihenkilökoulutuksella. Tavoite on, että tulevaisuudessa kaikki esihenkilöt ovat käyneet koulutuksen. Tavoitteena oli, että työkyvyttömyyseläkkeet jäävät alle 5 % pysyvistä eläkkeistä. Tavoite ei toteutunut toteuman ollessa 5,6 %. Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin nostaa esiin, että Kevan tilaston mukaan kunta-alalla vuonna 2022 täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle ja täydelle kuntoutustuelle jääneiden osuus kokoaikaisista eläkkeistä oli merkittävästi korkeampi ollen 18 %.

Sairauspoissaolot kasvoivat vuonna 2022 ollen keskimäärin 18,6 päivää työntekijää kohden vrt. 15,21 päivää per työntekijä vuonna 2021. Kaupungilla käytössä oleva varhaisen tuen malli edellyttää esihenkilöä käymään

varhaisen tuen keskustelun, mikäli työntekijälle kertyy yli kymmenen päivää sairauslomaa vuoden aikana. Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään seuranta- ja toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että varhaisen tuen keskustelut käydään kaupungin ohjeistuksen mukaisesti. Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan vaikuttavien toimenpiteiden kehittämistä sairauspoissaolojen ennaltaehkäisyyn. Henkilöstökyselyssä 2023 työterveyshuoltopalveluiden toimivuus sai negatiivista palautetta palveluiden saatavuuden osalta. Henkilöstöpalveluiden on tärkeä olla aktiivisesti mukana työterveyshuoltopalveluiden kehittämisessä, jotta varmistetaan riittävät työterveyspalvelut.

Lisäksi tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota kehityskeskustelujen toteumaprosenttiin, joka oli vuoden 2023 kyselyssä 74 % ja vuoden 2021 kyselyssä 62 %. Tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita kehittämään toimenpiteitä, joilla voidaan nostaa kehityskeskustelujen määrää nykyisestä 74 prosentista. Henkilöstökyselyn osalta tarkastuslautakunta suosittelee henkilöstöpalveluita seuraamaan, onko henkilöstökyselyn tulosten käsittelyn kattavuus parantunut ja onko esihenkilöille annetut ohjeet ja tuki olleet riittäviä.

Sijoittuneet yritykset lisäävät kaupungin elinvoimaa sekä kiinnostavuutta

Kaupunkistrategian tavoitteena on rakentaa yhdessä yritysten kanssa Suomen parasta kaupunkia yrittäjä. Seinäjoki on menestynyt erinomaisesti yrittäjämyönteisyyttä mittaavissa tutkimuksissa. EK:n Kuntarankingissa saavutettiin ykkössija jo kuudennen kerran ja onnistuttiin jopa lisäämään etumatkaa muihin seutukuntiin. Tulos on merkittävä onnistuminen. **Elinkeinopalveluita toteuttaa arviointikohteena ollut kaupungin tytäryhtiö Into Seinäjoki Oy tiiviissä yhteistyössä kaupungin ja kaupunkikonsernin kanssa.** Inton ja kaupungin yhteisiksi strategisiksi tavoitteiksi vuodelle 2022 määriteltiin muun muassa yrittäjäyyskaupunki 2.0, osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen sekä investointien edistäminen ja 25 myydyä yritystonttia. Yritystontteja kaupungissa on tarjolla kohtuullinen määrä, mutta pulaa alkaa olla paljon tilaa vievistä tonteista, kuten logistiikan tonttivarannosta. Yritykset arvostavat tontin sijainnin suhteen saavutettavuutta, näkyvyyttä ja ekologisuutta. Tärkeää on myös, että tonttitarjonta on riittävän monipuolista. Riittävästä yritystonttitarjonnasta tulee pitää huolta ja varmistaa riittävä ennakointi kaupungin maahankin-

nassa ja kaavoituksessa. Kaupungin tulee varmistaa asianmukaiset resurssit, joilla vastataan yrittäjäyyskaupungin 2.0 tarpeisiin.

Seinäjoelle sijoittuneet yritykset luottavat alueen kehittymiseen oman yrityksensä toimintaympäristönä ja välittävät sitä kautta myös positiivista viestiä muille. Sijoittuneet yritykset lisäävät kaupungin elinvoimaa sekä kiinnostavuutta. Yritysten päätöksentekoon sijoittumisesta vaikuttavat merkittävästi kaupungin imago ja vetovoima. Haasteena on edelleen Seinäjoen heikko valtakunnallinen tunnettuus ja vanhentuneet mielikuvat. Seinäjoen identiteettiä ja brändiä on pyritty vahvistamaan määrätietoisella markkinointi- ja viestintätyöllä. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan konkreettisia toimenpiteitä kaupunkibrändin kehittämiseksi.

Työllisyyspalveluiden tehtävänä on edistää työllisyyttä asiakaslähtöisillä palveluilla. Seinäjoen kaupunki on mukana työllisyyden kuntakokeilussa, mikä alkoi 1.3.2021 ja jatkuu 31.12.2024 saakka. **Kuntakokeilussa osa TE-palveluista siirtyi kokeilussa mukana olevien kuntien vastuulle.** Huomionarvoista on, että Seinäjoella oli vuonna 2022 suurten kaupunkien alhaisin työttömyys. Kuitenkin pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista on huolestuttava. Seinäjoen kuntakokeilussa toimintamalleja on kehitetty asiakaslähtöisesti. Asiakasta lähestytään kokonaisvaltaisesti valmentavalla otteella ja asiakkaan palvelutarpeeseen keskittyen ja ratkaisuja pitkäaikaistyöttömyyteen on pyritty hakemaan hyvin kattavasti. Rakennetyöttömien määrä on laskenut kuntakokeilun aikana.

Tunnusluku virta yli 3 kk työttömyyteen ei toteutunut valtuuston asettaman tavoitearvon mukaisesti. Tunnusluku on kehittynyt negatiivisesti kuntakokeilun aikana. Tunnusluku kuvastaa sitä, kuinka moni tietynä kuukautena työttömyytensä aloittaneista työnhakijoista on työttömänä vielä yli kolme kuukautta aloitusajankohdan jälkeen. Työttömyyden alkaessa valtaosa työnhakijoista löytää uuden työpaikan ensimmäisen kolmen kuukauden sisällä. Tunnusluvun ollessa kasvusuunnassa, kasvaa myös riski pidempään työttömyysjaksoon. Tunnusluvun kehityksessä on havaittavissa epäsuhtaa suhteessa alueen hyvään työmarkkinatilanteeseen. Tarkastuslautakunta painottaa kehittämään edelleen vaikuttavia toimenpiteitä työttömyyden pitkittymisen ehkäisyyn.

Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista on huolestuttava

Merkittävä uudistus tulee olemaan TE-palvelut 2024 –uudistus, jonka myötä julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025. Kuntaliiton arvion mukaan työllisyyden ja elinkeinojen edistämisen tehtävät vastaisivat jatkossa 12 %:n osuutta kunnan nettokäyttökustannuksista ollen perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen jälkeen kolmanneksi suurin osa-alue. Valmistelutyötä on tehty oman toimen ohessa eikä erillistä dokumentoitua valmistelusuunnitelmaa ole. Tarkastuslautakunta suosittelee laatimaan asianmukaisen suunnitelman TE-palvelut 2024 –uudistuksen valmisteluun sekä nimeämään valmistelun vastuuhenkilöt. Suunnitelmassa valmistelutyölle tulee varmistaa riittävät resurssit sekä huomioida riittävä ennakointi.

Myös rakennusvalvontaan kohdistuu merkittäviä muutoksia, kun laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja rakentamislaki astuvat lähivuosina voimaan. Tulosalue on ennakoanut muutoksia kouluttautumalla ja huomioidamalla uudistuvan lainsäädännön rakennusjärjestyksen uudistustyössä. Toimintatapojen kehitystyötä on myös aloitettu. Lisäksi Seinäjoen rakennusvalvonta on mukana erilaisissa valtakunnallisissa kehityshankkeissa. Rakennusvalvonnalle asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet ja keskimääräinen lupahakemusten käsittelyaika on ollut hyvällä tasolla vuonna 2022. Tarkastuslautakunta kuitenkin totesi rakennusvalvonnan toiminnallisena tavoitteena olevan sujuvat palvelut, mutta asiakastyytyväisyyskyselyjä ei tehdä. Tavoitteen toteutumista ei siten pystytä varmentamaan asiakkaan näkökulmasta, vaikka tunnusluvut saavuttavat tai ylittävät tavoitearvot. Tarkastuslautakunta suosittelee rakennusvalvontaa ottamaan käyttöön asiakastyytyväisyyskyselyt sekä prosessin asiakastyytyväisyyskyselyjen tulosten käsittelyyn.



SEINÄJOEN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Seinäjoki 1.6.2023

Aki Ruotsala
puheenjohtaja

Paula Sihto
varapuheenjohtaja

Ilkka Hyvönen
jäsen

Aapo Jumppanen
jäsen

Päivi Katajamäki
jäsen

Jarkko Panu
jäsen

Anne Saari
jäsen

Joanna Silver
jäsen

Seinäjoki

